

144. Tiistaina 17 päivänä marraskuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi Korkeim-
masta hallinto-oikeudesta annetun lain
9 §:n muuttamisesta 5578

Hallituksen esitys 171/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi tontin myy-
misestä Yleisradion eläkesäätiölle ”

Hallituksen esitys 173/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1998
vp

3) Hallituksen esitys Uzbekistanin kansa-
sa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen
verotuksen välttämiseksi ja veron kiertä-
misen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden
määräysten hyväksymisestä 5579

Hallituksen esitys 198/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1998
vp

4) Hallituksen esitys Itävallan, Suomen
ja Ruotsin liittymisestä yleissopimukseen
kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta
etuyhteydessä keskenään olevien yritysten
tulonoikaisun yhteydessä tehdyn sopi-
muksen eräiden määräysten hyväksymi-
sistä ”

Hallituksen esitys 199/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 39/1998
vp

5) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon
käytön rajoittamisesta annetun lain 7 §:n
muuttamisesta 5580

Hallituksen esitys 200/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1998
vp

6) Hallituksen esitys laiksi valtion mak-
superustelain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 203/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 41/1998
vp

7) Hallituksen esitys laiksi luvanvarai-
sesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain
muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 112/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 11/1998 vp

8) Hallituksen esitys ajoneuvojen kat-
sastusten ja rekisteröintien järjestämistä
koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 5583

Hallituksen esitys 113/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 12/1998 vp

9) Hallituksen esitys laiksi RASKO-
NEen muuttamisesta osakeyhtiöksi ”

Hallituksen esitys 137/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 13/1998 vp

10) Hallituksen esitys laiksi merilain 1
luvun 8 §:n muuttamisesta 5584

Hallituksen esitys 219/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 14/1998 vp

- 11) Hallituksen esitys Kazakstanin kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 5585
Hallituksen esitys 220/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 15/1998 vp
- 12) Hallituksen esitys laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ..
Hallituksen esitys 135/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 9/1998 vp
- 13) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmästä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys 169/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1998 vp
- E n s i m m ä i n e n k ä s i t t e l y**
- 14) Hallituksen esitys liikuntalaiksi 5586
Hallituksen esitys 236/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1998 vp
- 15) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 5626
Hallituksen esitys 230/1998 vp
Sosiaali- ja terveystoimi- ja sosiaalivaltiosi- ja sosiaalivaltiosiokunnan mietintö 18/1998 vp
- 16) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 5629
Hallituksen esitys 151/1998 vp
Sosiaali- ja terveystoimi- ja sosiaalivaltiosiokunnan mietintö 19/1998 vp
- 17) Hallituksen esitys laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta 5631
Hallituksen esitys 165/1998 vp
Sosiaali- ja terveystoimi- ja sosiaalivaltiosiokunnan mietintö 20/1998 vp
- 18) Hallituksen esitys laeiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain 1 §:n ja tuloverolain 87 §:n muuttamisesta 5633
Hallituksen esitys 170/1998 vp
Sosiaali- ja terveystoimi- ja sosiaalivaltiosiokunnan mietintö 21/1998 vp
- 19) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys 227/1998 vp
Sosiaali- ja terveystoimi- ja sosiaalivaltiosiokunnan mietintö 22/1998 vp
- 20) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 a §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys 180/1998 vp
Sosiaali- ja terveystoimi- ja sosiaalivaltiosiokunnan mietintö 23/1998 vp
- 21) Hallituksen esitys laiksi työaikalain muuttamisesta
Hallituksen esitys 181/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp
Lakialoite 28/1997 vp
- L ä h e t e k e s k u s t e l u**
- 22) Hallituksen esitys rikoslain täydentämiseksi arvopaperimarkkinarikoksia koskevilla säännöksillä 5634
Hallituksen esitys 254/1998 vp
- 23) Hallituksen esitys laiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta
Hallituksen esitys 255/1998 vp
- 24) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain 1 c §:n, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 a §:n, taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 a §:n sekä tapaturmavakuutuslain 1 a ja 57 §:n muuttamisesta 5637
Hallituksen esitys 256/1998 vp

25) Hallituksen esitys Chilen kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	5637	32) Hallituksen esitys laiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta	5639
Hallituksen esitys 257/1998 vp		Hallituksen esitys 115/1998 vp Lakivaliokunnan mietintö 16/1998 vp	
26) Hallituksen esitys laiksi eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„	33) Hallituksen esitys laiksi verotusmenettelystä annetun lain 17 ja 26 §:n muuttamisesta	„
Hallituksen esitys 258/1998 vp		Hallituksen esitys 177/1998 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1998 vp	
27) Lakialoite laiksi tieliikennelain 4 §:n muuttamisesta	„	34) Hallituksen esitys laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 5 a ja 8 §:n sekä tuloverolain 122 §:n muuttamisesta	„
Lakialoite 116/1998 vp (Sirkka Lekman / kok)		Hallituksen esitys 201/1998 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 43/1998 vp	
28) Lakialoite laiksi tuloverolain 66 §:n muuttamisesta	5638	35) Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain 114 §:n muuttamisesta	„
Lakialoite 118/1998 vp (Markku Pohjola / sd ym.)		Hallituksen esitys 207/1998 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1998 vp	
Mietintöjen pöydällepano		36) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta	„
29) Hallituksen esitys laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta	5639	Hallituksen esitys 251/1998 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 45/1998 vp	
Hallituksen esitys 116/1998 vp Lakivaliokunnan mietintö 13/1998 vp		37) Hallituksen esitys laiksi siemenkauppain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	„
30) Hallituksen esitys Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„	Hallituksen esitys 217/1998 vp Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1998 vp	
Hallituksen esitys 103/1998 vp Lakivaliokunnan mietintö 14/1998 vp		38) Hallituksen esitys euron käyttöönottoon liittyviksi säännöksiksi kiinnityslainsäädännössä	„
31) Hallituksen esitys Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyyn osallistuvia henkilöitä koskevan eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	„	Hallituksen esitys 156/1998 vp Talousvaliokunnan mietintö 21/1998 vp	
Hallituksen esitys 184/1998 vp Lakivaliokunnan mietintö 15/1998 vp			

39) Hallituksen esitys laiksi ydinener-
gialain 52 §:n muuttamisesta 5640

Hallituksen esitys 222/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

40) Hallituksen esitys laiksi luottolaitos-
toiminnasta annetun lain muuttamisesta
annetun lain voimaantulosäännöksen
muuttamisesta

Hallituksen esitys 243/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 23/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi en-
simmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat
Aaltonen, Andersson C., Biaudet, Filatov, Halo-
nen, Heinonen, Helle, Juhantalo, Järvenpää,
Karjalainen, Karjula, Markkula M., Markkula-
Kivisilta, Mölsä, Mönkäre, Norrback, Nyby,
Polvi, Sasi, Taina, Tiuri, Tulonen, Tuomioja,
Vanhanen ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta-
jat Markkula M. ja Tulonen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden perusteella ed. Fila-
tov ja muun syyn perusteella ed. Karjula,
tästä ja huomista päivästä virkatehtävien
perusteella edustajat Halonen, Heinonen, Norr-
back ja Taina sekä muun syyn perusteella ed.
Tuomioja,
tämän kuun 19 päivään muun syyn perusteella
ed. Vanhanen sekä
tämän kuun 20 päivään muun syyn perusteella
ed. Mönkäre.

U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 12 päivänä
marraskuuta 1998 päivättyllä valtioneuvoston
kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäi-

väjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan
unionin asia n:o U 75.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään
toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suu-
reen valiokuntaan, jolle talousvaliokunnan on
annettava asiasta lausunto.

Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan kirjaston ohjesäännön muuttamisesta

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että puhemies-
neuvoston ehdotus n:o 3 eduskunnan kirjaston
ohjesäännön muuttamisesta (PNE 3/1998 vp) on
saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edus-
tajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi Korkeimmasta hallin- to-oikeudesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 171/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty
lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan
päättäneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi tontin myymisestä Yleisradion eläkesäätiölle

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 173/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty
lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys Uzbekistanin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 198/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1998 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä yleissopimukseen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteydessä keskenään olevien yritysten tulonoikaisun yhteydessä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 199/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 39/1998 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan

mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies! Koska uskon Suomessa tiedonvälitykseen ja sen vapautteen ja oikeudenmukaisuuteen ja olen viime aikoina lukenut, että olen puhunut asioista, joista en tajua yhtään mitään, ensimmäisen kerran aion nyt puhua asiasta, josta en tajua oikeastaan yhtään mitään. Tässähän on kysymyksessä hallituksen esitys Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä yleissopimukseen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteydessä keskenään olevien yritysten tulonoikaisun yhteydessä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Todellakin minusta tämä vaikuttaa ihan hyvältä asialta, että tätä asiaa hoidetaan, ja tällä hetkellä voidaan sitten taas uskoa suomalaiseen tiedonvälitykseen, koska olen nyt siirtynyt ed. Esa Lahtelan ja muutamien muitten rinnalle siinä suhteessa, että suomalainen lehdistö voi olla rauhassa, eli ugh, olen puhunut asiasta, josta en tiennyt yhtään mitään.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Rooman yleissopimus, jonka hyväksymisestä tässä on kysymys, merkitsee eräiden asiantuntijalausuntojen mukaan pientä mutta selvää murtumista Suomessa erittäin tärkeänä pidettyyn työehtosopimusten yleissitovuusperiaatteeseen. Tämä on siinä mielessä hyvin mielenkiintoinen asia, jonka nyt myös vasemmisto on hyväksymässä eli työreformia viemässä tältä osin eteenpäin. Haluan vain tässä yhteydessä todeta, että tämä on ensimmäinen ehkä hiushalkeamantapainen eteenpäinmeno yleissitovuusperiaatteen murtumisen osalta, ja kun Emuun siirrytään ensi vuonna, tämä linja tulee eurooppalaisesta paineesta jatkumaan, ja silloin toteutuu se, mitä eräillä tahoilla halutaan ajaakin, eli yleissitovuuden purkaantumisen, joka tähän asti on ollut ammattiyhdistysliikkeelle tavattoman pyhä periaate. Nyt annetaan sille pieni mutta sinänsä merkittävä avaus, ja tämä on tärkeää havaita.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 200/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi valtion maksuperustelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 203/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 41/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 112/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 11/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! En halua tästä mitään kiistelyä herättää täällä enää uudelleen mutta totean sen, että hallituksen tekemä esitys koskien luvanvaraista taksiliikennettä oli erinomainen esitys siitä syystä, että ensinnäkin joukkoliikenneluvalla ajavat taksit ajetaan pois normaalitaksitolpilta, joihin he eivät kuulu. Toisen esityksen mukaan ajovuorolistan ulkopuolella saa ajaa, jos haluaa, sellainen taksimies, taksinkuljettaja, taksinomistaja, joka ei sillä hetkellä kuulu ajovuorolistalle. Tämä olisi erinomainen apu helpottamaan taksien puutetta silloin, kun on kova ruuhka-aika. Sinnehän ei kukaan ulkopuolelta ajovuorolistan lähde ajamaan siinä tapauksessa, että on hiljainen aika, jolloin ajovuorolistan autot riittävät taksien kysyntään.

Liikennevaliokunnassa on joku vain saanut päähänsä, ilmeisesti ed. Bremer, ajaa tämän asian tällä tavalla. Kun olen saanut kirjeitä taksimiehiltä, joista on esimerkiksi tässä edessäni yksi, jota en nyt lähde lukemaan, niin kyllä siellä hämmästellään valiokunnan ja eduskunnan päätöstä, joka päättää tällä tavalla, että ajovuorolistan ulkopuolella olevat taksit eivät saa ajaa vaikka haluaisivat ajaa, ja helpottaa ruuhkia silloin, kun sellaisia on olemassa. Koko asia on liikennevaliokunnassa käsitetty täysin väärin. Mutta mikä siinä, korjataan toisella kertaa sitten tämä asia hallituksen esityksen mukaisena, kunhan nyt nähdään, miten tässä asiassa hakataan päätä seinään.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Harvasta mietinnöstä olen valiokuntani puolesta niin ylpeä kuin tästä. Olemme tehneet suuren työn ja saaneet kentältä valtavan suuren palautteen. Ainakaan minulle ei ole korviin tullut yhtään negatiivista palautetta varsinkaan taksimiehiltä. Jokin sellainen on tullut, että jos olisitte tehneet vain alkuperäisen mukaisena tämän homman, olisi päässyt eroon tästä koko taksialalla saman tien. Semmoista palautetta on vain tullut. Tämä on tyypillistä provosointia tällä kertaa ed. Aittoniemeltä. Toivon, että liikennevaliokunnan mietintö menee lävitse sellaisenaan.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi jatkoi puheenvuorossaan ed. Virtasen

aloittamaa traditiota eli puhui asiasta, josta hän ei näytä tietävän yhtään mitään. Se paljastui siitä, että hän väittää, että tilanne olisi parantunut, jos hallituksen esitys olisi toteutunut ajovuorolistojen poistamisen muodossa. Silloin olisi ajauduttu täysin sekavaan tilanteeseen, jossa ruuhka-aikana autojen määrä olisi lisääntynyt mutta hiljaisimpina aikoina olisi ollut nykyistä paljon vähemmän autoja käytettävissä. Palvelu olisi kokonaisuudessaan siis huonontunut.

Tosiasiassa esimerkiksi Helsingin seudulla ruuhkatilanteessa kaikki autot ovat jo nyt ajossa. Ajovuorolistan poistamisen seurauksena olisi ajauduttu tilanteeseen, jossa esimerkiksi tässä kaupungissa hiljaisina aikoina olisi ollut palvelua nykyistä selvästi vähemmän ja todennäköisesti vielä harvemmillä alueilla.

Selvytyden vuoksi vielä sekin ed. Aittoniemen tietoon, että asia ei koske vain Helsinkiä, kuten tässä on aika laajastikin mielikuva syntynyt. Tämä on koko maata käsittävä asia. Ajovuorolistat ovat pääsääntö koko maassa ja erittäin hyvin toimiva järjestelmä nykyään.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on varmasti saanut palautetta, ja pitäisin niitä palautteita, joissa päätöstä moititaan, varmasti harvempina kuin niitä, jotka ovat erittäin myönteisesti suhtautuneet. Puoli tuntia sitten viimeksi keskustelin taksimiesten kanssa, ja he olivat erittäin tyytyväisiä siitä, että liikennevaliokunta on ottanut kielteisen kannan hallituksen alkuperäiseen esitykseen.

On muistettava, ed. Aittoniemi, että hallitus teki esityksen, kun havaitsi, että ensimmäinen esitys oli mennyt pieleen, juuri sen suuntaisen esityksen, joka tällä hetkellä on käsittelyssä.

Väittäisin myös, että ruuhka-aikana ajossa kautta Suomen ovat taksit tänäkin päivänä toisiaan jelpimässä. Siinä suhteessa parannusta hallituksen alkuperäisen esityksen mennessä läpi ei olisi varmastikaan tässä suhteessa tullut.

Pidettäköön tätä erinomaisena päätöksenä ja erinomaisesti hoidettuna asiana. Tästä täytyy liikennevaliokunnalle ja sen puheenjohtajalle muun muassa antaa erinomaisen suuri tunnustus.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi jälleen kerran väittää olevansa yksin oikeassa ja kaikkien muiden olevan väärässä. Haluan korostaa sitä, että liikennevaliokunta tutkittuaan harvinaisen perusteellisesti asian

päättyi täysin yksimielisesti nyt esitettyyn ratkaisuun. Samoin, kun kuultiin sekä luvan haltijoita, niin sanottuja taksi-isäntiä, että kuljettajia eli renkejä, tapahtui sellainen harvinaisuus, että sekä isännät että rengit olivat täysin yksimielisiä asiasta.

Ajovuorolistan toimivuudesta ja ennen kaikkea sen velvoitteista valitettavasti ed. Aittoniemellä ei näytä vieläkään olevan oikeaa käsitystä tai tietoa. Ed. Aittoniemen mielipidesuuntaus johtaa meidät suoraan siihen katastrofiin, joka koettiin jo kerran Ruotsissa, joka on turha toistaa Suomessa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Maaseudulla ei tällaista ongelmaa niin pahassa mitassa ole kuin kyseessä oleva asia pitää sisällään. Itse olen kyllä vakuuttunut, kun valiokunnassa asiantuntijoita kuultiin, jotta me teimme hyvän päätöksen, niin kuin valiokunnan puheenjohtajakin totesi, koska se olisi johtanut katastrofiin, jos järjestelmä olisi purettu.

Siinä mielessä ed. Aittoniemen kirje, en tiedä, onko se hevosmiesten tietotoimistosta vai mitä kautta se on tullut tänne, mutta ainakin kaikki asiantuntijat laidasta laitaan olivat sitä mieltä, että vanha järjestelmä on huomattavasti parempi ja mihinkään sellaiseen esitykseen, jonka hallitus alun perin teki, ei pitäisi lähteä. Tämä muutos pitäisi viedä vain läpi ihan nästisti.

Ed. M. P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti vain onnitella liikennevaliokuntaa hyvästä mietinnöstä. Toteaisin myös, että tämä on matkustajien turvallisuuden kannalta hyvä ratkaisu.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Älkää nyt enää ärsyyntykö, ettei mene turhaa aikaa.

Mutta totean, että Ruotsissa on ihan täysin eri asia, siellä on kaksi taksijärjestelmää. Arlandan lentokentällä ovat ne, joihin ei luoteta, ja sitten on normaali taksijärjestelmä, johon luotetaan. Sillä ei ole mitään tekemistä tämän asian kanssa, ed. Bremer tai joku muu, joka tästä puhui.

Hallitus esitti näin: ”Taksiluvan haltijan ajovelvollisuudesta määrättäisiin edelleenkin paikallisessa ajovuorojärjestyksessä, mutta vapaa-voorojen ajo-oikeuden rajoitukset poistettaisiin.” Ajoneuvojen vuorolista siis toimisi normaalisti, mutta esimerkiksi ruuhka-aikoina vapaavuorolla olevat saisivat lähteä ajamaan. Eiväthän he sinne toki menisi sellaisina aikoina, jolloin ei ole kysyntää. Mitä he sinne menisivät

istuskelemaan autoonsa kaupungilla? Tämä helppotaisi ruuhkia. Se on aivan eri asia.

Kun olen keskustellut eräiden liikennevaliokunnan jäsenten kanssa, kun ed. Tennilä sanoi, että minä en ymmärrä tästä mitään, minä olen huomannut, että te ette ymmärrä mitään. Te olette menneet aivan pussiin koko touhussa. Eivät kaikki taksimiehet sillä tavalla tähän ole suhtautuneet. Juuri liikennevaliokunnan puheenjohtajalle annoin eräänkin kirjeen, jossa suhtaudutaan asiaan toisella tavalla. Mutta tämä on tällä tavalla kuin nyt on.

Mutta mielestäni taksiliikenteen kannalta olisi hallituksen esitys ollut parempi. Ainoa esitys, joka on ollut hyvä Lipposen hallitukselta, senkin menee valiokunta ja eduskunta muokkailemaan.

Edustajat M. Markkula ja Tulonen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Selvyyn vuoksi vielä se, että on tällainen järjestelmä, jossa taksilupien määrää säädellään. Se on harkinnanvarainen. Säädellään myös taksaa, ja on vielä ajovuorolista, eli on ”kolminaisuus”, joka turvaa sen, että takseja on sillä lailla olemassa, että kaikilla on elinkeino, että niissä voi matkustaa tietyllä hinnalla ja että kaikki luvan saaneet saavat myös kohtuullisen tulon.

Tähänhän tällä järjestelmällä pyritään ja se toimii. Jos järjestelmästä vetää yhden palikan pois, se romahtaa koko homma. Sitten mennään Ruotsin järjestelmään, joka seurauksiltaan oli todella katastrofi. Sitten pitää luopua myös taksilupien määrän sääntelystä ja hinnan määräämisestä. Ei järjestelmää voi vain yhdeltä osin säädellä, muuten romahtaa koko homma. Minusta on parempi, että taksijärjestelmämme on säädely, turvallinen ja varma, niin kuin se nyt on.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Mielestäni tämä lakiesitys ja ennen kaikkea liikennevaliokunnan mietintö ovat hyviä esimerkkejä siitä, että tällä kertaa parlamentarismi toimii. Eli eduskunta ja sen liikennevaliokunta ovat yksimielisesti uskaltaneet ottaa toisenlaisen kannan kuin hallituksella tässä kysymyksessä on ollut.

Sanottakoon myös se, että onhan tämä hyvin omalaatuinen tilanne, kun hallituksen esitystä puolustaa ainoastaan yksi opposition kansanedustaja.

Ed. Tennilä ja ed. Bremer toivat jo varsin selkeäsanaisesti esille sen, minkälaiseen ahdinkoon olisi jouduttu, jos hallituksen esitys olisi toteutettu. Olen ymmärtänyt, että hallituksen esityksen takana seiso oikeastaan hallituksessaikin vain liikenneministeri Aura, joka yritti tehdä tästä henkilökohtaisen arvovaltakysymyksen siinä kuitenkaan onnistumatta.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Toteaisin vain ed. Aittoniemelle, että jos kansanedustajien lisäksi varamiehet saisivat palkalla tulla istumaan lehtereille ja ottaa puolet ed. Aittoniemen palkasta, niin ed. Aittoniemikään ei viitsisi enää täällä istuskella. Sama se on taksien kanssa.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti haluan kyllä onnitella liikennevaliokuntaa siitä, että sillä oli rohkeus, myös sen hallituspuolueita edustavilla kansanedustajilla, poiketa selvästi siitä, mitä hallitus tämän keskeisen kohdan osalta esitti.

Voi tietysti jälkikäteen kysyä, mitä ministeri Auralla mahtoi mielessä liikkua, kun hän oman ratkaisunsa teki, jonka hallituksessa läpi ajoi, ratkaisun, joka — jos oikein olen ymmärtänyt — alun alkaenkaan ei tukeutunut kuin erittäin pienen maantieteellisen siivun taksiautoilijoiden intresseihin ja näkemyksiin. Se, mitä liikennevaliokunta asiassa on tehnyt, on todella tämän tärkeän palvelusektorin kannalta onneksi ja menestykseksi, ja siitä voi onnitella sekä koko valiokuntaa että sen puheenjohtajaa.

Ed. M. K o r h o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi monesti korostaa tätä ammatillista pätevyyttä, jota hän on hankkinut metsässä ja milloin missäkin. Ehkä tässä asiassa voisi korostaa omaa pätevyyttä kuusi vuotta ammatia harjoittaneena. Voisin sanoa, että kyllä nyt valiokunta onnistui kerrankin. Yhdyn siihen hyvin pitkälti siihen, mitä ed. Pekkarinen sanoi tähän asiaan ja kyseessä olevaan kohtaan. Meillä on erittäin hyvä, toimiva taksijärjestelmä, ja meidän täytyy pitää siitä kiinni. Turvallisuus liikenteessä on yksi iso asia ja se toimii tätä kautta. Siihen kannattaa myös panostaa.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Taksijärjestöt ja taksit olivat erittäin kiitettävällä tavalla asiassa mukana ja informoivat varmasti meitä kaikkia kansanedustajia riittävästi. Sen tähden on erittäin hyvä asia, että liikennevalio-

kunta on paneutunut kysymykseen ja ottanut huomioon asiantuntijalausuntoja ja kuullut asiantuntijoina eri tahojen edustajia. Lopputulos on hyvä ja kunnioitettava. Siellä on oma järjen käyttö ollut sallittua.

Ed. **Virtanen**: Arvoisa puhemies! Viime kerrallakin puhuin samasta asiasta. Ihmettelin kyllä ed. Aittoniemen tässä mielessä vapaus-käsitteitä. Tästä on Ruotsin puolelta niin hyvät näytöt. Liikenteessä palaute kentältä, siis varsinkin taksiautoilijoilta itseltään, jotka ehkä eniten tästä ovat puhuneet Espoo — Vantaa — Helsinki -akseliin liittyvistä henkilökohtaisista jutuista lähtien. Enkä nyt tarkoita mitään ihan viimeaikaisia kansanedustajien takseihin kohdistamia moitteita. Tosiaan on pakko onnitella valiokuntaa siitä, että tämä pystyttiin ottamaan takaisin ja tekemään esitys näinkin inhimilliseksi. Pakko myöntää kerrankin taas se, mistä taas tiedotusvälineet joskus moittivat, että voi olla hallituksen kanssa oppositiossa samaa mieltä. Tässä on kyllä pakko puoltaa tätä lakia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys ajoneuvojen katsastusten ja rekisteröintien järjestämisestä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 113/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 12/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi RASKONEen muuttamisesta osakeyhtiöksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 137/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 13/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. **Tiusanen**: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on myös kysymyksessä liikennevaliokunnan mietintö, joka liittyy hallituksen esitykseen laiksi Raskonen muuttamisesta osakeyhtiöksi. Tuossa aikaisemmassa pitkässä keskustelussa kehuttiin liikennevaliokunnan mietintöä n:o 11, joka liittyi siis tähän luvanvaraiseen henkilöliikenteeseen, ja aivan oikein kehuttiinkin. Tässä mietinnössä, joka liittyy tähän uuteen osakeyhtiöön, on liikennevaliokunta kyllä painottanut sitä, että neuvottelut henkilöstön asemasta on saatettava loppuun ennen osakeyhtiön muodostamista.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä asiaa erittäin tärkeänä ja näen niin, että tämä on eduskunnan velvoittava yksimielinen kanta tässä asiassa. Työntekijät ovat olleet tässä asiassa pitkään liikkeellä, ovat olleet epätietoisia, ja heidän kantansa on moneen kertaan tullut esille myös eduskuntaryhmissä pitemmälläkin aikavälillä.

Rouva puhemies! Tälläkin kohdalla liikennevaliokunta on kyllä osannut oikeaan paikkaan mielenkiintonsa suunnata.

Ed. **Aittoniemi**: Rouva puhemies! Minä en nyt halua liikennevaliokunnan kimpussa erityisesti häärätä, mutta totean niin kuin viime kerrallakin sen, että täällä lukee viimeisenä kapaleena ennen valiokunnan mietinnön päätösehdotusta: ”Liikennevaliokunta pitää myös tärkeänä, että neuvottelut henkilöstön asemasta saatetaan loppuun ennen osakeyhtiön muodostamista.”

Tässä on hiukan samanlainen ilmapiiri kuin Engelin jutussa oli aikanaan. Siis ”pitää tärkeänä” kyllä, että kaikilla menee vain kauhean hyvin, mutta tämä lausuma täällä ei merkitse yhtään mitään Raskonen suuntaan. Jos siellä halutaan lähteä tekemään samanlaiset systeemit kuin oli aikanaan Engelin jutussa, sehän ei nyt yksi yhteen voi tietysti tässä tapauksessa ollakaan, mutta jos halutaan samanlaiseen järjestelmään mennä, niin

ei tällä eduskunnan valiokunnan mietinnöllä ja siinä olevalla lausumalla ole yhtään mitään merkitystä. Siellä tehdään niin kuin halutaan. Mutta minä vaan toivon, että Engelin jutusta aikaanaan otettiin opiksi ja siitä, miten työntekijät joutuvat taistelemaan omien etujensa puolesta. Tässä tapauksessa Raskonen asiassa nyt valtio pitää sen huolen, että tämä asia toteutetaan sillä tavalla kuin lait ja asetukset ja hyvä tapa vaatii.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän Raskonenkin suhteen kävi niin, että kaikki valtion henkilöstöjärjestöt ilmaisivat mielipiteenään, että he eivät halua kaataa tätä lakiesitystä. Myös Raskonen henkilöstö kävi siellä, ja hekään eivät halunneet tätä kaataa. Emme me voineet lakipykälää enää lähteä muuttamaan tämän jälkeen, kun ei ollut mitään tarvettakaan muuttaa.

Ed. Aittoniemen mainitsema humpuukilausuma tuonne perään, sen me laitoimme, olkoon se humpuukia tai mitä tahansa, mutta pyrittiin se sanomaan lain ulkopuolella, mistä me olimme itse huolestuneita oikeastaan enemmän kuin henkilöstöjärjestöt. Näin ollen se on tehty, mihin me olemme pystyneet ja katson, että se ei ole ihan humpuukisana kylläkään. Tuota tekstiä ymmärtävät myös hallinto ja valtion viranomaiset, kun ne toteuttavat lain jatkotoimintaa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Aivan niin kuin valiokunnan puheenjohtaja Saapunki toteaa, tässä on toki aivan selvä velvoite. Siinä todetaan myös, että se on toteutettava ennen osakeyhtiön muodostamista, jolloinka ei ole kysymys osakeyhtiön päätöksestä, vaan on kysymys hallinnosta ja näin ollen on selkeätä, että tässä parlamentarismissa hallinto kuuntelee eduskunnan ääntä ja tahtoa. Jos ei niin tee, niin on kysymys huonosta hallinnosta. Tästä kai meidän on syytä lähteä liikkeelle.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ei ed. Aittoniemi suinkaan ollut väärässä kiinnittäessään tähän kysymyksen huomiota. Liikennevaliokunnassa, aivan kuten liikennevaliokunnan puheenjohtaja ed. Saapunki tuossa totesi, asiasta keskusteltiin hyvinkin paljon henkilökunnan kanssa ja todettiin, että turvalauseke on yritettävä saada niin tehokas kuin mahdollista. Toki kyllä jo silloin uskalsi ja nytkin uskaltaa sanoa sen, että eihän tämä nyt sataprosenttinen suoja kyllä ole henkilökunnalle, mutta todella, jos kunnollista hallintokulttuuria noudatetaan valtion

omistamissa firmoissa, niin kyllä tämä ihan vakavasti otettava asia on, joka tähän on kirjattu.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä asiassa olen kyllä täsmälleen samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi henkilökunnan asemasta siitä huolimatta, että työntekijätaho on ollut yötämielinen tälle yhtiöittämiselle. Kyllä kantaisin huolta siitä, että tämä turvalauseke sitten myös toteutuu ja olisi otettu oppia Engel-yhtiön ongelmista.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Jos tämä viimeinen lause olisi ”liikennevaliokunta edellyttää”, täällä päätökseksi muutettuna ”eduskunta edellyttää, että neuvottelut henkilöstön asemasta saatetaan loppuun ennen osakeyhtiön muodostamista”, minä en puhuisi yhtään mitään. Mutta kyllä sitä tärkeänä pidetään. Liikennevaliokunta ja eduskunta pitävät tärkeänä. Eihän se ole mitenkään velvoittavaa, että pitää tärkeänä jotakin asiaa. Kyllä täällä tärkeänä pidetään. Olisi pitänyt edellyttää. Tässä on selvä porsaanreikä. Minä vaan toivon sitä, että tämä ei johda samanlaisiin ongelmiin kuin oli aikaanaan Rakennushallitus kontra yhtiö Engel.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi koettaa nyt tehdä juttua asiasta, joka ei tässä vaiheessa mielestäni ansaitse niin paljon puhetta, koska valiokunnassa on käsitelty tämä asia, Raskonen henkilöstöä on tietämäni mukaan sopeutettu vuosien ajan, ja se henkilöstö, mikä siellä tällä hetkellä on, on myös käynyt jo neuvotteluja pitkälti. Kun hekin ovat kerran sitä mieltä, niin on hyvä järjestely muuttaa tämä osakeyhtiöksi. Heille on työpaikka turvattu siellä, ja varmasti töitä myös riittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laiksi merilain 1 luvun 8 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 219/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 14/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys Kazakstanin kanssa kansainvälisestä maantiiliikenteestä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 220/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 15/1998 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä liikennevaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Liikennevaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 135/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmästä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 169/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin arvoisat kollegat ovat huomanneet, itse ympäristövaliokunnan mietinnössä on varsin lyhyen kaavan mukaan todettu, että tämä hallituksen esitys voidaan hyväksyä. Mutta laajemmin ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmä Euroopan yhteisössä on ongelmallinen nimenomaan laatustandardien kannalta, ja pohjoismainen niin kutsuttu joutsenmerkintä on tässä mielessä paljon tehokkaampi ja kattavampi. Tämä on moneen kertaan todettu myös ympäristövaliokunnassa, arvoisa puhemies, ja myös ympäristövaliokunnan muissa lausunnoissa.

Halusin tämän tässä kohden tuoda esiin, koska ympäristömerkintä tulee olemaan hyvin ajankohtainen kysymys tulevina vuosina, varmasti heti seuraavan vaalikauden alussa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys liikuntalaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 236/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen esitys liikuntalaiksi, jolla ehdotetaan säädettäväksi valtion ja kuntien tehtävistä liikuntatoimen edistämiseksi, liikuntaa edistäviin tarkoituksiin myönnettävistä valtionavusta, niiden yleisistä perusteista sekä valtionavun rahoituspohjasta. Uutena painotuksena hallitus esittää liikuntatoiminnan edistämisen rinnalle nostettavaksi liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten terveydelliset vaikutukset sekä liikunnan merkityksen lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykselle. Esityksessä säädetään täsmällisemmin lain tarkoituksesta ja arvopohjasta sekä lisäksi alueellisesta liikuntatoimesta lääninhallintouudistuksen muuttuvassa tilanteessa.

Valtion ja kuntien tehtävänä on edellytysten luominen liikuntatoiminnalle, ja valtion talousarvioon otetaankin vuosittain määräraha kuntien liikuntatoimen valtionosuuksiin, liikuntajärjestöjen toimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen sekä muihin urheilua ja liikuntakasvatusta edistäviin tarkoituksiin.

Valtion liikuntaneuvosto on lain mukaan opetusministeriön alainen asiantuntijaelin, jolle tämän asiantuntijatehtävän lisäksi uutena tehtävänä säädetään myös arviointitehtävä valtionhallinnon toimenpiteiden vaikuttavuudesta liikunnan alueella. Alueellisesta liikunnan edistämisestä vastaisivat lääninhallitukset ja alueelliset liikuntajärjestöt yhteistyössä muiden alueviranomaisten kanssa.

Kunnan tehtävänä on edellytysten luominen paikallistason liikuntatoiminnalle sekä liikunnan järjestäminen erityisryhmille ja tarvittaessa myös muulle väestölle. Kunta saa menoihin valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella. Lakiin otettiin myös säännös, jonka nojalla voidaan myöntää valtionosuuksiin ja valtionavustuksiin veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

Tämä liikuntalaki on valmisteltu hyvin opetusministeriön vuonna 1996 asettaman työryh-

män toimesta. Työryhmä oli parlamentaarisesti ja järjestöllisesti edustava ja kuuli runsaasti asiantuntijoita ja sai myös lausuntoja, joiden pohjalta lakiehdotus on tehty. Valiokunnassa kuultiin asiantuntijoita, joista useimmat olivat olleet jollain lailla valmistelussa mukana.

Valiokuntakäsittelyn aikana nousivat vahvasti esiin liikunnan ja terveyden myönteiset yhteydet. Säännöllinen liikunta edesauttaa kaikenikäisten hyvinvointia. Siksi liikunta on lasten ja nuorten kasvatuksessa ja kehityksessä tärkeää ja paitsi terveydelle myös henkiselle hyvinvoinnille ja aikuisille myös työkykyisyyden ylläpitäjänä. Liikunnalla on myös vahvat sosiaaliset vaikutukset, vaikka tästä ei vielä ole tutkimustietoa.

Liikunta, niin terveys- ja kuntoliikunta kuin myös kilpaurheilu, on kuitenkin aina liitetty vahvasti suomalaiseen elämänmuotoon ja suomalaiseen identiteettiin. Tästä onkin hyvä esimerkki se, että liikuntajärjestöjen piirissä toimii ja liikuntaa harrastaa yli 700 000 suomalaista, joista 400 000 on alle 15-vuotiaista. Urheiluseuroihin kuuluu 1,1 miljoonaa suomalaista. Se on valtava määrä.

Merkittävää on juuri vapaaehtoistyö liikuntajärjestöissä, ja tämän työn arvoksi on arvioitu rahassa 4 miljardia markkaa vuosittain. Yhteiskunnan ja liikuntajärjestöjen rinnalle on kehittynyt laaja yksityisten liikuntapalveluiden tarjonta. Kilpa- ja huippu-urheilu on kehittynyt voimakkaasti kaupalliseen suuntaan, ja molemmat työllistävät paljon ihmisiä.

Valiokunta pitää lain tarkoitusta ja arvopeustaa hyvänä sekä sitä, että lain tarkoituksena on lisätä väestön hyvinvointia ja terveyttä. Laki ei sisällä uusia hallinnollisia rakenteita. Valiokunta korostaa eri hallinnonalojen yhteistyön merkitystä ja näkee, että tulevaisuuden haasteet ovat erityisesti terveys- ja kuntoliikunnan kehittämisessä. Myös kilpa- ja huippu-urheilun pitäisi kehittyä niin, että ne antaisivat myönteisiä ja rohkaisevia kokemuksia sekä esimerkkiä nuorille terveellisten ja raittiiden elämäntapojen edistämistä.

Lapsien olisi tärkeää omaksua elinikäisen liikumisen elämänsäsenne, ja viittaankin valiokunnan mietintöön koululainsäädäntöä uudistettaessa. Valiokunta korosti liikunnan ja terveyskasvatuksen opetuksen merkitystä ja lisäsi koululakeihin lukiota ja ammatillista koulutusta koskeviin säädöksiin liikunnan ja terveystiedon pakolliseksi oppiaineeksi.

Urheiluseurat ovat mukana myös suvaitsevaisuus-, työllisyys- ja iltapäiväkerhoprojekteissa ja

saavat näihin valtionapua. Valiokunta pitää liikuntajärjestöjen harjoittamaa kansalaistoimintaa todella myönteisenä ja kannattaa erityisen terveystuella strategian laatimista yhteistyössä eri hallinnonalojen kesken. Tämä voisi tapahtua hyvin kuntatasolla, ja yhteistyötä voitaisiin tehdä niin vapaaehtoisjärjestöjen kuin myös yksityisten liikuntatoimijoiden kanssa.

Liikuntapaikkarakentamisessa valtioneuvosto päättää kustannusrajat, joiden perusteella perustamishankkeet määritellään joko investointihankkeiksi tai käyttökustannusmenoiksi. Kokonaiskustannuksiltaan alle 500 000 markan hankkeisiin ei nykyisin voi saada rakentamisavustusta ilman erityisen painavia syitä. Valiokunta pitääkin ponnassaan tärkeänä, että valtioneuvosto harkitsee liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien rakentamisavustusten markkamäärän alarajan tarkistamista niin, että kuntien pieniinkin liikuntapaikkahankkeisiin voitaisiin myöntää rakentamisavustusta.

Valiokunta hyväksyi lain yksimielisesti pienillä muutoksilla. 1 §:ssä valiokunta korostaa, että lain tarkoituksena on myös ympäristön kestävä kehityksen tukeminen, ja valiokunta lisäsi pykälään sanan ”ympäristön”. 3 §:ään tehtiin tekninen korjaus: ”Läänin liikuntatoimella tarkoitetaan lääninhallitusta ja sen asettamia alueellisia liikuntaneuvostoja”. 4 §:ään lisätään, että liikuntaneuvoston tehtävä on ”arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutusta liikunnan alueella”.

Suurin muutos on kuitenkin 12 §:ssä, joka on aivan uusi pykälä. Koska voimassa olevassa liikuntalaissa on valtionavustusten takaisinperintää koskeva säännös ja se puuttui hallituksen esityksestä, valiokunta saamansa selvityksen perusteella katsoo, että myös uuteen lakiin tulee ottaa säännös valtionavustusten takaisinperinnästä. Sen vuoksi lakiin ehdotetaan uutta 12 §:ää liikuntapaikan perustamiskustannuksiin myönnettävien valtionavustusten takaisinperinnästä. Mahdolliseen palautusvelvollisuuteen sovelletaan liikuntalakiesityksen 6—9 §:n mukaisesti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuja lakeja sekä liikuntalakiesityksen 13 §:n perusteella annettuja opetusministeriön avustushojeita ja -määräyksiä. Muihin harkinnanvaraisiin avustuksiin sovelletaan lakiesityksen 13 §:n perusteella annettuja ohjeita ja määräyksiä. Takaisinperinnässä otetaan huomioon myös korot ja myös perittävien rahamäärien arvo, siis se, mikä on järkevää periä takaisin.

Valiokunnassa keskusteltiin myös paljon siitä,

miten tasa-arvo toteutuu liikuntapaikkojen käytössä, ja olemme jo aikaisemminkin kuulleet tästä asiasta asiantuntijoita. On selvinnyt tilastojenkin mukaan, että julkisella rahalla rakennettuja ja ylläpidettyjä liikuntapaikkoja käyttävät pääasiassa miehet ja pojat. On erittäin hyvä, että uuden lain 1 §:ssä korostetaan, että lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta. Valiokunta pitää tärkeänä myönteisen kehityksen vauhdittamiseksi, että tasa-arvon edistämiseksi panostetaan liikuntapolitiisiin erityis- ja tukitoimiin. Näiden kehittämistä ja seurantaan varten valiokunta katsoo, että tulisi harkita erillisen tasa-arvojaoston perustamista liikuntaneuvoston yhteyteen. Tämä asia aiheutti paljon keskustelua valiokunnassa.

Nyhtään opetusministeriö antaa luvan näiden ylimääräisten jaostojen perustamiseen. Keskustelussa nostettiin esiin kysymys, eikö 1 §:ssä oleva maininta tasa-arvosta riitä, niin että tasa-arvo otetaan huomioon kaikessa toiminnassa, ja onko vaarana, jos uusi jaosto perustetaan, että tasa-arvoasiat siirretään jaoston tehtäväksi. Tullaan näkemään, miten tässä tapahtuu. Enemmistö valiokunnassa halusi mainitun mietinnön kohdan, ja niin se on sivistysvaliokunnan mietinnössä, eikä siitä äänestetty.

Erittäin tärkeää on muistaa, että liikunta on tärkeä keino lisätä niin maahanmuuttajien kuin pakolaistenkin sopeutumista suomalaiseen elämään.

Valiokunta kiinnitti huomiota myös siihen seikkaan, että kunnissa on hyvin paljon yksityisiä liikuntapaikkoja. Valiokunta ehdottaakin, että ennen kuin uusia liikuntapaikkoja ruvetaan rakentamaan, kunnissa olisikin järkevää selvittää liikuntapaikkojen määrä, luoda yhteinen strategia, miten olemassa olevat yksityiset ja julkiset liikuntapaikat parhaiten hyödynnetään kuntalaisten palvelujen turvaamiseksi. Myös julkinen liikuntatoimi voisi aivan hyvin ostaa palveluita yksityisiltä liikuntapaikkojen tarjoajilta. Tässä tarvitaan yhteistyötä kuntatasolla.

Valiokunta kiinnittää asiantuntijoiden antaman tiedon perusteella huomiota myös siihen, että ammattiuurheilijat, varsinkin nuoret ammattiuurheilijat, voivat urheilun viedessä koko ajan jäädä koulutuksesta sivuun, jää jopa peruskoulutus suorittamatta. Senpä takia valiokunta ehdottaa, että osa ammattiuurheilun tuottamista tuloista siirrettäisiin säätiöiden hallitsemiin rahastoihin urheilijoiden aktiiviuran jälkeisen koulutuksen turvaamiseksi. Näin saataisiin näille ammattiuurheilijoille myöhemmin ammatti, jolla he it-

sensä voivat elättää, kun ammattuurheiluaika on ohi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys liikuntalaiksi on valiokunnan mielestä hyvä ja kannatettava ja todella hyväksytty yksimielisesti. Lausun-kin parhaat kiitokset niin valiokunnan jäsenille, virkailijoille kuin kaikille asiantuntijoille, jotka ovat edesauttaneet hyvän lain tekemistä.

Vastauspuheenvuoroja pyydetään.

P u h e m i e s : Esittelypuheenvuoron jälkeen ei vielä myönnetä vastauspuheenvuoroja.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Sivustysvaliokunta on mietinnössään käsitellyt liikuntakulttuurin erilaisia ulottuvuuksia laaja-alaisesti, avarakatseisesti ja tulevaisuushakuisestikin. Kommentoin valiokunnan mietintöä lähinnä siinä järjestyksessä, mitä mietinnössä lukee.

Liikunnan toimintaympäristö on muuttunut sen lisäksi, mitä valiokunta mietinnössään toteaa, myös siltä osin, että valtionosuusjärjestelmät ovat muuttuneet. On syntynyt suurläänit, joiden myötä heijastuksia on kohdistunut myös liikuntakulttuuriin. Ehkä merkittävintä on ollut, että järjestörakenteissa tapahtui vuonna 93 melkoinen muutos, kun Suomeen syntyi Suomen Liikunta ja Urheilu -niminen järjestö.

Valiokunnan näkemys siitä, että yhteiskunnan kannalta tulevaisuuden haasteet ovat erityisesti terveys- ja kuntoliikunnan kehittämisessä, ovat kannatettavia. Siinä valiokunta on mielestäni osunut naulan kantaan. Toiminnan eettisten perusteiden merkitys on myös korostumassa kaiken aikaa. Sitä ei koskaan liian paljon nosteta pintaan. Tässä yhteydessä myös linjanveto ammattilaisurheilun ja amatööriurheilun keskinäisistä suhteista olisi mielestäni sopinut valiokunnan mietittäväksi. Siitä ei ole juurikaan arvioineja.

”Valiokunta pitää liikuntajärjestöjen harjoittamaa kansalaistoimintaa myönteisenä asiana.” Kun näin on, olisin toivonut valiokunnalta jä-mäkkää kannanottoa riittävien toimintaresurssien saamiseksi. Paikallistasolla julkiset avustukset kattavat vain noin 8 prosenttia toimintamenoista, ja tilanne on huononemassa, kun kunnat tasapainottavat budjettejaan leikkaamalla avustuksiaan sekä ryhtymällä perimään järjestöiltä vuokria toimitiloista, jotka aikaisemmin olivat järjestöille maksuttomia. Kehityksen ratas on pyörähtämässä väärään ja onnettomaan suun-

taan. Toteamisen arvoista on, että mikään kunta sen paremmin kuin valtiokaan ei saa budjettejaan tasapainoon liikuntamäärärahoja leikkaamalla. Vaikka ne määrärahat lopetettaisiin, mikään kunta sen paremmin kuin valtiokaan ei sen avulla pelastu talouskatastrofilta. Jos se on tullakseen, se tulee siitä huolimatta. Sen sijaan ne voivat tappaa lypsävän lehmän sillä tavalla, että talkoohenki hiipuu ja hyvät toiminnat raukeavat. Silloin mennään ojasta allikkoon.

Ristiriitaista on sekä, että yhteiskunnan ta-holta tarjotaan järjestöjen talkooväelle entistä enemmän töitä entistä pienemmillä määrärahoilla. Näin siitä huolimatta että Veikkaus Oy:n voit-tovarat ovat tällä vaalikaudellakin kasvaneet noin 1,5 miljardin tasosta yli 2 miljardin markan. Tässä on armoton ristiriita tarjotun työn ja an-nettujen resurssien välillä. Valiokunnan kannan-otto veikkausvoittovarojen edunsaajien keski-näisistä jakosuhteista on mielestäni välttelevä eikä aukea asiaa tuntemattomalle lukijalle.

Liikuntalain kyseessä ollen on tarpeen maini-ta, miten kehitys on tällä vuosikymmenellä men-nyt. Edunsaajista tiede ja kulttuuri ovat kasvat-taneet rutkasti osuuksiaan ja asemiaan ovat men-nettäneet niin nuorisotyö kuin liikuntakin. Liikuntakulttuurin kannalta on ollut murheellista, että asetuksen mukainen 36,6 prosentin jako-osuus on kuihtunut 20 prosentin tuntumaan. Tällä vaalikaudella on liikuntakulttuurin määrä-rahojen markkamääräinen lasku saatu loppu-maan ja markkamääräisesti jopa kehitys on saatu loivaan nousuun, mutta kulttuuriin ja tieteen kasvukertoimiin verrattuna liikunnalle myönne-tyt määrärahat ovat olleet almujen luokkaa. Pu-hun koko ajan siitä, miten veikkausvoittovaroja on jaettu. En sekoita tähän tarkasteluun budjetti-määrärahoja mitenkään.

On itsestäänselvää, että liikuntatoiminnasta vastaavat ja maamme suurista nuorisoujoukoista huolehtivat tahot kokevatkin saaneensa lähinnä lohdutuspalkintoja. Vuoden 99 valtion talousar-viohdotuksessakaan ei oteta jakosuhteita kos-kevaa eduskunnan viimevuotista tahtoa huo-mioon. Se tahto oli nimittäin tässä salissa yksi-mielisesti, että vuoden 99 budjetissa liikuntakult-tuurin määrärahojen suhteellista osuutta, siis prosentuaalista osuutta veikkausvoittovarojen osalta, korotetaan edellisen vuoden tasoon ver-rattuna. Markat nousevat, prosentit eivät. Tässä tapauksessa prosentit olisivat olleet erinomaisen tärkeitä ja tervetulleita.

Arpajaislain osalta ollaan samassa tilanteessa. Valmistelu on kestänyt rahapelitoimikunnan

mietinnön jättämisaikajohdosta mitattuna jo useita vuosia. Tässäkin asiassa valiokunta on erinomaisen hyvin kartalla, kun valiokunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota. Hallitus ei tässä asiassa ole valitettavasti piittänyt eduskunnan esimerkiksi vuonna 97 tekemästä päätöksestä, jossa edellytettiin, että hallitus antaa esityksen arpajaislaista eduskunnalle, muistaakseni vielä ensi tilassa. Sitä esitystä meillä ei ole vielä käsiteltävänä.

Tulee kysyneeksi, kuinka kauan ja kuinka halvalla eduskuntaa voi kohdella ja miten pitkään esimerkiksi sisäministeriön virkamies tai virkamiehet voivat tässä asiassa venkoilla. On sanottava näin suoraan. Aivan pakko on peräänkuulluttaa sektoriministerinkin vastuuta asiasta. Tämä on ollut niin pitkään vireillä, että kyllä tämän täytyy jo ministeriäkin liikuttaa.

Liikuntapaikkarakentamisen valtionosuuden ulottamista myös alle 500 000 markan hankkeisiin pidän erinomaisen hyvänä lausumana. Sen kerrannaisvaikutukset tulevat olemaan varmasti merkittäviä, koska monilla pienillä kunnilla ei ehkä milloinkaan ole tai erittäin harvoin on liikuntapaikkahankkeita, jotka yltyvät kustannusarvioltaan yli 500 000 markan. Tämä kuvaa, hyvät kollegat ja kuulijat, sitä, miten vaatimattomissa puitteissa liikuntapaikkarakentaminen tapahtuu, koska yleinen valtionapunormisto lähtee siitä, että hankkeen pitää olla yli 2 miljoonaa markkaa kustannusarvioltaan, ennen kuin sitä voidaan valtion varoilla tukea ja avustaa. Liikuntapaikkarakentamisen osalta rima on erityistoimenpitein laskettu 500 000 markkaan, ja se on vieläkin liian korkealla. Monet kunnat jäävät sen alapuolelle eivätkä ole saaneet markkaakaan hankkeisiinsa veikkausvoittovaroja.

Valiokunnan yksityiskohtaisissa perusteluissa valiokunta kiinnittää huomiota yksityisten ja kunnallisten liikuntatilojen välisiin ongelmiin. Paikallisen liikuntatoimen toimintaedellytysten kannalta on ratkaisevan tärkeätä, että toimitilat olisivat maksuttomia. Yksityistämällä liikuntatilamarkkinoita kasvatetaan pommivarmin eriarvoisuutta, ja tämä on ristiriidassa sen kanssa, että liikuntalaki lähtee laajasta tasa-arvon käsitteestä, laajasta tasa-arvon periaatteesta, aivan niin kuin puheenjohtaja, ed. Ala-Harja erinomaisen hyvin kuvasi, ja valiokunta on mietinnössään kantanut huolta nimenomaan tasa-arvosta. Kummasta sektorista valiokunta on enemmän huolissaan, julkisen sektorin toimitiloista vai yksityisen liikuntabisneksen toimitiloista? Tämä ei käy valiokunnan mietinnöstä ilmi. Jos jälkim-

mäisestä, niin miten silloin käy tasa-arvokysymysten? Tähän toivottavasti saadaan selvyyttä, kun yhdessä jumppaamme tätä mietintöä.

Samaten lain 2 §:ssä on määritelty tehtäväjako siten, että valtio ja kunnat — puheenjohtaja Ala-Harja mainitsi vain, että kunnat — mutta valtio ja kunnat luovat edellytykset ja liikuntajärjestöt vastaavat pääosin toiminnasta. Virheellisellä maksu- ja taksapolitiikalla voidaan tuokin arvokas ja sinänsä käytännössä pitkään hyvin toiminut periaate romuttaa. Tämä roolijako on onnistunut.

Hallintorajat ylittävää yhteistoimintaa kannatan lämpimästi. Tässäkin asiassa on korostettava sitä, että yhteishankkeisiin tulee löytyä rahoitusta muualtakin kuin liikuntapuolen budjetista. Tällä hetkellä käytännössä muuri on saatu siten särjettyä, että yhteishankkeisiin ei ole asenteellisia esteitä, mutta sitten kun puhutaan rahasta, niin raamibudjetit ovatkin muuribudjetit, joihin yli rahaa ei liiku millään. Sitten hyvin helposti sanotaan, että kyllä, tehdään vain laajalaista liikunta-alan yhteistyötä, kunhan vain liikuntabudjetista kaikki rahoitetaan, ja tässä meillä on korjaamisen varaa. Ne investoinnit ilman muuta kannattavat, että jokainen taho kantaa roponsa keköön.

Kuten lain 1 §:stäkin käy ilmi, tasa-arvokysymyksiä pidetään tärkeinä ja niihin kiinnitetään paljon huomiota. Linaan aivan lyhyesti 1 §:n 2 momenttia: ”Lisäksi lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tukea kulttuurien moninaisuutta ja ympäristön kestävää kehitystä.”

Rohkenen olla valiokunnan sinänsä hyvän mietinnön painotuksen osalta yhdestä kohdasta eri mieltä, ja se liittyy tasa-arvo-asiaan. Valiokunta toteaa, lainaan suoraan: ”- - liikuntakulttuurimme kehityksen pahimmat viiveet paikallistuvat tasa-arvon puutteisiin eri väestöryhmien liikuntapalvelujen ja alueitten osalta.” Oma käsitykseni on, että niin tärkeitä kuin tasa-arvokysymykset ovatkin, niin liikuntakulttuurimme kehityksen pahimmat ongelmat ovat aivan muualla. Ne ovat esimerkiksi paikallistasolla toimivien liikunta- ja urheiluseurojen vaikeissa ja yhä huonevissa toimintaedellytyksissä.

Erityisesti toimintamenojen rahoitusongelmat ovat polttavia. Toimitiloja alkaa olla kohtuullisesti. Harvalla paikkakunnalla voidaan sanoa, että ei voida harrastaa liikuntaa, kun ei ole paikkoja. Niitä paikkoja on, mutta kaikki inhimillinen toiminta maksaa. Siis lasten ja nuorten hyvät harrastukset maksavat monesti nykyään

turhan paljon. Lisenssi-, seura- ym. sellaiset maksut poissulkevat jo nyt harrastajia joistakin lajeista. Tälle kehitykselle pitäisi saada loppu ja käänne parempaan. Osittain kehityksen huono suunta johtuu siitä, että yhteiskunta, siis valtio ja kunnat, ennen kaikkea kunnat ovat omilla toimenpiteillään sysänneet seuratoiminnan kustannukset kotitalouksien maksettaviksi. Seuroilla ei ole rahaa halli- ym. vuokriin. Maksaja jostain löytyy; usein rahat tulevat perheen kukkarosta.

Onneksi valiokunta on kiinnittänyt myös edellä mainittuun ongelmaan vakavaa huomiota pitäen tärkeänä, että selvitetään mahdollisuudet tukea taloudellisesti myös paikallisia liikuntaseuroja. Tähän ongelmaan koettiin muun muassa liikuntalaskuryhmäkin löytää ratkaisua, mutta aika laihoihin tuloksiin. Rahaa ei ole haluttu osoittaa sen paremmin kuntien kuin valtionkaan kukkarosta. Kunnille menevästä noin 100 miljoonasta liikuntamarkasta ei olla valmiita tekemään korvamerkittyä määrärahaa, koska, kuten tunnettua, kunnat käyttävät liikuntatoimiinsa valtion verrattuna noin viisinkertaisen määrän rahaa eli yli 2 miljardia markkaa. Valtiolta tulevan noin 100 miljoonan markan valtionavun korvamerkinnällä ei olisi juuri minkäänlaisia käytännön vaikutuksia, koska jokainen kunta voi olla tässä asiassa puhtaan kaulan kanssa ja sanoa, että kyllä meillä käytetään ne rahat liikunnan hyväksi, ja näin varmaan asia onkin. Valiokunta olisi voinut tässä yhteydessä voimakkaammin linjata kantojaan myös koululiikunnan todella huolestuttavasta kehityssuunnasta. On saatu positiivisia asioita aikaan, mutta vielä voimakkaammin olisi toimittava.

Tässä olisi ollut, hyvät kollegat, myös oiva paikka inventoida eduskunnan harjoittamaa liikuntapolitiikkaa, huom. eduskunnan harjoittamaa. Mitä me kansanedustajina olemme saaneet täällä aikaan? Voin vastata: tukun erinomaisia ponsia, aivan loistavia, joista maan hallitus ja virkakoneisto ei ole paljon hätkähtänyt eikä välittänyt tuon taivaallista. Vaikka olemme kuinka vaatineet ja edellyttäneet ja kirjanneet vaikka kuinka kovia tekstejä, niin haaviin on jäänyt kovin vähän. Eduskunnan omin voimin ja omin toimin liikuntakulttuurille ei ole saatu markan killaa lisää resursseja, vaan hallituksen esityksen mukaan jokainen markka täällä on kulkenut. Kauniit ponnet eivät lämmitä.

Arvoisa puhemies! Osin kriittisistäkin näkökulmistani huolimatta pidän lakiesitystä ja sivistysvaliokunnan mietintöä hyvinä, liikuntakult-

tuurin arvostusta sekä, toivon mukaan, myös sen toimintaedellytyksiä parantavina.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn erittäin pitkälle äskeiseen puheenvuoroon, mutta lyhyen kritiikinlistan haluaisin tähän esittelyyn kuitenkin tuoda.

Ensimmäinen on se, että kun katsoo pitkää asiantuntijaluetteloa, niin siellä on julkista hallintoa vaikka millä mitalla. Suomessa sportti tapahtuu lajiliittojen ja urheiluseurojen toimesta. Yhtään lajiliittoa ei ole kuunneltu, ja vain yhtä 6 000 urheiluseurasta, Tapanilan Erää, on täällä haluttu kuunnella.

Toinen asia, mikä tässä on ongelma, on se, että paikalliseen seuratoimintaan ei tässä ole osoitettu pennin hyrrää. Se on ongelma, vaikka kaikki tietävät, että siitä päästä pitäisi lähteä liikkeelle.

Kolmas on se, että liikuntaneuvoston asema on jätetty täysin ilmaan. Se on lausuntoja antava elin. Mitään konkreettista päätösvaltaa sille ei ole lakiehdotuksessa sallittu ja annettu ja mahdollistettu. Se on suuri ongelma pitkän päälle, että liikuntaneuvoston asema on heittopussin tyyppinen. Parlamentaarista voimaa on takana, mutta ei ole mitään, millä sitä voisi viedä käytännössä eteenpäin.

Seuraava seikka on se, että alueellista liikuntatoimintaa tässä viedään läpi julkisessa hallinnossa läänien kautta. Läänirakenteelle on rakennettu alueellisia liikuntapisteitä ja liikuntajaostoja. Paljon järkevämpää olisi tänä päivänä pistää se maakuntien liittojen vastuulle ja hoitaa tätä asiaa käytännössä elämänmakuisesti sitä kautta.

Tässä, puhemies, muutama näkökanta toiseen punnukseen sinänsä erinomaisen hyvin esitellyn sivistysvaliokunnan mietinnön saatteeksi.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Valiokunnan mietinnössä todettiin, kuten jo käytetyissä kahdessa puheenvuorossa tuotiin esiin, että kilpa- ja huippu-urheilun toimintaympäristöä tulisi kehittää niin, että ne antavat myönteisiä ja rohkaisevia esikuvia etenkin nuorille oman kunnan sekä terveellisen ja raittiiden elämäntapojen edistämiseen. Vielä todettiin, että tuettavan toiminnan tulee olla eettisesti perusteltua.

Tähän kohtaan haluaisin nyt pysähtyä. Olisin nimittäin kyllä toivonut, että valiokunnassa olisi arvioitu, miten hyvin nykyinen tilanne vastaa tässä esitettyä tavoitetta ja toivetta. Itse olen nähnyt, että merkittävää urheilutoimintaa, varsinkin kilpaurheilutoimintaa, tapahtuu alkoholielinkei-

non tukemana. Jos halutaan eettisesti pitää palikat paikallaan, niin seuraava kysymys on tietenkin, tuleeko valtion tukea sellaista urheilupaikkarakentamista, jota esimerkiksi alkoholielinkeinoilla muutoinkin tuetaan.

Jotta valiokunnan ajatus olisi uskottava, niin vaatimus eettisesti kestävästä toiminnan tukemisesta olisi pitänyt viedä tukipolitiikkaan saakka. Valiokunnan ponsi on muutoin hyvä, mutta mielestäni sinne olisi sopinut ottaa myös arviointia siitä, että sellaista urheilupaikkarakentamista ei valtion toimesta tueta, joka ei täytä tässä esitettyä ajatusta, vaan jossa urheiluun yhdistyvät eiterveelliset elämäntavat ja niiden mainostaminen.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarinen, niin kuin ed. I. Kanervakin, toi esiin monia kriittisiä näkökulmia ja liikuntaneuvoston aseman. En mene siihen ottamaan nyt enempää kantaa, mikä on hallituksen esitys, jonka mukaan me olemme käsitelleet ja hyväksyneet liikuntaneuvoston tehtävän, asiantuntijatehtävän ja arviointitehtävän.

Kun ed. Saarinen vaati, että valiokunnan olisi pitänyt ottaa kantaa kuntoliikunnan ja ammattiurheilun välillä, niin minusta se ei nyt oikeastaan kuulu kyllä tämän lain piiriin. Valiokunnassa ja lailla ei näitä määritellä, ne määrittellään muualla. Tällä lailla luodaan puitteet, missä voidaan urheilua, liikuntaa, harrastaa.

Kun ed. Saarinen kantoi huolta siitä, että valiokunnan mietinnössä on liikaa tuotu yksityinen esiin, että kummastako kannetaan huolta, julkisesta vai yksityisestä liikuntapaikkarakentamisesta, niin kyllä se oli vähän liioittelua. Täällä lähinnä tuodaan esiin se, että on turha kuntaan rakentaa uutta liikuntatilaa verorahoin, jos siellä on olemassa yksityisrahalla rakennettua tilaa, jota voitaisiin sillä tavalla käyttää, että kunta tukisi käyttäjiä, lapsia, jotta he voisivat käyttää tiloja. Se tulisi kaikille paljon halvemmaksi kuin tehdä vierelle uusi julkisella rahalla rakennettu kallis liikuntahalli.

Mitä tasa-arvoon tulee, ed. Saarinen katselee nyt kyllä vähän toiselta puolen asiaa. Sivistysvaliokunta on useaan otteeseen liikunta-asioihin perehtynyt, ja kaikki tiedot ovat saman suuntaisia: julkisella rahalla rakennetuissa liikuntapaikoissa urheilevat ja liikkuvat enimmäkseen miehet ja pojat. Hyvä niinkin.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Saarisen pu-

heenvuoro oli monilta osin hyvin ansiokas. Kaikkein en toki voi yhtyä. Sen sijaan ed. I. Kanervan vastauspuheenvuoroa pidän aivan erinomaisena ja ydinkohtiin osuneena.

Haluaisin joitakin kommentteja esittää. Ensinnäkin olen hyvin ilahtunut siitä, että ed. Saarinen pitkään käsitteli paikallistason rahoitusta. Näen kyllä itsekin sen yhdeksi hyvin merkittäväksi liikuntapoliittiseksi kysymykseksi ja hämmästelen myös sitä, miten voi olla mahdollista, että sivistysvaliokunta on jättänyt tämän alan asiantuntijoiden mielipiteet huomioon ottamatta.

Pari täydentävää näkökohtaa ensinnäkin liikuntapaikkarakentamisesta. Sivistysvaliokunta korostaa mietinnössään, että pitää tukea erityisesti lasten toimintapaikkoja ja kuntoliikuntapaikkoja. Minusta tähän olisi pitänyt lisätä vielä koululiikuntapaikat, joihin ed. Saarinenkaan ei kummastukseksi puuttunut. Pitäisi kyllä olla niin, että jokaisessa peruskoulussa pitäisi olla mahdollisuus kunnolliseen liikuntaan, ja se edellyttää tietenkin liikuntatiloja. Valitettavasti kaikissa maamme kunnissa ei ole vielä perusliikuntatiloja. Sen takia olisin nähnyt hyvin tärkeäksi, että se olisi ollut listalla mukana.

Mitä tulee tasa-arvoon, sitä voidaan tietenkin katsella monella tavalla. Yksi tapa on esimerkiksi katsella juuri liikuntapaikkarakentamisen näkökulmasta. Tässä vaiheessa ei vielä ole kiinnitetty huomiota siihen epätasa-arvo-kohtaan, että meillä on hyvin monilla luottamuspaikoilla, tarkoitan juuri liikuntajärjestöjä, päättävillä paikoilla vähän naisia. Se johtaa kyllä sitten siihen, että meillä on painotettu tietynlaista liikuntapolitiikka. Enpä puhu tästä sen enempää.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin mitä tasa-arvoon tulee, niin olen kyllä enemmän ed. Saarisen kuin edustajien Ala-Harjan ja Isohookana-Asunmaan kannalla tässä kysymyksessä. Kyllä minusta suomalainen yhteiskunta tarjoaa varsin tasapuoliset mahdollisuudet sekä tytöille että pojille, naisille että miehille liikunnan harrastamiseen. Myös, kun ed. Isohookana-Asunmaa viittasi siihen, että meillä ei hänen mielestään ole urheilujärjestöjen johdossa riittävästi naisia, niin tämäkin on tietenkin makukysymys. On varmaan niin, että tytöillä on ehkä vähän erilaisia harrastuksia kuin pojilla, mutta olen siitä vakuuttunut, että suomalainen yhteiskunta tarjoaa kuitenkin samanlaiset mahdollisuudet.

Mitä urheiluseurojen rahoitukseen tulee, niin oikeastaan minulla on jonkinlainen kuva siitä, että ehkä silloin kun ed. Isohookana-Asunmaa oli ministerinä, siirryttiin könttäsuumiin, jolloin urheiluseuran markasta luovuttiin. Nyt en ole sataprosenttisen varma, koska muutos on tapahtunut, mutta 1980-luvullahan me voimakkaasti puhuimme siitä, että urheiluseuroille pitää turvata tietty valtionapu. Siitä on luovuttu. On siirrytty könttäsuumiin, ja epäilen pahasti, että tämä on tapahtunut ed. Isohookana-Asunmaan ollessa urheiluministerinä. (Ed. Isohookana-Asunmaa: Älkää epäilkö, ei ole!) — Yritän asiaa selvittää, puhemies, tarkemmin, jotta pääsisin, kun oman puheenvuoroni käytn, vähän tarkemmin sanomaan, miten asian laita on.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sekä sivistysvaliokunnan puheenjohtajan että ed. Saarisen puheenvuorot olivat erittäin hyviä, mutta haluaisin puuttua ed. Saarisen puheenvuoroon siltä osin, että hän kiinnitti huomiota eri hallinnonalojen väliseen yhteistyöhön.

Valiokuntahan toteaa mietinnössään, että valiokunta kannattaa erityisen terveystuella strategian laatimista yhteistyössä eri hallinnonalojen kesken. Tämä tarkoittanee — en tiedä, mitä valiokunta tällä lopullisesti ajaa takaa — eri ministeriöitä ja kaikkea tämän tapaista hallintoa, mutta myös muuta. Laajentaisin kysymystä niin ja miettisinkin asiaa siltä pohjalta, että tässä tarvitaan yhteistyötä sekä liikuntasektorin että myös kansanterveyssektorin välillä. Siinä mielessä toteaisin, että ainakin asiantuntijaluettelossa kansanterveysjärjestöistä on kuultu kyllä UKK-instituuttia, mutta ei kai muita. Toisaalta kyllä kai tässä maassa tarvittaisiin tänä päivänä terveystuella strategia, ja sen pitäisi kattaa nimenomaan sekä liikuntasektorin että kansanterveysjärjestöt. (Ed. Ala-Harja: Tämä oli tarkoituskini!) Minusta tällainen puute on. Ehkä tämä olisi voitu vielä selkeämmin kirjoittaa valiokunnan mietintöön.

On helppo kannattaa niitä ajatuksia, joita koululiikunnan suhteen on tuotu esille. Toivon mukaan tämän keskustelu, jota käydään sinänsä hyvän liikuntalain yhteydessä, siivittäisi jotain uutta myös sillä puolella tapahtuvaksi.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarisen puheessa kiinnittäisin huomiota yhteen kohtaan. Hän mielestäni hieman vanhanaikaisesti otti esiin sen, että lii-

kuntapalvelut voivat olla joko yksityisiä tai julkisia. Kuitenkin sivistysvaliokunnan mietinnössä hyvin selkeästi lukee tämä kohta. Siinä ei pitäisi olla mitään epäselvää. Valiokunta lähti hyvin modernisti liikkeelle siitä, että koska on paljon pieniä kuntia, joilla ei ole mitään mahdollisuutta rakentaa isoja liikuntapaikkoja, sanotaan vaikka palloiluhallia, voitaisiin lähteä tekemään myös kuntien välistä yhteistyötä, ja sehän on mahdollista nyt jo.

Mitä tulee siihen, että ed. Saarinen piti hyvin tärkeänä, niin kuin valiokuntakin, kuntien roolia nimenomaan terveystuella liikunnan kannalta, tämän liikuntalain yhteydessä aika moni, muun muassa UKK-instituutin tutkija Pekka Oja, toivoisi, että kunnat lukisivat huolella tätä mietintöä ja liikuntalakiä ja tekisivät oman liikuntastrategiansa, jossa voitaisiin nostaa kaikkia näitä hyviä asioita, joita mietinnössäkin tuotiin esiin.

Mitä tulee paikallistasoon, kuten ed. Isohookana-Asunmaakin totesi, niin kyllähän me olemme siellä ihan selkeästi myös ponnen osalta todenneet, että me emme pidä hyvänä siitä, että liikuntapaikkarakentamisessa suositaan isoa rakentamista, vaan nimenomaan, kun liikuntalaki lähtee kansanterveydellisestä lähtökohdasta, pitäisi suosia myös valtionosuuksissa pienempi-muotoista liikuntapaikkarakentamista. Sen tähden ponnessamme edellytämme, että pitää valtionosuuteen oikeuttavaa rajaa laskea siitä puolesta miljoonasta markasta. Se on mielestäni selvä viesti siitä, että liikuntalain henki toteutuisi.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Saarinen toi varsin kattavasti liikuntaväen erilaisia näkemyksiä esille. Olisin kyllä jäänyt häneltä kaipaamaan enemmän vielä vahvuutta vaatimukseen arpajaislain tuomiseksi eduskunnalle välittömästi. Sisäasiainministeriö on todella pompottanut meitä vuosikautia. Vaikka arpajaislakitoimikunta on yksimielisesti, muistaakseni jonkun virkamiehen eriävän mielipiteen saattamana, ottanut kannan, siitä huolimatta tätä lakia ei kyetä kirjoittamaan. Jos ei sisäasiainministeriöstä löydy virkamiehiä, jotka siihen kykenevät, niin lainatkoon vaikka jostain toisesta ministeriöstä. Kyllä eduskunnalla täytyy olla mahdollisuus edellyttää, että meidän pontemme, joita on vuosittain täällä laitettu, otetaan vakavasti.

Semmoinen tärkeä asia, jota olisin toivonut mietinnössä painotettavan entistä enemmän, on koululiikunta ja juuri urheiluseuratoiminta. Urheiluseuroille annetut markat koituvat suomalai-

sen yhteiskunnan hyväksi ja varojen säästämiseksi pitkällä aikavälillä parhaalla mahdollisella tavalla, koska jos me lapsena ja nuorena saamme väen liikkumaan, se tuo säästöjä erilaisissa sairauskustannuksissa aivan varmasti vuosikymmenten saatossa. Se tuo niitä sekä psyykkiseltä että fyysiseltä puolelta.

Toisaalta on niin, että seuratoiminta on ahdingossa myös sen kautta, että valtionosuuksia on hyvin paljon leikattu ja kunnat ovat taloudellisessa ahdingossa. Sen myötä juuri urheiluseuroja rokotetaan erilaisilla maksuilla entistä enemmän. Juuri tähän tasa-arvoiseen mahdollisuuteen liikkumiseen lapsille ja nuorille taloudesta riippumatta olisin toivonut enemmän kannatusta.

Ed. Jari Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sivistusvaliokunnan mietinnössä on todettu monessa kohdassa liikunnan positiiviset merkitykset, puhutaan sitten terveydestä tai henkisestä hyvinvoinnista tai sosiaalisesta kanssakäymisestä tai niin edelleen. Kuitenkin tätä taustaa vasten olisi toivonut, että olisi vähän syvällisempi analyysi tehty myös liikunnan rahoituksesta ja sen kehityksestä sanotaan vaikka viimeisen kymmenen vuoden aikana. Siihen asiaan varmasti palataan vielä tänään ja myös tulevaisuudessa, kun arpajaislakia aikanaan käsitellään.

Toinen asia, johon haluan kiinnittää huomiota, on se, mitä täällä puhuttiin tasa-arvosta. Tasa-arvo on tärkeä asia. Sitä pitää edistää. Mutta en minä kuitenkaan ihan tältä seisomalta vielä usko sitä, että perustamalla uusia organisaatioita tai uusia jaostoja todellinen tasa-arvo menisi eteenpäin.

Ed. Saarikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikuntaneuvoston asema on kaksipiippuinen. Vaihtoehtoina olivat, tehdäänkö siitä päätösvaltaa käyttävä viranomaisen vai lausuntoja antava neuvosto. Siitä on jopa äänestetty liikuntalakityöryhmässä ja on päädytty tämän nykyisen neuvoston suunnalle.

Alkoholiyhtiöitten sponsorointi on ristiriitainen, ei toivottava. Mutta mistä ne rahat otetaan? Tässä tilaisuuksien järjestäjät on kyllä ajettu niin seinää vasten, että ne hädissään ottavat rahaa lähestulkoon miltä tahansa suunnalta, kunhan vaan varoja saavat.

Ammattiurheilun ja amatööriurheilun käsitteleminen juuri tässä yhteydessä olisi ollut valtaavan hyödyllistä, koska muutosvaihe on menossa.

Me olemme siinä prosessissa keskellä myrskyn silmää, ja sen tähden se on juuri tässä ajassa kiinni.

Samoin tämä yksityinen vai julkinen -kysymys. Minähän vain kysyin, millä kannalla valiokunta mahtaa olla, kun ei valiokunta itse kerro sitä. Minkälaista tukipolitiikkaa tulevaisuudessa? Miten yhteistyösuhteet luodaan? Näen, että Suomessa yksityisen ja julkisen liikuntasektorin välille on luotavissa ihan toimivia yhteistoimintatapoja.

Tasa-arvosta: Suomessa naiset voivat harrastaa ja harrastavat liikuntaa kansainvälisten mitareiden mukaan erittäin paljon, erittäin hyvin. Suomalainen nainen pärjää siinä vertailussa hyvin. Sitä kautta maailmalla mitataan jopa yhteiskunnan demokraattisuutta ja tasa-arvoisuutta, voivatko naiset harrastaa liikuntaa. Sitä minä arvioin ja arvostelin, että se ei ole meidän liikuntakulttuurimme suurin ongelma. Jos siellä on ongelmia, niin meillä on sitäkin suurempia muualla.

Ed. I. Kanner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy jostakin asiasta olla eri mieltä ed. Saarisen kanssa, joka mielestäni, toistan sen, piti hyvän arvion kokonaistilanteesta täysin hyväksyen ja ymmärtäen sen mahdollisuuden, joka valiokunnalla on ollut linjata näitä asioita. Tämä ei ole moite valiokunnan johtoa vastaan sinänsä, vaan asian kokonaisvalmistelua ajatellen.

Mutta tähän liikuntaneuvoston rooliin. Pidän tärkeänä, että urheilukulttuurilla on valtion keskushallinnossa vastaavalla asemalla, vastaavilla resursseilla oleva elin kuin on tieteellä ja taiteella ja kulttuuritoiminnoilla ylipäätäänkin tässä yhteiskunnassa. Minä en ymmärrä sitä, että sportti-ihmiset tässä tasavallassa eivät halua, että sportti-ihmisten muodostamalla elimellä olisi yhtä vahva asema kuin muilla yhteiskuntaelämän sektoreilla sinänsä. Miksi kaivaa tällaista poteroa itselleen? Päinvastoin pitäisi olla ylpeästi urheilun asialla eikä heikentää sen edistämiseen kiinnittyneitä elimiä ja niiden asemaa. Sen takia päätösvalta on tärkeä. Ei lausunnoille kukaan paljon painoa anna, jos niillä ei ole reaalista päätösvaltaa. Siksi pidän tärkeänä, että tämä asia olisi ollut valiokunnan mietinnössä toisella tavoin kirjoitettu.

Puhemies: Tämän perusdebatin jälkeen pyydän muistuttaa, että tämän jälkeen pyydetään vastauspuheenvuoro, kuten ed. Ilkka Ka-

nerva teki, seisaalleen nousten ja ääneen lausuen ”vastauspuheenvuoro”, että me saamme sähköitä debatteja.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Ensin muutama kommentti tähän debattiin.

Ensinnäkin liikuntaneuvoston asemasta. Olin liikuntalakityöryhmässä enemmistön kannalla siinä, että tässä liikuntalaissa merkittävästi kuitenkin vahvistetaan liikuntaneuvoston asemaa määrittelemällä sille erittäin laaja arviointitehtävä. Se on kova haaste liikuntaneuvostolle ja edellyttää varmaan myös lisää resursseja, että se pystyy tähän arviointitehtävään vastaamaan. Viitaten siihen, mitä ed. Saarinen totesi, mikäli muuta olisi tehty liikuntaneuvoston suhteen, tehty siitä päätösvaltaa käyttävä elin, olisi tarvittu myös erillinen virasto, olisi tarvittu ihan eri luokan rakenteet liikuntaneuvoston suhteen. Oli hyvä, että kuitenkin tältä osin asema vahvistui.

Ed. Saarisen puheenvuoro ja vähän kritiikkiinkin mietintöä kohtaan oli varmaan paikallaan sitä taustaa vasten, että ed. Saarinen johti liikuntalakityöryhmää, joka teki erittäin perusteellisen ja laajan työn synnyttäessään mietintönsä. Tietysti sitten tällainen varsin laiha valiokunnan mietintö saattaa olla, voisiko sanoa, pintapuolisempi hänen mielestään. Ymmärrän tämän.

Mitä tulee täällä esiin nostettuun paikallisen tason tukemiseen, olen tietysti sitä mieltä, että urheiluseuratoiminta on toiminnan perusidea. Sinne pitäisi resursseja saada. Mutta joskus pitäisi osoittaa syyttävä sormi myös lajiliittoihin. On myös lajiliittojen asia, millä tavalla ne suuntaavat omia resurssejaan alatasolle ja kuinka paljon ne käyttävät sitä huipputasolla, ylätasolla. Ei ole oikein, että koripallossa ja lentopallossa joudutaan tekemään joitain korttelisarjoja, alueisarjoja sen takia, että lajiliitot pitävät liian kovia lisenssimaksuja jne., joita ei ole seuroilla käytännössä varaa maksaa, tai imuroivat junioireilta rahaa edustusjoukkueitten pyörittämiseen.

Sitten kun ed. Saarinen totesi, mitä eduskunta on tehnyt, ei niin pessimistinen kuitenkaan pidä olla. Olemme saaneet kuitenkin paljon aikaan, niin kuin ed. Ala-Harja totesi. Koululakeihin saatiin vastoin hallituksen esitystä parannuksia. Olemme saaneet poistettua liikunnan ammatillisen koulutuksen rahoittamisen, vastoin VM:n tiukkaa vastustusta, veikkausvoittovaroista jne. Prosentit ovat laskeneet, mutta onneksi markat ovat nousseet, ja markoillahan sitä toimintaa kuitenkin järjestetään.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten itse tähän puheenvuoroon.

Uuden liikuntalain käsittely on siis vihdoinkin loppusuoralla, ja luultavasti ensi viikolla tulemme hyväksymään valiokunnan mietinnön yksimielisesti. Yli kaksi vuotta on kulunut siitä, kun kulttuuriministeri Claes Andersson nimitti liikuntalakityöryhmän tätä uutta lakia valmistelemaan. Tuon ryhmän jäsenenä minulla on ilo todeta, että hallituksen esitys ja valiokunnan mietintö antavat pienin muutoksin kuitenkin yksiselitteisen tukensa työryhmän lähtökohdille ja esityksille.

Tärkein merkitys minusta uudessa laissa on sillä, että arvopohja on määritelty selkeästi. Nykyisessä laissahan arvopohja on heikosti määritelty tai se on siroteltu eri pykäliin. Lain tarkoituksypykälässä todetaan: ” - lain tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Lisäksi lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tukea kulttuurien moninaisuutta ja ympäristön kestävää kehitystä.”

Liikunta- ja urheilukulttuuri ovat rajussa muutostilassa, huippu-urheilun entistä selkeämpi eriytyminen sekä kaupallisuuden ja ammattilaisuuden lisääntyminen näkyvät niin kilpailutoiminnassa, järjestörakenteessa kuin myös liikuntapaikkarakentamisessa. Onkin välttämätöntä, että tässä uudessa tilanteessa määritellään yhteiskunnan tukemalle liikunta- ja urheilutoiminnalle arvoperusta. Kaikilla liikunnan ja urheilun alueilla toimivilla ja yhteiskunnan tukipäätöksiä tekeville päättäjillä on vastuu tästä eteenpäin, että liikuntakulttuuri kehittyy sille annetun arvoperustan mukaiseen suuntaan.

Liikunnan yhteiskunnallinen merkitys muun muassa kansanterveyden edistäjänä on yhä selkeämmin pystytty toteamaan myös tieteellisellä tutkimuksella. Satsaaminen liikuntatoimintaan, liikuntapaikkoihin ja kansalaistoimintaan tulee takaisin säästönä sosiaali- ja terveystoimissa.

Samalla kun liikunnan myönteiset tekijät tunnustetaan yhä laajemmin, urheilun kielteiset puolet ovat myös korostumassa. Tässäkin salissa jonkin aikaa sitten käytiin laaja dopingkeskustelu. Pesäpallon sopupeliskandaali on heittänyt synkän varjon kyseisen kansallispelin ohella myös koko urheilun ylle. Väkiältä niin katsojissa kuin suorituspaikoilla on meillä onneksi pystytty pitämään suurin piirtein aisoissa. On

kuitenkin välttämätöntä keskustella urheiluetiikasta ja myös urheilussa esiintyvistä väkivallasta ja sen poistamismahdollisuuksista. Tähänkin velvoittavat meitä uuden liikuntalain perustelut. Niissä sanotaan yksiselitteisesti, että valtion tukeman liikunnan ja siihen liittyvän kansalaistoiminnan tulee olla eettisesti perusteltua. Tällä tarkoitetaan yksilön ja yhteiskunnan kannalta liikunnan positiivisten, fyysisten, henkisten ja sosiaalisten vaikutusten edistämistä. Lain perustelujen mukaan yhteiskunnan tuen ulkopuolelle voidaan rajata toiminta, joka on välinpitämätöntä suhteessa dopingiin, päihdeongelmiin tai urheiluun liittyvään väkivaltaan.

Näin ollen tämä ei saakaan jäädä vain lain tekstiin ja sen perusteluihin, vaan liikunnassa ja urheilussa vaikuttavat tahot on saatava toimimaan tämän arvopohjan mukaisesti. Jotain on jo tapahtumassa. Suomen Palloliitossa toimii fair play -valiokunta, ja Suomen Liikunta ja Urheilu SLU on käynnistänyt eettisen toimikunnan työn. Myös kulttuuriministeri Siimeksen linjaus koskien pesäpallon valtionavun pienentämistä sopupelien takia on esimerkki liikuntalain hengen käytännöksi muuttumisesta.

Arvoisa puhemies! Viime päivinä on Helsingin Sanomien yleisönosaston palstoilla keskusteltu jääkiekkoväkivallasta, eikä syyttä. Jääkiekko on vauhdikas, viihdyttävä ja kovakin kontaktipeli. Sen luonteeseen kuuluvat taklaukset ja tästä joskus seuraavat ikävätkin loukkaantumiset. Mutta jääkiekkoon eivät mielestäni kuitenkaan voi kuulua vastustajan tahalliset vahingoittamiset eivätkä nyrkkitappelut. Ne eivät ole perusteltuja myöskään lajin viihdearvon tai kaupallisuuden näkökulmasta, ja siksi jääkiekkoon kuulumatonta väkivaltaa on vähennettävä. Tähän velvoittaa kaikkia jääkiekkotahoja äsken mainitsemani liikuntalain perusteluteksti.

Ei voi olla oikein, että sellaisesta paljain nyrkein tapahtuvasta vastustajan hakkaamisesta, josta kadulla tapahtuneena joutuu oikeuteen, jääkiekkokaukalossa selviää jäähyllä tai aina ei saa edes sitäkään. Rangaistuksia on arvioitava uudelleen, ja voi olla perusteltua, että esimerkiksi tahallisesta vastustajan vahingoittamisesta seuraava pelikielto olisi vähintään yhtä kuin pitkä loukkaantuneen pelaajan pelikyvyttömyyskin.

Arvoisa rouva puhemies! On muistettava, että samalla kun huippu-urheilulla on positiivinen esikuvavaikutus lapsiin ja nuoriin, niin myös kielteiset puolet välittyvät lasten ja nuorten arvo maailmaan. Minusta Suomi on niin kova jääkiekkomaa, että suomalaisilla jääkiekkopomoil-

la tulee olla halua ja tahtoa toimia myös kansainvälisissä ympyröissä laadukkaamman ja vähemmän väkivaltaa sisältävän jääkiekon puolesta. Lisäksi vastuu kuuluu tuomareille, valmentajille, tiedotusvälineille, sponsoreille ja kaikille jääkiekon piirissä työtä tekeville. Myös äsken mainitsemani Suomen Liikunnan ja Urheilun perustama eettinen toimikunta voisi miettiä väkivaltakysymyksiä aivan tosissaan. Siihen toimikuntaan kuuluu muuten tästä eduskunnastakin laskelmieni mukaan ainakin viisi kansanedustajaa.

Arvoisa puhemies! Liikuntapaikkarakentaminen on urheilun eriytymiskehityksessä niin ikään kokenut suuria muutoksia. Maassa on noin 28 000 liikuntapaikkaa, joiden arvoksi on arvioitu 50 miljardia. 80 prosenttia niistä suurin piirtein on tällä hetkellä kuntien hoitamia ja omistamia.

Tilanne on kuitenkin muuttumassa, ja yhä useampi uusi liikuntatila ja suorituspaikka syntyy yksityisen rahoituksen tai erilaisen yhteisrahoituksen avulla. Osa jää yhteiskunnan käyttöön ja hallintaan ja osa puhtaasti yksityisen liiketoiminnan pyrittäväksi. Tämä pakottaa meidät miettimään myös yhteiskunnan tukipolitiikkaa uudelleen.

Liikuntalain 8 §:ssä on todettu, että valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha avustusten myöntämiseksi liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatielojen perustamishankkeisiin. Avustuksilla edistetään erityisesti laajojen käyttäjäröyhmiä tarpeisiin tarkoitettujen liikuntapaikkojen rakentamista, hankkimista, peruskorjaamista ja varustamista.

Edelleen pykälässä todetaan, että avustusta myönnetään ensisijaisesti kunnalle tai kuntayhtymälle sekä kunnan tai kuntayhtymän määräysvallassa olevalle yhteisölle. Avustusta voidaan myöntää myös muille yhteisöille.

Harkintavaltaa on siis todella paljon. Ulos voidaan toki uuden lain mukaan automaattisesti rajata hankkeet, jotka edustavat toimintaa, joka on eettisesti perustelematonta, siis toimintaa, joka on välinpitämätöntä suhteessa dopingiin, päihdeongelmiin tai urheiluun liittyvään väkivaltaan. Jokaista hanketta tulisikin siis arvioida myös tätä taustaa vasten.

Nykyään monet suuret urheilulaitokset pitävät suorituspaikkojen lisäksi sisällään paljon muutakin toimintaa, muun muassa ravintolabisnestä. Kysymys on yleisön viihtymisen lisäämisestä mutta myös käyttökustannuksia peittävästä taloudellisesta toiminnasta. Voiko yhteiskunta olla sitten tukemassa myös tätä osaa liikunta-

paikkarakentamisesta? Minusta voi. (Kokouksen ryhmästä: Kilpailu vääristyy!) Emme voi rajata urheiluhankkeiden tukemista pelkästään suorituspaikkoihin, kun emme tee sitä kulttuurirankaan osalta. On kai luonnollista, että esimerkiksi teatteritalojen osalta tuetaan näyttämön rakentamisen lisäksi katsomon, lämpiöiden ja ravintolatilojen rakentamista. Samalla tavalla myös huippu-urheilupaikkojen tukemiseen on suhtauduttava.

Arvoisa rouva puhemies! Samalla on kuitenkin muistettava, että painopisteen tulee olla tavallisen liikkujan tarvitsemien perusliikuntapaikkojen tukemisessa. Tätä valiokuntakin edellytti esittäessään ponsilausemaa, jonka mukaan liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien rakentamisavustusten markkamääräistä alarajaa tulisi tarkistaa niin, että myös kuntien pieniin lähiliikuntapaikkahankkeisiin voitaisiin myöntää rakentamisavustusta.

Arvoisa rouva puhemies! Suositus kymmenestä minuutista ylittyi, koska puhemiehen toivomuksesta otin mukaan myös vastauspuheenvuorot.

P u h e m i e s : Säästy miniuutti!

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Uotilan kanssa hänen esittämistään ajatuksista pääsääntöisesti samaa mieltä mutta haluan todeta, että nyrkkitappelusta kadulla joutuu oikeuteen mutta jääkiekkokaukalosta siitä saa jäähyn. Haluan kysyä, saako kadulla useinkaan nyrkkitappelusta oikeudessa selvää rangaistusta vai korkeintaan ehdollista.

Kannatan kuitenkin ed. Uotilaa siinä, että liikunnan eettinen toimikunta puuttuisi urheilu- ja liikuntaväkivaltaan. Jos täältäkin on viisi jäsentä eettisessä toimikunnassa, niin luulisi jotain tapahtuvan.

Ed. H e l l b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puuttuisin ihan samaan asiaan kuin ed. I. Kanerva, kun ed. Uotila otti esille sen, että lajiliitot usein eivät auta seuroja tarpeeksi vaan rahastavat vain lisenssimaksuja. Tässä minusta ongelma onkin, että lajiliittojen resurssit, niin kuin seurojenkin, ovat varsin pienet varsinkin niissä lajeissa, joissa nyt ei ole valtakunnallista huippuosanottoa. Siinä mielessä ihmetyttää se, että käytännössä on ilmeisesti yhdestä seurasta ollut henkilö kuultavana asiantuntijana ja yhdestä lajiliitosta, eli ei ole ollenkaan haluttu käydä läpi tätä aivan oleellista kenttää.

Nimenomaan seuroissahan suomalainen liikunta koulujen lisäksi pyörii, ja seurat ovat ne, jotka luovat tehtävät ja edellytykset myös lajiliitoille. Tätä olisi pitänyt huomattavasti enemmän tarastella.

Mutta ehkä sitten hallituksen puheenjohtaja Robert Lappalainen jotenkin edustaa tätä porukkaa, kun hän järjestää kilpa-ajoja keskellä kaupunkia niin, että ihmiset joutuvat muuttamaan pois kotoaan.

Ed. E l o : Puhemies! Nostalgisena muistelen aikaa 19 vuotta sitten, jolloin Suomessa säädettiin ensimmäinen liikuntalaki. Oli joulukuun ensimmäisiä päiviä 79, jolloin eduskunta sitä käsiteli, ja sen päätarkoitus oli — ensimmäinen liikuntalaki Suomessa — nimenomaan urheiluseurojen toiminnan avustamisen mahdollistaminen sitä kautta, että kunnat saivat valtion rahaa.

On valitettavaa se, mitä nyt on sitten tapahtunut. On valitettavaa myös, että entiset ministerit Ilkka Kanerva ja Tytti Isohookana-Asunmaa ovat poissa, ja erityisesti kohdistaisin sanani ed. Tytti Isohookana-Asunmaalle, joka oli urheiluministerinä, kun tämä tapahtui eli vuonna 93, kun astui voimaan valtionosuusuudistus, samalla siirryttiin könttäsummiin, ja urheilun markka, joka muuten oli vuoden 92 budjetissa 60 miljoonaa markkaa kaiken kaikkiaan kuntien kautta urheiluseuroille, poistui silloin. Ihmettelen nyt, missä ed. Isohookana-Asunmaa on tällä hetkellä. Ehkä hän tutkii papereita. Minä sain tämän tiedon ja pidän sitä varsin luotettavana. Samalla tavalla tietysti myöskin ed. I. Kanerva oli ministerinä siinä hallituksessa, jonka aikana siirryttiin valtionosuusuudistuksessa mainittuun könttäsummaan.

Puhemies! Kokonaisuutena voidaan sanoa, että liikunnan asema Suomessa on merkittävä, niin kuin valiokunnan mietinnössäkkin sanotaan. Se on, niin kuin lähetekeskustelussa todettiin moneen kertaan, heijastunut myöskin eduskunnan kokoonpanossa. Täällä on kautta aikojen ollut merkittäviä urheilijoita. Se osoittaa sitä, että suomalaiset luottavat urheilijoihin ja pitävät urheilijoita suurena arvossa.

Puhemies! Tässä yhteydessä haluan erityisesti nyt korostaa urheiluseurojen merkitystä ja todeta sen, että urheiluseuroissa tehdään se työ. Tosin yhä enemmän tänä päivänä suomalaiset myös liikkuvat itsekseen, ja se on ihan positiivista. Ei kaikkien tarvitse edes kuulua urheiluseuroihin. Ihminenhan voi harrastaa varsinkin hölkkää, kävelyä, hiihtoa, pyöräilyä ja monia muita asioita

urheilematta minkään seuran nimissä, mutta joka tapauksessa varsinainen kilpa-, nuoriso- ja huippu-urheilu tapahtuu urheiluseuroissa. Sen takia todella mielestäni valiokunnan mietinnön sanamuoto on varsin lievä: pitäisi selvittää mahdollisuus tukea urheiluseuraa. Mielestäni pitäisi nyt mahdollisimman nopeasti vain päästä uudelleen siihen käytäntöön, joka meillä 80-luvulla vallitsi, eli kuntien avustuksista, jotka ovat tämän vuoden budjetissa 91 miljoonaa markkaa, olisi osoitettava urheiluseuroille tietty markkamäärä. En nyt vaadi, että rahoja lisättäisiin, mutta niitä olisi ehdottomasti osoitettava urheiluseuroille.

Muuten, puhemies, olen sitä mieltä, että valiokunnan painotukset ovat oikeita. Olen sitä mieltä, että siellä on hyviä painotuksia ja valiokunta on tehnyt hyvää työtä. Tosin vähän on ilmeisesti viivästyminen tapahtunut varmasti koululakien takia, kun tämän oli tarkoitus alun perin tulla 1. toukokuuta voimaan. Mielestäni esimerkiksi se, että valiokunta painottaa voimakkaasti kuntoliikunnan merkitystä, on aivan oikean suuntainen painotus. Samantapaisesti tietysti hallituksen esityksessä jo sitä esitetään, mutta niin kuin valiokunta toteaa mietinnössään, huippu-urheilun ja kuntoliikunnan välillä ei ole mitään varsinaista ristiriitaa yleisesti ottaen, eikä oikeastaan todella näe sitä, mitä ed. Saarinen sanoi, että meidän olisi pitänyt tehdä selvemmin ero ammattiurheilun ja muun urheilun — kuntourheilun — välillä. Minusta tässä ehkä ei kuitenkaan sen laatuista tarvetta ole.

Kokonaan toinen kysymyshän on se, pitäisikö meillä olla paljon laajempi liikuntalaki, jossa olisi mukana muun muassa ammattiurheilun edistäminen, kuntoliikunnan edistäminen ja monia muita asioita. Kun olen Euroopan neuvoston urheilukomitean puheenjohtajana päässyt seuraamaan erityisesti entisten sosialististen maiden liikuntalainsäädäntöä, olen havainnut sen, että siellä on erittäin laajoja lakeja. Siellä on kymmeniä ja satoja pykälää, ja siellä on lähes kaikki aina sisällytetty varsinaiseen liikuntalakiin, urheilulakiin. Muun muassa viime viikolla olimme Ukrainassa pari päivää tällaisessa hearingissä ja huomasi siellä, että esimerkiksi kansallisesta olympiakomiteasta säädetään lailla ja monia muita yksityiskohtia. Suomessahan tietysti meillä on perinteisesti niin, että tämä on vapaaehtoisuutta, se on kansalaistoimintaa eikä hallitus määrää, miten esimerkiksi kansallinen olympiakomitea toimii, eikä monia muitakaan asioita.

Puhemies! Kuntoliikunnasta ihan lyhyesti. Kun meillä oli kuntoutuksesta keskustelua, sen

hätkähdyttävän tosiasian me kaikki havaitsimme, että Suomessa käytetään kuntoutukseen 6,3 miljardia markkaa. Mielestäni tässä olisi varmaan tasapainottamista niin, että voitaisiin esimerkiksi ennalta ehkäisevään liikuntaan käyttää enemmän ja pyrkiä täten estämään varsinaista kuntoutustarvetta. Viime viikolla luin jostakin lehdestä, että me suomalaiset ostamme verenpainelääkkeitä noin 500 miljoonalla markalla joka vuosi. Sekin osoittaa sitä, että liikunta varmasti edistäisi sitä, ettei näin paljon tarvitsisi käyttää rahaa esimerkiksi verenpainelääkkeisiin. Me kaikki tiedämme liikunnan terveydelliset vaikutukset, ja niitä kannattaa kaikissa tilanteissa korostaa.

Puhemies! Myös olen sitä mieltä, että valiokunta aivan oikein korostaa liikunnan sosiaalisuutta. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että urheilija, olkoon sitten vähän alemmalla tai korkeammalla tasolla, oppii häviämään ja oppii myös voittamaan. Voittaminenkin voi joskus olla vaikeata. Elämässä kaikki me kärsimme tappioita ja joskus me voitamme. Minusta urheilu on hyvä opettaja tässä suhteessa. Myös se, että valiokunta korostaa liikunnan merkitystä kaiken ikäiselle väestölle, on tärkeää, ei pelkästään nuorille ja lapsille vaan kaiken ikäisille. Ehkä painopisteen itse pistäisin varttuneemman väen, iäkkäämmän väen kuntoilulle terveydellisessä mielessä.

Puhemies! Urheilu työllistäjänä on myöskin lisännyt jatkuvasti merkitystään. Me tiedämme kolmannen sektorin mahdollisen keskustelun mutta myös ammattiurheilun. Ammattiurheilu lisääntyy koko ajan, ja sinne tulee lisää ammatteja.

Tässä yhteydessä, puhemies, otan ihan lyhyesti esille niin sanotun EU:n Bosman-päätöksen, jolla on ollut jo Suomessakin aika merkittäviä vaikutuksia. Kun urheilu on ammatti, se tarkoittaa myös työvoiman vapaata liikkumista eli sitä, että ammattiurheilijoilta ei voida enää vaatia siirtomaksuja, seurat eivät voi vaatia siirtomaksuja eikä voi asettaa rajoituksia ulkomaista, EU-maista, olevien pelaajien määrälle. Tällä on todella suuria merkityksiä. Ehkä eräs esimerkki. Saksassa Eurooppa-cupiin osallistui naisten käsipalloilussa joukkue, jossa ei ollut yhtään saksalaista pelaajaa enää. Tällä on myös kielteisiä vaikutuksia, ainakin minun mielestäni tällä tavalla katsottuna. Myös se, että siirtomaksuja ei enää voi kasvattajaseura periä, tarkoittaa sitä, että nuorisotyö kärsii tästä urheiluseuroissa. Me olemme onneksi Suomessa, koska Suomi ei ole

toistaiseksi mikään merkittävä jalkapallomaa, jonkin verran pienemmin vaurioin selvinneet. Jääkiekossa tämä suuntaus kuitenkin on Suomessakin aivan selvästi havaittavissa, eli nuorisotyö kärsii tästä, ja toisaalta varakkaat seurat menestyvät entistä paremmin. Pääkaupunkiseudun seurat hallitsevat tällä hetkellä aika vahvasti esimerkiksi meidän jääkiekkoamme ja myöskin jalkapalloa entistä enemmän.

Puhemies! Bosman-päätöksestä me oikeastaan voimme päästä eroon vain sillä, että urheilusta tulee osa Euroopan unionin perussopimusta, niin kuin esimerkiksi Suomen hallitus esitti jo Amsterdamin kokouksessa Amsterdamin sopimusta tehtäessä. Näinhän ei ole vielä tapahtunut, mutta tätä asiaa edelleen valmistellaan.

Puhemies! Muutama sana vielä rahoituksesta. Ed. Saarinen on ihan oikeassa siinä, että prosentteihin voidaan olla pettyneitä, mutta minä ed. Uotilan kanssa olen samaa mieltä siitä, että markathan sittenkin ratkaisevat. Mutta totta kai meillä on valtava ero sen välillä, mitä asetus sanoo 36,6 prosentista, ja sen välillä, mitä meillä nyt on, eli 20 prosenttia. Ed. Saarinen on siinä oikeassa. Muut alat kuin urheilu ja nuoriso ovat viime vuosina päässeet tässä selvästi voitolle.

Puhemies! Erään asian ottaisin vielä esille, joka eurooppalaisissa keskusteluissa on vahvasti esillä, ja se koskee dopingia. Nythän meillä Suomessa oli ed. Braxin lakialoite. Meillähän ei tässä lakiesityksessä sanota yhtään mitään dopingista, ja se ei välttämättä ehkä tähän lakiesitykseen sinänsä kuulu, mutta pyytäisin kansanedustajia pohtimaan, mitä sen kanssa voitaisiin tehdä, pitäisikö sen olla osa liikuntalakia vai pitäisikö sen olla, niin kuin ed. Brax esittää, osa rikoslakia.

Nyt me kaikki varmaan seurasimme suurella mielenkiinnolla painonnoston maailmanmestaruuskilpailuja. Miesten osalta voidaan todeta, että yhtään suomalaista ei päässyt pisteille. Suomen painonnoston joukkue nauttii opetusministeriön tukea sen suhteen, että me urheilemme puhtaina, mutta toisaalta, puhemies, epäily herää kyllä siitä, että kaikki ne, jotka olivat pisteillä, tai lähes kaikki olisivat käyttäneet joitain aineita, jotka olisivat edistäneet heidän painonnostuntoaan. Mutta tämä on tietysti asia, jota ei pysty nyt selvittämään, koska ilmeisesti ainaakaan tähän mennessä mitään näyttöjä siitä, että kukaan olisi dopingia näistä mestareista käyttänyt, ei meillä ole olemassa.

Mutta, puhemies, koska tämä on todella, olen havainnut, Euroopan tasollakin erittäin kuuma asia, niin minä toivon, että eduskunta tavalla tai

toisella tähän asiaan puuttuu, mieluummin niin, että hallitus tekisi oman esityksensä dopingista joko sitten liikuntalain tai rikoslain yhteydessä, miten vain, mutta että tähän asiaan kuitenkin otettaisiin Suomessa kantaa. Se on minun mielestäni erittäin tärkeä kysymys, ja kansainvälisilläkin areenoilla Suomen pitäisi olla aktiivinen, koska meillä on varmasti puhtaat jauhot pussissa verrattuna moniin muihin maihin.

Puhemies! Ihan lopuksi vielä totean kerran sen, että minun mielestäni sivistysvaliokunta on kokonaisuutena tehnyt ihan hyvää työtä ja oleellisiin asioihin on kiinnitetty huomiota.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän ammattilais- ja amatööriasiaan vielä kiinnittäisin huomiota ed. Elon puheenvuoron johdosta. Tulisi määritellä, millä tavalla yhteisiä varoja kohdistetaan esimerkiksi vahvassa taloudellisessa asemassa oleviin urheiluliittoihin ja lajeihin sekä niiden lajien ympärillä oleviin investointeihin. Esimerkin omaisesti sanon ääneen yhden lajin: jääkiekko. Missä määrin ja kuinka monta miljoonaa siihen vuosittain edelleen lähetetään yhteisiä varoja, vaikka se laji huippu-urheilulajina pärjää hyvin? Saksalaiset ovat luopuneet rahoittamasta ammattilaisjalkapalloa, tennistä, golfia ja autourheilua juuri näistä syistä.

Sitten liikuntabudjetin pienuudesta. Se oli Holkerin hallituksen loppuvaiheessa lähes 500 miljoonaa markkaa, ja nyt ollaan tasossa 450 miljoonaa. Ed. Uotilakin täällä oli iloinen siitä, että on saatu merkittävä voitto, kun saatiin amatillinen koulutus liikunnan alalta verovaroihin, mutta sama summa leikattiin liikuntabudjetista, että se oli 0—0.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo on aivan oikeassa siinä, että kuntakohtaisen liikuntarahoituksen korvamerkinnet on poistettu. Hän oli siitä suruissaan tai ainakin sinne suuntaan. Minä pyydän nyt kuitenkin ed. Eloa ja muitakin kiinnittämään huomiota siihen, että tämä on aika pitkälti periaatekysymys myös sosiaali- ja terveystoimessa. Sivistystoimessa laajalti ottaen päädyttiin muutama vuosi sitten siihen, että kun kunnat osaavat jopa liikuntaa — rohkenen sanoa, vaikka olen varmasti liikunta- ja urheiluihminen — jopa liikuntaa tärkeämmissäkin asioissa osaavat priorisoinnin suorittaa, niin mikseivät ne osaisi suorittaa sitä myös siitä potista, jossa liikuntamarkat ovat mukana. Minä luotan tässä kunnal-

liseen päätöksentekoon ja harkintakykyyn. Valtiolta voi omalla normistollaan antaa erilaisia suosituksia ja painotuksia sen suhteen, miten näiden olisi suotavaa menetellä, mutta että viimekätinen päätösvalta kunnassa, se on mielestäni aivan oikein.

Mitä tulee muutoin tähän ajatukseen, joka täällä on noussut esille ylipäänsä tästä valiokunnan työstä, jota ed. Elokin tässä kosketteli, myös minä yhdyin kyllä semmoisella pienellä pettyneisyydellä siihen, että liikuntahallinnon aluetason osalta valiokunta ei rohjennut poiketa hallituksen esityksestä. On aivan torso järjestely se, että liikuntapaikkarakentamisessa esimerkiksi Länsi-Suomen läänin alueella järjestelmä on se, että monet maakunnat joutuvat puuhailemaan Turun kanssa sen suhteen, minkälaisia liikuntapaikkoja eri puolille maakuntia rakentavat. Ei tässä ole mitään mieltä. Tämä tehtävän osa ilman muuta tulisi siirtää osaksi maakuntien liittojen tehtäväaluetta jo senkin takia, että liikuntapaikkojen rakentaminen on luonteeltaan aluekehityksellinen tehtävä.

Ed. Tuolonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiinnolla kuuntelin ed. Elon puheenvuoroa ja olin hyvin iloinen siitä, että hän otti nämä kolme eettistä asiaa esille: urheilun doping, sopupelit ja myöskin kolmanteen urheilijoitten osto. Näistä kaikista asioista valiokunta keskusteli, mutta näistä on tavattoman vaikea kirjoittaa mitään ulos. Ne tavallaan kuuluvat tähän lakiin mutta sitten ne kuitenkin eivät kuulu. Niin kuin ed. Elo itsekin sanoi, varmasti nämä olisivat suuremman messun asioita ja ne ovat urheilussa hyvin vakavia asioita. Jos ajatellaan sopupeliä, se vie urheilusta kaiken sen ytimen ja kaiken sen sielun.

Minun henkilökohtaisesti täytyy kyllä sanoa, että urheilijoitten ostot ovat menneet kyllä hurjan pitkälle. En tiedä, kun tapasin tämän kenialaisen juoksijan ja hän väittää kiven kovaa, että hän haluaa olla suomalainen, hän on suomalainen, niin jotenkin se vain olematta mitenkään rasisti niin kuin tökkii. En voi sille mitään. Olemmeko me menossa siihen, että suomalaista edustaa kenialainen olympialaisissa? Se ajatus ei kerta kaikkiaan sovi minulle, ja se on myös yksi urheilun eettisiä asioita. Minun kanssani ei kovin moni ollut valiokunnassa samaa mieltä asiasta, mutta minusta siinäkin on joku raja. Minä en tiedä mikä se raja on, jos Suomea edustaa urheilija kaikista muista maista taikka maanosista mutta ei Suomesta.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Pekkarinen meni puhelimeen. Mutta mitä tulee valtiosuuslakiin, niin muistan hyvin, kun talvella keskusteltiin muun muassa opettajien lomautusten yhteydessä siitä, pitäisikö sittenkin siirtyä toimikohtaiseen valtionapuun. Esimerkiksi koulutoimeen, sivistystoimeen annetaan valtionapu, joka pitää käyttää sinne. Tämä sama asia nyt ajankohtaistuu. Erityisesti viittasin entisen ministerin, ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoroon, koska hänen aikanaan, hänen olleessaan urheiluministerinä tämä muutos tapahtui, vaikka hän itse viittasi siihen, että hän on pettynyt, ettei urheiluseuroilla ole markkaa. Mutta hän ei ole vielääkään tullut tänne paikalle vastaamaan siihen, minkä takia näin tapahtui.

Mitä tulee ed. Tulosen puheenvuoroon, niin siinä oli monia erittäin hyviä näkökohtia.

Otan vielä esille yhden asian, puhemies, jota ei vielä kertaakaan ole otettu esille, joka ei ole Suomessa ongelma, mutta joka on muualla Euroopassa ongelma, ja se on katsojaväkivalta. Meillähän Suomessa onneksi, vaikka alkoholiakin jonkin verran käytetään yleisön joukossa silloin, kun otteluita katsotaan, ei katsojaväkivaltaa ole vielä ollut. Mutta sen sijaan kaikki muu, dopingit, sopupelit jne., ovat Suomessa valitettavan hyvin tunnettuja.

Puhemies: Toivoisin, että urheiluväki käyttäisi ajan hyvin ja tulisi tähän lähelle odottamaan vuoroaan.

Ed. Olin: Matkalla ollaan, arvoisa puhemies! Täällä kun ei mitään väkeä voi oikeastaan panna etusijalle, niin tullaan paikalta niin kuin pitää.

Mutta, puhemies, liikuntalaki, joka nyt on ensimmäisessä käsittelyssä, on laki, joka hallinnollisena lakina kyllä koskettelee hyvin laajaa osaa kansalaisista, vaikka kansalaiset eivät siitä varmasti niin kovin paljon ole tietoisia.

Eivät siitä laista ole kovin paljon tietoisia myöskään ilmeisesti tämän maan urheilutoimittajat, koska ainakin tältä osin olen pannut merkille, että epä juuri julkisuudessa ole näkynyt, että tällaista Suomen eduskunta käsittelee. Sikäli olisi tietysti toivottavaa, kun jotakin merkittävää tapahtuu, että siitä myös voisi julkisuuden kautta kansalaisille kertoa.

Ed. Elo muun muassa käytti varsin hyvän puheenvuoron. Ed. Elohan toimii Euroopan neuvoston urheilukomitean, siinä on nuorisosihteerinä, puheenjohtajana, joten hän joutuu hy-

vin tarkkaan seuramaan sitä, missä asiat liikkuvat liikuntapolitiikassa kansainvälisesti. Hän tuntee, kuten täällä monet muutkin puheenvuoron käyttäjät, myös suomalaisen järjestöelämän, koska hän on niissäkin johtotehtävissä toiminut.

Valiokunnan mietintö on lyhyt ja ytimekäs ja siinä ne ansiot ovat, mutta kyllä ne painotukset ovat myös ihan perustellut. Minusta se on eduskunnan tekstiksi kuitenkin ihan vankkaa tekstiä eikä siinä ole sanojen paljoudella väritetty asiaa, vaan aika hyvin, jos perustelut katsotaan, niissä on nimenomaan sitä, mitä olisi pitänyt olla jopa pykälätasolla. Ja kuten on sanottu, laki on vuosituhannen laki, mutta tämän vuosituhannen.

Suomi on sitoutunut tietämäni mukaan yhä lähinnä kahteen kansainväliseen sopimukseen. Liikuntapoliittisesti ajatellen dopingin ehkäisyyn ja katsomoväkivaltaan. Luonnollisesti dopingasia tulee eduskuntaan toisen aloitteen ja lainsäädännön kautta. Katsomoväkivaltaan joudumme varmasti eri yhteyksissä vielä puuttumaan.

Ed. Pekkarinen muun muassa kiinnitti huomiota siihen, että alueellinen liikuntapolitiikka pitäisi kytkeä enemmän maakunnallisten liittojen toimintoihin. Voin ed. Pekkariselle vastata, että useiden puheenvuorojeni jälkeen valiokunta yksimielisesti perusteluihin kirjasi ajatuksen, että liikuntatoimen suunnittelussa aluekehityslain 9 § otetaan huomioon. Suunnitelmat kyllä ovat, siltä osin ainakin kuin valiokunta on tarkoittanut, myös aluepoliittisessa koordinoinnissa, mutta onko sitten tämä asia itse sinänsä valtionhallinnossa vai maakuntahallinnossa, se on toisessa yhteydessä ratkaistava kysymys.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee lakiin, tarkastelen yleensä näitä lakeja siten kuin niitä kutsutaan, eli miksi niitä on nimitetty ja mitä tuon nimikkeen alla on. Tämän logiikan mukaan liikuntalaki nimensä mukaisesti sisältää myös käsitehistoriallisesti mielenkiintoisen asian. Tämän lain myötä suomalainen liikuntakulttuuri todella liikkuu kohti liikuntaa, kuten edellisenkin lain mukaan, mutta samalla tämä merkitsee, että myös Helsingissä liikunnan terminologiassa alkaa liikunnan käsite hiljalleen kielen päällä taipua.

Helsinki ja pääkaupunkiseutu ovat olleet nimittäin tällainen vanhoillisuuden viimeinen linnake hyvässä ja pahassa. Muistan, kun tarjosin liikunnan käsitettä tänne päin aikanaan jo toistakymmentä vuotta sitten, niin se ei istunut tänne, vaan perusteltiin, että siihen liittyy tämä urhea urheilu. Mutta ilokseni voin todeta, että tästä ei

nyt ole tarvinnut enää taittaa peistä. Liikunta on nimittäin paljon paljon muuta kuin urheilu, mutta urheilukin sisältyy liikuntaan.

Mutta edelleen suomen kielen sisäiseen logiikkaan liittyen tämä laki on nimetty väärin. Tämähän ei ole liikuntalaki, vaan tämä on laki kuntien ja liikuntajärjestöjen liikuntatoiminnan edistämiseksi. Olen toistuvasti aiemmassa työssäni kohdannut sen tilanteen esitellessäni vierailta kielillä liikuntalakia, että kuulijat odottavat, että se on todella kaikkea liikuntaa käsittelevä. Aivan kuten täällä ed. Elo ja monet muut sanoivat, tässä voisi käsitellä myös jotakin muuta, myös edustajat Saarinen ja Uotila viittasivat tähän suuntaan, mutta täällä ei ole niitä tärkeitä asioita, joita tuon otsikon mukaan pitäisi olla. Tästä on syytä olla tietoinen, ja tämä osoittaa kyllä myös tietyn käsiteluvun probleeman, joka on vielä valtionhallinnossamme virkamiesvalmistelussa. Se liittyy myös valmistelemaan työryhmään, jota ed. Saarinen on johtanut sinänsä hyvin, mutta minusta tähän asiaan olisi pitänyt pysähtyä aivan eittämättä. Tämä on tämän lainkohdan ensimmäinen kritiikki, ja se liittyy nimenomaan lain otsikkoon eli nimeen.

Asiantuntijakierros on ollut varsin mittava. Muutoinkin sivistysvaliokunta kykeni käsittelemään lain sittenkin varsin hyvin. Valiokunnan puheenjohtaja ansaitsee kyllä kiitokset. Hän malttoi ja jaksoi ja sovelteli asiaa. Mutta asiantuntijoiden kirjo on myös aikamoinen.

Ehkä kiinnostavimmat näkemykset liittyvät professori Kalevi Heinilän Jyväskylän yliopistosta, emeritusdosentti Pekka Ojan, UKK-instituutin tutkijan, dosentti Pertti Helinin Suomen liikunnanopettajien liitosta, lisensiaatti, yliassistentti Soile Veijolan Lapin yliopistosta, asiantuntijalausuntoihin muun muassa. Ikään kuin peitosenä urheilun kilpeen tuli Kilpailuviraston apulaisjohtajan Virtasen asiantuntijalausunto, joka näkökulma on hyvin kilpailuvirastonomainen, mutta sisältää sellaisia elementtejä, että liikunta- ja urheiluväen on eittämättä paneuduttava tuon lausunnon sisältöihin. Siinä ikään kuin kilpailuviranomaisten lainsäädäntö elinkeinotoiminnan osalta ja liikuntaa, urheilua, järjestöelämää, vapaaehtoistoimintaa ohjaava lainsäädäntö kohtaavat, ja kohtauspaikassa on pikkuisen melskettä, ainakin epä tietoisuutta.

Puhemies! Laissa myös monet pitävät hyvänä tavoitekuvauksia: tasa-arvoa, joka on aina hyvä tavoite, suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta. Mutta kuten professori Heinilä on todennut asiantuntijalausunnossaan — minunkin kritiik-

kini on sama — nämä ovat kovin ajankohtaisia. Kyllä laki ajankohtaan pitää kytkeä, mutta siihen pitää kytkeä muutakin. Nimittäin näiden tavoitteiden lisäksi on muitakin arvopäämääriä, kuten professori Heinilä on todennut, ja yhteiskunnan kehysmoraalin elementtejä, joiden edistäminen liikunnassa ja liikunnan avulla on tärkeää ja ajankohtaista, kuten rehellisyys, lain ja järjestyksen kunnioittaminen, reilu peli ja oikeudenmukaisuus, tapakulttuuri ja monet muut tärkeät asiat.

Edelleen laissa on kirjattu tavoitetasolla sinänsä välttämätön ja hyvä yhteys ekologiaan, kestävän kehityksen jo melkein loppuun kuluneen käsitteen arvoihin. Mutta kuten professori Heinilä on todennut, luonnonvarojen käsitettä tähän ei työryhmä ollut esittänyt. Valiokunnassa kuitenkin tämä näkökulma tuotiin varsin vahvasti esille. Sehän tarkoittaa, että urheilussa ei käytettäisi holtittomasti raaka-aineita, jalostemateriaaleja ja energiaa. Ikään kuin näiden luonnonvarojen ylikäyttöön, johon asiantuntija Heinilä kiinnitti huomiota, pitäisi myös liikunnassa paneutua.

Tästä on helppo tulla siihen, mitä liikuntalaisa sitten myös substanssin osalta on. Nythän tähän liittyvät moottoriurheilu, lasten liikunta ja kaikki siltä väliltä. Rohkeutta ei ole ollut tällaisen kansainvälisen moottoriurheilumenestyksen aikana — jossa sinänsä suomalaisuudella ei muuten ole kovin paljon muuta ansiota kuin kuskin nimi ja syntyperä, kaikki muu on nimittäin lainatavaraa — siihen, että moottoriurheilun paikka esimerkiksi määriteltäisiin, kuten ei näytä olevan myöskään dopingin paikkaa.

Odotan mielenkiinnolla ed. Braxin lakialoitetta rikoslain osalta, dopingin osalta. Sekin on sellainen asia, että dopingaineet, jos niitä oikein käytetään lääketieteellisesti kontrolloituna, tutkitut aineet, eivät ole vaarallisia. Mutta kun niitä käytetään, kuten käytetään dopingtarkoituksiin, jolloin annokset ovat 50—100-kertaisia lääkehoitoon verrattuna, niin näin runsaan käytön seurauksia ei ole tutkittu. Tiedetään, että epäpuhtaan ihmisen aivoista tehtävän kasvuhormonin käyttö on lähes kuolemantuomio. Riski kuolla on nimittäin 1:100. Haluan nähdä sen kansanedustajan, joka siinä käsittelyssä tulee väittelybarrikadin toiselle puolelle. Veikkaanpa, että meille tulee mielenkiintoinen keskustelu, kun olen pannut merkille, että dopingasiassakin liikkuu latenttia virtaa, sellaista, joka pitää ed. Braxin aloitetta hieman sopimattomana, mutta joka kasvoton kritiikki ei kuitenkaan tule esiin.

Arvoisa puhemies! Tärkein taso on tietenkin paikallistaso, siis se, että lailla voitaisiin edistää paikallistasolla olevien ihmisten liikuntaa: urheilu- ja liikuntaseurojen, erityisryhmien ja koko väestön. Ikääntyvä väestö tulee erityisryhmien osalta olemaan ilmeisesti mitä suurimmassa tarpeessa liikunnan osalta. Otan yhden esimerkin, vain yhden.

Suomalaiset naiset elävät kauemmin kuin suomalaiset miehet. Jos suomalainen mies on tänä tai viime vuonna täyttänyt 53—54 vuotta, tällä suomalaisella miehellä on odotettavissa oleva keskimääräinen elinaika 37,4 vuotta. Siis 54 + 37,4 on keskimääräinen odotettavissa oleva elinikä eli keskimäärin 91,4 vuotta. Monet menevät yli, menevät yli 110:n, ja mekin monet olemme mukana. Jotkut jäävät matkalle ennen. Mutta ei ole mitään muuta reseptiä kuin liikunta silloin, kun sen ikääntyvän väestönsosan toimintakyvyttä, itsenäisestä elämisestä omassa kodissaan ja kansantalouden säästöistä puhutaan. Sen takia liikunta on tärkeämpi asia kuin on onnistuttu kirjaamaan. Se on myös suurempi asia kuin me näemme päivittäin lehdistössä, televisiossa, kuulemme radiossa, koska se kuuluu ihmisen biologiaan.

Lopuksi minun pitää pahoitellen todeta, että valiokunta kävi kovan debatin. Oikeastaan vaikein kysymys oli se, mikä on tasa-arvon asema liikuntapolitiikassa tämän lain osalta. Tämä keskustelu pelkistyi siihen, minkä jälleen professori Heinilä oli esittänyt, mutta on tätä tullut itekin esitettyä jo kymmeniä vuosia, että liikunta ja urheilu on miesten maailma. Se on niin paljon miesten maailma, että sitä me miehet emme edes ymmärrä eivätkä naiset edes tiedä. Siellä on nimittäin niin tiiviisti miesten arvot, normit, asenteet, arvostukset, mallit ja monet muut. Esillä oli kysymys siitä, olisiko valtion liikuntaneuvostossa, jossa on jaostoja — liikuntapoliittinen jaosto, tiedejaosto, erityisryhmien liikunnan jaosto — tarpeellista olla myös tasa-arvoasiain jaosto. Valiokunta äänestyksen jälkeen tämän esityksensä kyllä otti mukaan, mutta kieltämättä hämmästelin. Siinä oli jotain outoa ja vierasta K. Olinille, että tällaisesta asiasta tulee tällainen kädenväöntö, ja minä miespoloinen ajan tätä naisten asiaa tässäkin vaatimattomin painoituksin, mutta kuitenkin asia mukaan tuli.

Tämä, puhemies, sinänsä hauska kohta mainittakoon tässä näin, mutta erityisesti olen siis huolissani pienten tyttöjen, niin kuin pienten poikienkin ja naisten salivuoroista. Minä pyydän vain kansanedustajia hankkimaan käsiinsä toh-

tori Soile Veijolan asiantuntijalausunnon tästä näkökulmasta.

Puhemies! Tästä minulle rakkaasta asiasta olisi paljon paljon sanottavaa, mutta jatketaan toisessa yhteydessä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin mitä tulee ed. Olinin huoleen tasarvosta, niin siitä me varmasti olemme suurin piirtein samaa mieltä. Mutta kyllä minulla on se kuva, ja sen totesin aikaisemmin, että suomalainen yhteiskunta tarjoaa samanlaiset mahdollisuudet molemmille sukupuolille, niin tytöille kuin pojille. Minusta ehkä tässä suhteessa meillä on vähän erilaiset painotukset, mutta ymmärrän kyllä ed. Olinin näkemyksen, koska hän on paitsi poliitikko ja järjestöihminen myös liikunnan tutkija ja varmasti tietää, mistä puhuu.

Monta kertaa on vain tullut esiin se, kun on suomalaisten miesten kanssa keskustellut esimerkiksi naisten moukarinheitosta tai voimanoitosta, että monet suomalaiset miehet ovat sitä mieltä, että naisten ei pitäisi näille aloille mennä. Minä olen taas sitä mieltä, että jos naiset ovat kiinnostuneita moukarinheitosta tai seiväshypystä tai voimanoitosta, niin siitä vain ja harrastakoot sitä. Se ei varmasti ehkä kuitenkaan ole meidän miesten eikä saa olla miesten määrättävissä.

Puhemies! Ed. Olin kiinnitti erittäin tärkeään asiaan huomiota. Nimittäin saattaa tuntua vähän teoreettiselta, kun keskustellaan liikuntalain nimityksestä, mutta tässä suhteessa, puhemies, jos saan sanoa sen, olen ed. Olinin kanssa kyllä samaa mieltä. Todellisuudessa kysymys tässä liikuntalaissa on siitä, miten edistetään kuntien ja järjestöjen liikuntatoimintaa. Kyllä me voisimme tosiaan keskustella siitä, eikö tämän lain pitäisi olla paljon laajempi. Eikö tähän pitäisi ottaa paljon enemmän asioita sittenkin mukaan?

Puhemies! Ehkä tämä sittenkin antaa nimenomaan hallinnolle, ministeriöille, erittäin suuren vallan eduskuntaan nähden, koska me kuitenkin tulemme säätämään hyvin kapeasta alasta, kun me tämän lain nyt hyväksymme.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olin puhui elinajan odotuksesta. Tähän voi todeta sen, että kun on verrattu

tämän hetken vanhenevaa ihmistä muutama vuosikymmen sitten vanhentuneeseen ihmiseen, niin nykyisin noin 70-vuotias on fyysisesti ja psyykkisesti samalla tasolla kuin 50-vuotias 50-luvulla. Liikunta ja terveet elämäntavat ovat vaikuttaneet siten, että ihmiset ovat terveempiä, elinkykyisempiä ja parempikuntoisempia. Yleinen ohje onkin, että jos on 50-vuotias tai 60-vuotias, niin alkaa olla viimeinen aika valmistautua hyvään vanhuuteen.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahteen asiaan, joihin ed. Olin kiinnitti mielestäni ansiokkaasti huomiota.

Ensin on tämä ikäihmisten kuntoilu ja kunto liikunta, terveysliikunta. On aivan selvää, että sillä vähennetään kansanterveyteen ja sairauksiin panostettavia markkoja. Ongelma vain on se, että liikuntatottumukset pitäisi nuorena oppia. Ikäihmisenä on aika vaikea niitä enää oppia. Siihen valiokuntakin kiinnitti huomiota.

Mitä tulee tasa-arvopykälään tai tasa-arvokysymykseen, itse olen Varalan liikuntaopiston rehtori ja mielestäni olen myös tasa-arvoihminen. Kuitenkin vastustan kiivaasti tämmöistä jaoston perustamista valtion liikuntaneuvostoon. Minusta siellä pitäisi olla ikäihmisten jaostokin ja monia muita jaostoja. Emme me naiset halua eriytyä mihinkään. Kyllä me haluamme miesten rinnalla pitää myös miesten tasa-arvoa yllä.

Minusta sellainen ennakkoluuloinen asenne liikunnassa miehiltä tulee naisia kohtaan juuri siinä, että kuvitellaan, että naiset eivät voi harrastaa esimerkiksi nyrkkeilyä. Minä itse harrastan kuntonyrkkeilyä, ja kerran, kun tulin salista, eräs herra tuli vastaan ja kysyi aivan kauhuissaan, onko kansanedustajalla todella nyrkkeilyhanskat käsissä. Mikään ei ole naisille todella niin hyvä liikuntamuoto kuin kuntonyrkkeily. Mutta tämä vain kuvastaa sitä, että ed. Olinkin puheenvuorossaan, vaikka hän kannattaa tasa-arvopykälää ja hän kannattaa tasa-arvojaostoa liikuntaneuvostoon, kuitenkin eriytti meidät naiset pois siitä. Eli ed. Olinin tapaisia ihmisiä varten ehkä meillä täytyy olla oma jaosto.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun viime viikon lopulla kuuntelin ed. Kekkosen ja ed. Kokkosen keskustelua keskenään, minulle jäi sellainen käsitys, että ed. Kokkonen harrastaa nyrkkeilyä, mutta tästä en ole aivan varma. Joku Kokkonen kyllä aikanaan harrasti.

Mitä tulee ed. Olinin näkemyksiin, minä en väheksy ollenkaan liikunnan merkitystä ihmisen elämänlaadun ja ihmisiän pituuden taustana, mutta kyllä tälle monta kertaa annetaan liian suuri arvo, ja vähän ed. Olinkin, totta kai alan ihmisenä, on tietyllä tavalla fanaattinen. Hän katsoi minun käsitykseni mukaan, että se on ainoa, mikä ihmisen elämän pituuden ja laadun ratkaisee, että juoksee lenkkipoluilla, niin että hiki valuu päältä. Minä sanon, että moni on kuollut lenkkipolulle ylimääräiseen rasitukseen.

Toisin sanoen liikunnan täytyy olla kohtuullista, ei se saa olla sitä, että se on fanaattista, juostaan juoksemisen vuoksi, ollaan laihoja kuin piikkilanka ja surkean näköistä raatamista on, kun tuolla Tampereellakin näkee, kun Pyynikillä vanhat ihmiset yrittävät mennä sitä mäkeä ylös. Oikein sääli tulee ja ajattelee, että jos menisi hiukan auttamaan käsikynkästä tai muuta. Eli silloin, kun se menee tällaiseksi, se on mahdotto muutta. Siis kohtuus kaikessa, liikunnassakin, elämänlaadun takaajana ja tuolla tavalla.

Mitä tulee dopingiin, kun oikeastaan ed. Olin uhkaili, että ed. Braxin esitys tulee, minä en tiedä, mistä suunnasta se tänne nyt tulee, mutta silloin kun täällä ed. Braxin ehdotuksesta, lakialoitteesta, keskusteltiin, niin viitattiin siihen, että amerikkalainen nainen, oliko se Kersee, joka kuoli, väitettiin, että hän kuoli dopingiin. (Ed. Elo: Se oli Griffith-Joyner!) Eihän hän kuollut siihen, ei kuollut dopingin ansiosta. Toisin sanoen tätä dopingia käytetään kuin uhkauksena, että katsokaa nyt, kun tämäkin kuoli ja tämäkin kuoli. Ei ole lainkaan todistettu sitä, että doping olisi ihmiselämälle vaarallista. Minä en hyväksy sitä, mutta vain eri syistä. Minä en hyväksy dopingia, mutta turha sillä vain on jatkuvasti uhkailla, että se on kuoleman portti tämä doping. Ei sitä ole missään esitetty, se on puheissa vain.

Ed. Olin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen kanssa voin olla yhtä mieltä kohtuus kaikessa -periaatteesta, mutta tiedän, että doping on muuten tappanut monta. Ei välttämättä tämä viehättävä nainen, johon hän viittasi, siihen kuollut.

Voisi oikeastaan sanoa, että ed. Elo aivan oikein totesi, että kaikki lajit sopivat kaikille, mutta eipä nyrkkeily varsinaisessa nyrkkeilymielessä silloin, kun päähän lyödään, ole kaikkein suositteluvimpia. Se, jota ed. Tulonen harjoittaa, on varmasti suositeltavampaa.

Ed. Elo totesi aivan oikein myös, että liikuntalaki tällä nimellä edellyttää laajempia asiasisältö-

jä. Sitä minäkin tarkoitin. Ed. Tulonen kertoi sen, mitä kokoomus esitti aikaisemmin. Juuri kokoomus vastusti tasa-arvoasiaa, mutta korostan, että valiokunnan enemmistö kuitenkin oli mietinnöstä ilmenevää mieltä. Haluan viitata myös ministeri Haloseen, joka totesi viikko sitten, että Suomella oikeastaan tasa-arvoasia on hyvin merkittävä asia vietäväksi kansainvälisille markkinoille.

Muutoin toimiessani — ja toimin yhä vuoden vaihteeseen saakka — Euroopassa toimivien jo yli 300 kuntoliikuntajärjestön spokesmanina eli puhemiehenä olen hieman alkanut miettiä. Tämä ”sport for all” on meillä käännetty epätarkasti, ehkä jopa osin virheellisesti, siis liikuntaa kaikille. Se on enemmän kuin kuntoliikunta.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus vastusti tätä lisäystä, joka tuli mietintöömme, siitä, että pitäisi harkita tasa-arvojaoston perustamista. Täällähän on tullut ihan vasemmalta laidaltakin sellaisia mielipiteitä, että se ei ole hyvä ja että se on turha, ja edelleen osa asiantuntijoista sanoi, että erillinen tasa-arvojaosto voi toimia päinvastoin, koska silloin voidaan käsittää, että sen eikä koko tämän lain tehtävä on hoitaa tasa-arvoasiat. Tasa-arvo pitäisi ottaa huomioon kaikissa toiminnoissa.

Tässä nyt mielelläni vielä lisäisin sen verran edellisiin, vähän aikaa sitten puhuttuihin puheenvuoroihin, että tasa-arvo ei toteudu meidän liikuntapaikkojemme käytössä, mikä johtuu siitä, että pojilla ja tytöillä, miehillä ja naisilla on erilaiset lajit, joita he harrastavat. Kyllä jokaisessa kunnassa näkyy, että miehet ja pojat käyttävät jääkiekkokaukaloita, eivät sinne paljon muut luistelijat pääse. Tytöt voimistelevat koulujen saleissa, jotka ovat tietysti sillä tavalla monessa paikassa käytössä. Ne on tehty koululiikuntaa varten, mutta tietysti on hyvä, ja näin on valiokuntakin monesti lausunut, että pitäisi käyttää rakennettuja tiloja muulloinkin kuin kouluaikana, ympäri vuorokauden.

Siinä mielessä minusta tasa-arvo on sellainen asia, että sitä ei näillä lausumilla voida varmistaa muuten kuin toteuttamalla kaikessa urheilussa tasa-arvoperiaatetta.

Ed. R. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi muutama kommentti. Kun täällä on moineen kertaan sanottu, että nuorena saatu oppi ja tapa liikkua vaikuttavat pitkälle myöhempään elämään, siitä on tässä salissa tällä hetkellä hyvä

toidiste. Keskustelun ensimmäisiä puheenvuoron pitäjiä oli ed. Matti Saarinen, joka on 30 vuotta sitten ollut samalla liikunnanohjaajakurssilla kuin minäkin, ja erikoista on, että tämän kurssin kolmas jäsen istuu tuolla parvekkeella, Kari Sjöholm, joka on Kuntaliiton liikunnasta vastaava virkamies. Jos tämä radioitaisiin suoraan, väittäisin, että loput kurssin osanottajista olisivat kotona kuuntelemassa radiosta, mitä täällä liikunnan hyväksi puhutaan.

Arvoisa puhemies! Lain nimikkeestä olen aika pitkälle samaa mieltä kuin ed. Olin. Tämä säätelee liikunnan hallintoa, mutta perään pitää kysyä, miten muuten oikeastaan voisi ollakaan. Ei ihmisiä lailla saada liikkumaan.

Tämä on laki, joka säätelee hallintoa ja jonka kautta pitäisi saada luotua semmoiset mahdollisuudet, että ihmiset voivat harrastaa liikuntaa, oppia liikuntaa käyttämään. Kun sanotaan, että perinteisen liikuntatoiminnan tukemisen ohella lain tarkoituksena on lisätä väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla, se on oikein erinomainen ja hyvä päämäärä, mutta eihän tästä laista taikka mietinnöstä oikeastaan vastausta löydy, miten se käytännössä tapahtuu. Eikä se ilmeisesti ole ollut tarkoituksaan, vaan tarkoitus on ollut luoda tämän lain kautta puitteet sille, miten asioita voidaan käytännössä hoitaa.

Se, mitä tässä olisi pikkuisen vahvemmin nimenomaan mietinnössä kaivannut, olisi ollut sitenkin koululiikuntaan ja terveystieteiden liittyvä osuus, vaikka se koululäeissa erikseen onkin käsitelty ja sinne on parannusta hallituksen alkuperäisestä esityksestä saatu. On kuitenkin niin, että lähes jokainen yläasteen poika tänäkin päivänä vielä osaa purkaa ja koota mopon ja huoltaa sen moponsa kuntoon. Maaseudulla osataan aika paljon, ei ehkä Helsingissä, kun kuljetaan ratikalla, mutta maaseudulla osataan käyttää puukkoa, kirvestä ja muita. Mutta aika paljon on kuitenkin semmoisia poikia, jotka eivät osaa edes perusasioita omasta terveydestään, oman koneensa huoltamisesta. Ne olisivat tärkeitä asioita opetella koulussa jo siinä iässä, kun ollaan vastaanottavaisia ja halutaan niistä kuulla. Opetus tulisi antaa ammattihenkilöiden toimesta. Se ei koulussa saisi olla sivuasialla, että terveystieteistä opettaa joku, joka sattuu ehtimään, vaan sen nimenomaan pitäisi olla ammatti-ihmisten opettamaa aluetta.

Kun ammattiuurheiluun täällä on viitattu, ammatti- ja amatööriurheilun raja on monen vuoden aikana jo Suomessakin ruvennut haihtu-

maan. Ammattilaisuus on sinänsä mennyt amatööriurheilun sisälle, amatööriseurojen sisälle, ja se aiheuttaa monenlaisia vaikeuksia näiden seurojen muulle toiminnalle. Enkä tiedä, ovatko lajiliitot aivan oikealla asialla siinä, että jos kaksi suomalaista mestaruussarjan joukkuetta pelaa jotain pallopelejä ja -lajia, niin enemmistö kentällä olevista pelaajista on muita kuin suomalaisia. Väitetään, että sillä suomalainen huippu-urheilu kehittyy. Siitä voidaan olla toistakin mieltä.

Joka tapauksessa sen vaikutus esimerkiksi koripallossa alkaa olla se, että sitä ei kovin monella paikkakunnalla pystytä pelaamaan, koska pelaaminen on niin kallista. Pääsylipputulolla ei voida kuin murto-osa kustannuksista kattaa. Kun tiedetään, että Helsingissäkin jo kaksi seura viime kauden jälkeen lopetti toimintansa, toinen konkurssin kautta, toinen muuten, niin ei täälläkään, missä on paljon ihmisiä, se ole kestävä tie. Sen takia lajiliitoissa pitäisi ruveta entistä enemmän miettimään, mikä on tarkoituksenmukaista toimintaa minkin lajin ympärillä.

Lajiliitoista täällä jonkin verran puhuttiin, ja niistä voi kyllä todeta, että ei niin pientä lajiliittoa ole, ettei siellä jonkinlaista pientä riitaa ole joka vuosi ainakin henkilökysymyksistä saatu. Yleensä puhutaan rahapulasta lajiliitoissa, mutta voi kysyä henkilöriitihinkin vedoten, onko myös niin, että siellä on aika hyvä olla asioita järjestelmässä, kun rahaa kuitenkin on.

Kun valiokunta ottaa mietinnössään kantaa paikallisten liikuntaseurojen tukemiseen, se on ydinkysymys, millä tavalla liikunta- ja nuorisotoimintaa liikunnassa voidaan ylläpitää. Sehän perustuu tällä hetkellä lähes täysin talkootyöhön. Talkootyön arvo on monta miljardia markkaa vuodessa ja kunnat, sen mukaan kuin kunnilla voimavaroja on, antavat urheiluseuroille jossain määrin avustusta.

Monissa kunnissa toisaalta urheiluseuroja veloitetaan liikuntatilojen käytöstä. On jopa kuntia, joissa veloitusta tapahtuu niinkin voimakkaasti, että taitaa seura jäädä nettomaksajan puolelle.

Meillä Nokialla ensi vuoden talousarviota tehtäessä käytiin aika pitkä keskustelu siitä, pitääkö seurojen ruveta maksamaan koulujen liikuntasalien käytöstä vuokraa koulutoimelle. Päädyttiin lopulta siihen, ettei pidä, koska se olisi tyhjentänyt salit iltakäytöstä, se olisi estänyt lasten ja nuorten hyvän harrastuksen ja olisi ollut selvää olemassa olevien tilojen tuhlausta. Tätä pitää ajatella myös niin päin, että kun täällä on todettu, että ei kunnan pidä rakentaa liikuntati-

laa, jos sellainen on yksityisellä olemassa, niin pitäähän sen nyt olla totta kai myös toisinpäin. Jos kunnalla on riittävästi liikuntatilaa, se pitää ottaa käyttöön, ennen kuin ruvetaan rakentamaan kenenkään toimesta mitään uutta tilaa. Muulla tavalla tehden haaskattaisiin voimavaroja huomattavan paljon.

Paikallisessa liikuntatoiminnassa on tärkeitä se, että koulutus on kunnossa ja valmentajat ja ohjaajat ovat sillä tasolla, että se oppi, mitä annetaan, on parasta mahdollista, ja se on muutakin kuin siihen lajiin liittyvää oppia. Kyllä esimerkiksi pienille jalkapalloilijoiden alueille on aivan yhtä tärkeitä kuin opettaa kuolettamaan ensimmäisen vuoden aikana painottaa sitä, että kun olet koulussa, niin sinusta ei ikinä tule Litmasen tapaista jalkapalloilijaa, jos sinä et hallitse kieliä ja pärjää maailmalla. Sitä pärjäämistä ei tule tapahtumaan, jos et kouluasioita hoida kunnolla. Se on niitä keskeisiä oppeja, joita pienille pojille ja tytöille pitää sanoa, ja kuoletukset ja rintapotkut vasta sen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä valiokunnan lausumaehdotuksesta, jossa on otettu kantaa 500 000 markan rajaan, jolla valtionosuutta lähiliikuntapaikkahankkeisiin voitaisiin saada. Minusta valiokunta on siinä aivan oikealla asialla. Näin pitää juuri olla. Ei liikuntapaikan tärkeyttä ja merkitystä voida mitata pelkästään markoissa, ja voi olla monta kertaa, että huokeampi liikuntapaikka palvelee kunnan ihmisiä huomattavasti paremmin kuin kalliimpi, mutta voi olla erityisesti pienissä kunnissa pienenkin kustannuksen kyseessä ollen, että se jäisi ilman valtionosuutta toteuttamatta. Minusta tämä on tärkeä havaita ja pitää ottaa huomioon.

Ed. B r y g g a r e : Arvoisa puhemies, hyvät edustajat! Lähetekeskustelussa käytiin kovin mielenkiintoinen evästys siitä, millä tavalla valiokunnan tulisi asiaa käsitellä. Olen kyllä myös sitä mieltä, että valiokunta joutui varsin mahdottoman tehtävän eteen. Liikunta käsitteenä, kun se nimenomaan otetaan liikunnan käsitteenä ja ymmärretään laajasti, on niin valtava kokonaisuus, että siitä ei saada meille kaikille sopivaa kokonaisuutta. Näin ollen en tässä nyt yhdy niihin arvostelijoihin, jotka pitävät mietintöä suppeana. Se on suppea ja varmasti koostuu niistä ajatuksista, jotka ovat edustettuina valiokunnassa. Se siitä. Oleellista on tietysti nyt se, että me pystymme täällä keskustelemaan ja antamaan viestejä jatkokäsittelylle seuraavissa hetkissä.

Täällä on myös käytetty monta hyvää puheen-

vuoroa, monta kuolematonta ajatusta esitetty, enkä halua niitä suuremmin toistaa. Painotan muutamia mielestäni oleellisia, tulevaisuuden kannalta merkittäviä asioita, jotka jatkossa tulevat eteemme.

Yksi asia, joka olisi ehkä voinut saada enemmän painoarvoa mietinnössä ja josta myös ennen kaikkea ed. Elo mainitsi, on kansainvälisyys, Euroopan unionin mahdollisuudet ja yleensä urheilun kansainvälinen merkitys. Me tiedämme jo historiasta, itsenäisyyden ajan historiasta, että suomalaisella urheilulla ja kansainvälisyydellä on ollut erittäin merkittävä rooli tässä yhteiskunnassa. Sellainen sillä on edelleenkin, nyt laajemmin. Urheilu ei enää personoidu pelkästään joihinkin kansainvälisiin urheilijoihimme, vaan se on kansainvälisenä liikkeenä hyvin merkittävä, merkittävin kansainvälinen toimintamalli, joita maailmasta löytyy. Väitänpä, että tässä asiassa meillä on paljon eteenpäin vietävää.

Suomi on Euroopan puheenjohtajamaa vuoden 1999 loppupuoliskolla. Toivoisin, että puheenjohtajan ominaisuudessa voisimme nostaa nimenomaan urheilun yhdeksi esityslistan tärkeimmistä asioista. Mitä siihen urheiluun sitten nostettaisiin? Kansalaistoiminnan yleiseurooppalainen merkitys tulee nostaa esiin, ja kieltämättä nimenomaan tässä pöydässä dopingin vastaisen taistelun korostaminen. Urheilussa — haluan nyt korostaa tätä — nimenomaan kansainvälinen yhteistyö dopingin suhteen on se ainut ja mahdollinen tie asian hallintaan ja mielellään sen voittamiseen. Kansalliset toimet toki ovat merkittäviä, mutta vain kansainvälisillä toimilla voidaan saada jotain todella merkittävää aikaan.

Ed. Elo epäili Lahdessa vietettyjen painonnostokisojen puhtautta. Tietysti minäkin, myönnän sen, pohdin pari kertaa, mikä tilanne mahtaa olla. Kieltämättä monelle muullekin meistä tulee usein mieleen, mikä tilanne Pohjoismaiden ulkopuolella on. Tätä kautta toivoisin, että Euroopan unioni puuttuisi asiaan huomattavasti selkeämmin ja toisaalta eurooppalaiset urheilujärjestöt yhdessä asiaa veisivät eteenpäin. Noin laajemmin olen hieman skeptinen, mutta jos vaikka Yhdysvallat ja Eurooppa ottavat asian hankaansa, asia voidaan ottaa hallintaan.

Toinen tärkeä asia, josta myös ed. Elo sattui mainitsemaan, on Bosman-casen jälkeinen tilanne, jossa liikutaan ennen kaikkea jalkapallossa. Euroopassa tilanne on ryöstäytymässä käsistä. On tiedossa esimerkkejä italialaisesta jalkapallojoukkueesta, että urheilijoita ostetaan penkeille istumaan, jotta sitä kautta heidät voidaan viedä

vastustajilta pois. Yleensäkin tämän tyyppinen kaupankäynti miljardeilla markkoilla, ei pelkää liirolla, tulevaisuudessa tulee saamaan aikaan paljon pohdintaa.

Median lähinnä urheilun kiinnostavuuden kautta aiheuttama problematiikka ja sen hallinta tulevat myös olemaan asioita, jotka liittyvät oleellisesti urheilun tulevaisuuteen ja huippu-urheiluun. Toivon, että tässäkin asiassa päästäisiin enemmän eurooppalaisessa keskustelussa eteenpäin. Siitäkin olisin toivonut tietysti mietintöön jotain, mutta, kuten alussa sanoin, nämä toki ovat vain omia mietteitäni. Kansainvälisyys kuitenkin on suurin, mitä urheilulla on annettavaa. Meillä on tästä urheilupiireissä eniten kokemusta, ei valtiollisella mutta kansalaisjärjestötasolla, ja ne verkostot ovat valtavia. Toivon, että Suomi osaa hyödyntää niitä omana kautenaan.

Toinen asia, josta huomaan ministeri Siimeksen omassa Vieraskynä-artikkelissaan Helsingin Sanomissa maininneen 7. marraskuuta ja joka täälläkin on tänään useasti tullut esille, on urheilun verotusta käsittelevän työryhmän mietintö, joka vastikään annettiin veroministeri Skinnarille. Toivon itse, että mahdollisimman nopeasti saadaan aikaan mietinnön pohjalta tehtäviä lakiesityksiä. Yksi kohta esityksessä oli nimenomaan se, millä tavalla voidaan perustaa rahasto, jota kautta urheilijat voisivat siirtää osan ansaitsemaansa tuloa tulevaisuuden varalle. Taustaksi mainittakoon, että niin kuin me kaikki tiedämme, urheilu-ura on hieman lyhyempi kuin useimmilla tai itse asiassa kaikilla muilla aloilla. Perinteisesti se kestää noin 15 vuotta parhaimmillaan ja voipa olla usein lyhyempikin. On syytä kehittää järjestelmä, joka tasapuolisesti antaa mahdollisuuden eri urheilumuodoille rahastointiin. Nythän tällä hetkellä taitaa olla niin, että joissakin yksilölajeissa tällainen rahastointivaihtoehto on olemassa, jota kautta urheilijat voivat siirtää kulujaan rahastoon, josta sitten tulevina vuosina niitä voivat urheilutarkoituksiin käyttää. Itse hieman työryhmän työtä selailtuani huomasin, että on oivallettu myös se, että se on tavallaan kaksiosainen pohdinta: toisaalta urheilukuluja syntyy ja toisaalta tulojakin syntyy.

On oleellista, että saamme aikaan rahaston, jota kautta sitten myöhemmin esimerkiksi opiskelun ym. urheilun syystä siirtyneisiin asioihin voidaan panostaa. Tästä myös valiokunnan puheenjohtaja mainitsi, ja olen iloinen, että valiokunta on sen ottanut myös mietintöönsä esille. Toivon, että tästä tehdään lakiesitys mahdollisimman pikaisesti tänne, jotta asia etenee. Ennen

kaikkea tällä hetkellä palloilussa on aika hankala tilanne. Meillähän taiteen puolella on olemassa järjestelmä, joka toimii kohtuudella, ja voisi olla hyväksi, että tässäkin suhteessa päästäisiin myös urheilun puolella urheiluun omaan järjestelmään. Tässähän tietysti verotuksen kautta yhteiskunnan varoja siirtyy, mutta hyvään tarkoitukseen, ja toivon, että kun esitys tänne tulee, se saa hyvän ja tärkeän vastaanoton.

Terveysliikunnasta täällä on tänään jo puhuttu suureen ääneen ja isoin kirjaimin. Olen useaan otteeseen pohtinut sen merkitystä. Ed. Pekkari-nen mainitsi, että on olemassa asioita, jotka ovat liikuntaakin tärkeämpiä. Minä kysyn itseltäni, mitä ne ovat. Olen tietysti täysin jäävi — itse asiassa en ole jäävi vastaamaan, mutta kun ajattellaan liikuntaa noin laajemmin, ed. Aittoniemi, niin me puhumme niin valtavista ja niin merkittävistä asioista, joista muuten ed. Olin täällä mainitsi ihmisen olemassaolon kannalta, että toivoisin, että edelleenkin kansanedustajat eivät menisi siihen lankaan, että puhuvat urheilusta harastemuotona, vaan että otetaan liikunta kokonaisuutena, mikä merkitsee sitä, että me olemme suurin piirtein pystyssä ja terveinä.

Toivoisin tässä asiassa kyllä tulevaisuudessa seuraavalta hallitukseltakin parempia otteita sen suhteen, että eri hallintokuntien, eri virastojen, eri ministeriöiden välillä tätä terveys-teemaa käsiteltäisiin oikeammin ja myös niissä puitteissa, joita se pitää sisällään. Kyllähän meillä kaikilla tässä salissa jälleen kerran löytyy kauniita ajatuksia siitä, kuinka on hyvä, että nuoret liikkuvat ja saavat koulussa liikuntaa ja että on olemassa urheiluseuroja, jotka hoitavat varhaiskasvatuksen jne., mutta se resurssipuoli unohtuu.

Minä olen huollisani siitä, että johtuen laiminlyönneistä, jotka koululiikunnassa viime vuosina jo 70- ja 80-luvun alusta lähtien on tehty, seuraukset tulevat näkymään sitten, kun tämä ikäluokka on parhaassa työiässä. Me tiedämme, että jo tällä hetkellä alhaisen eläkeiän aiheuttamat kustannukset ovat joidenkin arvioiden mukaan 500 miljardia markkaa. Näitä arvioita löytyy monen muunkin asian suhteen, ja ne ovat aivan sitä luokkaa, että niitä on nyt tässä turha jälleen kerran toistella. Kuitenkin on todettava, että toimia tarvitaan ja nopeasti. Koululiikunnasta tosin valiokunta jälleen kerran saa minulta ainakin muutaman pisteen, koska se teki kohtuuhyvää työtä siinä, että sai lisättyä joitakin asioita, mutta edelleenkin olemme huonolla tiellä.

Toisaalta tämän hetken työpaikoilla tilanne vaihtelee kovasti. Olemme siis tilanteessa, jossa

joillakin työpaikoilla työnantajan ja työntekijän yhteinen suhtautuminen liikuntaan on hyvin myönteinen, mutta on myös olemassa tilanteita, joissa se on menossa huonoon suuntaan, puhumattakaan työttömyyden ja syrjäytymisen aiheuttamista liikunnallisista ongelmista. Nämä kaikki asiat tulevat näkyviin kunnissa, lähinnä vain seuraukset, eikä osata huomata, että liikunnalla tässä suhteessa on paljon annettavaa. Toivoisin, että me emme sortuisi keskusteluun eri urheilulajien paremmuudesta, kun me puhumme liikunnasta noin laajemmin. Sen merkitys on todella laaja. Hyvin pienillä resursseilla ennaltaehkäisevässä työssä saamme paljon aikaan.

Täällä puhuttiin tietysti liikunnan kannalta oleellisesta osasta, paikallistoiminnasta, ja nyt puhutaan sitten urheiluseuratoiminnasta ja sen merkityksestä varhaiskasvatuksessa. Resursseista on aina helppo puhua. Ne vain pitää jollakin tavalla organisoidusti jakaa, ja tässä suhteessa kyllä minäkin olen ollut toivomassa sitä, että ne suorempaa tietä löytäisivät tiensä urheiluseurojen luo. Valitettavasti vain, tai ei valitettavasti, vaan oikeasti urheiluseuroja on niin valtavasti, että tarvitaan jokin järjestelmä, jolla resurssit jaetaan. Parempien resurssien kautta tietysti rahoja sitten menee myös urheiluseuroille enemmän. Kuitenkin nykyjärjestelmä jollakin tavalla pyrkii tämän asian hoitamaan.

Minä näen suurempana huolena lähinnä sen ongelman, mikä yleensäkin myös poliittisessa järjestötoiminnassa on ongelmana: tällä hetkellä aktiivisia vapaaehtoisia ihmisiä löytyy entistä vähemmän. Se on myös urheiluseurojen suuri haaste jatkossa. Minä pelkään, että siinä asiassa meillä tulee pian pää vetävän käteen, jos tilanne tällaisena jatkuu.

Sitten vielä muutama sana dopingista noin kansallisestikin, kun täällä en silloin, kun tätä asiaa käsiteltiin erään lakiesityksen pohjalta, voinut olla siinä keskustelussa mukana. Doping liittyy osittain urheiluun. Se lakiesityshän käytännössä kosketti muuta kuin urheilua, ja näenkin, että dopingkysymys on hoidettava urheilun sisällä urheilun omin toimin ja kovin toimin.

Mitä sitten tulee tiettyjen aineiden väärinkäyttöön, tulee todellakin pohtia niitä tapoja, joilla sitä asiaa voidaan eri tavoin ehkäistä. Kuntosaleilla tapahtuva toiminta on yksi tällainen asia. Tulee pohtia, pitäisikö sitä järjestelmää tutkia, saada esimerkiksi salit luvanvaraiseksi. Toisaalta toivon, että tässä asiassa harrastettaisiin ehkä myös poliisin kanssa paremmin yhteistyötä. Liikuntajärjestöt ovat Suomessa tehneet kyllä mie-

lestäni tässä suhteessa resursseihin nähden loistavaa työtä, ja toivon, että jatkossakin niitä resursseja syntyy entistä enemmän sinne puolelle. Oleellista kuitenkin on se, että nuorille urheilijoille ei synny sellaista kuvaa, että myös urheilussa voi saada tätä kautta menestystä. Valitettavasti tuolla kansainvälisillä areenoilla on olemassa piirteitä, jotka uhkaavat urheilun perusteita, ja ne onneksi Suomessa on tähän mennessä pystytty ehkäisemään. Meille suomalaisille urheilun perusta on edelleenkin vahva.

Toivon, että kun se lakiesitys menee valiokuntaan, se tulee siellä pohdituksi ahkerasti ja ennen kaikkea niin, mitä toimia tällä hetkellä esimerkiksi lääkelain ja rikoslain suhteen on olemassa, jotka voivat asiaa viedä eteenpäin. Kysymys on laajemmasta ongelmasta kuin itse urheilun piirissä oleva dopingongelma, ja niistä aineista, jotka ovat varmasti laajemmin katukaupassa, ei vain noista muutamista aineista. Tiedän, että niitä on valtavasti enemmän. Tämä ongelma on todellakin polttava. Toivon mukaan se saadaan jollakin tavalla kuriin. Siihen toki vaaditaan lakisäädösten ohella varmasti paljon paljon muita toimia, ja urheilun toimet ovat tietysti tässä suhteessa merkittäviä.

Lopuksi toivon, että kun puhumme paikallisista urheiluhankkeista — sivistysvaliokuntahan on pohtinut tässä pienempien hankkeiden valtionapujen saamisesta ja ottanut huomioon lähinnä pienimpien kuntien hankkeet — tässä suhteessa pohdittaisiin myös isojen kuntien kohdalla samoja asioita. Esimerkiksi meillä Helsingissä tilanne on se, että olemme huomanneet, että meille ei ole ollut mahdollista saada minkäänlaisia valtionapua moniin moniin erilaisiin pieniin eikä keskisuuriin hankkeisiin, koska muka olemme suuri ja meillä on rahaa. Sitä ei myöskään liikuntatoimessa ole olemassa. Toivon, että tässä suhteessa menisimme eteenpäin tarkoitusperä-periaatteella. Niin kuin monella pienelläkin paikkakunnalla, myös Helsingissä jokin tietty pienempi kohde voi olla sellainen, että se vaatii myös pientä valtion tukea, jotta voimme mennä eteenpäin.

Muuten toivon, että tästä laajasta kokonaisuudesta liikunnan suhteesta päästään eteenpäin ja ennen kaikkea arpajaislaki tulee tänne esityksenä. Se sitten saa antaa niitä raameja liikuntatoimelle, joita tässä maassa tarvitaan.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa rouva puemies! Käsittelemme erittäin tärkeää lakiesitystä, jolla on suuri merkitys erityisesti lasten ja nuor-

ten liikuntaharrastusten kannalta. Lakiesityksen mukaan yhteiskunnan ja urheiluseurojen aiempi tehtäväjako säilyy ennallaan. Valtiolle ja kunnille kuuluu tehtäväjaoon mukaan liikunnan edellytysten luonti, eli ne rakentavat ja rahoittavat liikuntapaikkarakentamista ja osoittavat määrärahoja liikuntatoiminnan varsinaiseen pyörittämiseen. Urheiluseurat omasta puolestaan hoitavat vastaavasti itse liikunnan toimintot ja liikunnan pyörittämisen.

Urheiluseurojen toimintaan osallistuu yli miljoona ihmistä, ja niiden tekemän työn arvon on laskettu olevan yli 4 miljardia markkaa. Seuroissa tehtävä talkootyö on ainutlaatuista koko urheiluvassa maailmassa ja kustannuksiltaan myös erittäin edullista, jopa niin edullista, ettei sitä välttämättä osata edes riittävässä määrin arvostaa. Tämän takia toimintaa kannattaisi tukea nykyistä enemmän.

Valitettavasti kuntien säästötoimenpiteiden seurauksena monet urheiluseurat hoitavat useimmiten varsin minimaalista korvausta vastaan myös liikuntapaikkojen hoidon. Tähän tehtävään käytetty aika on väistämättä pois varsinaisen tehtäväjaoon mukaisesta työstä eli lasten ja nuorten ohjauksesta. Tätä pidän erittäin negatiivisena kehityksenä, joka on erityisesti pienseurojen ongelma. Kaiken lisäksi monet kunnat perivät liikuntapaikoistaan käyttömaksua, mikä sekin on urheiluseurojen kerättävä talkootyöllä.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomioni samaan asiaan, johon ed. Saarinen aiemmin otti kantaa. Vaikka tällä hallituskaudella liikunnan määrärahat ovat markkamääräisesti lisääntyneet, ei prosentuaalinen osuus ole lisääntynyt. Asetuksen mukaisestihan liikunnan osuus olisi 36,6 prosenttia, mutta käytännössä se ei ole toteutunut. Mistä ihmeestä se mahtaa johtua? Liikunnan osuus veikkausvoittovaroista on palautettava asetuksen mukaiseen prosenttiosuuteen. Näin ollen liikunnan merkityksen tunnustaminen toteutuisi myös tätä kautta.

Näen erittäin hienona asiana sen, että liikuntalaissa nostetaan liikunnan merkitys korkeaan arvoon arvioitaessa liikunnan yhteiskunnallisia vaikutuksia niin terveydelliseltä näkökulmalta kuin lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen kannalta.

Kun mietin puheenvuoroani, olin valmis ottamaan kantaa liikuntamäärärahojen korvamerkinnän puolesta. Tämä sen takia, ettei kaikilla kunnilla ole kykyä tehdä nuorten ja lasten kannalta tärkeitä määrärahopäätöksiä, eli kaikki

kunnat eivät varaa budjettiinsa edes niin suurta markkamäärää kuin saavat valtionapua. Onneksi, kuten ed. Saarinen ja eräät muutkin edustajat ovat todenneet, kunnat jakavat yhteensä huomattavasti enemmän määrärahoja kuin valtionosuudet edellyttäisivät. Näin ollen korvamerkin-tä saattaisi pienentää useissa kunnissa liikuntamäärärahoja eikä ole näin tarpeen.

Laman aikana monet kunnat ovat katsoneet tärkeäksi leikata myös liikuntasektorin määrärahoja. Tämän seurauksena liikuntapaikkarakentaminen on hidastunut tai oikeastaan pysähtynyt ja liikuntapaikkojen peruskorjaus on myös jäänyt retuperälle. Olisi aika lisätä määrärahoja peruskorjaukseen, ennen kuin paikkojen kunto koonaan rappeutuu.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain pohjalta valtioneuvosto on määrännyt perustamishankkeiden alarajaksi 500 000 markkaa, mikä ilmeisesti johtuu siitä, että rahaa on käytettävissä vähän ja on haluttu panostaa tietyn suuruisiin hankkeisiin, jotta tuolla panostuksella olisi riittävä merkitys. Mielestäni pienempiin hankkeisiin ei siten tule valtion tukea. Mielestäni tämä 500 000 markan raja on liian korkea, ja sitä pitäisikin huomattavasti laskea, ehkäpä 200 000 markkaan.

Arvoisa puhemies! Lapsena ja nuorena saatu myönteinen kokemus johtaa hyvin monasti elinikäiseen liikunnan harrastamiseen. Näin ei jokaisen kohdalla ole. Toisaalta on ihmisiä, joille tulee hätä kunnosta vasta keski-ässä, jolloin paino nousee ja liikkuminen alkaa helposti hengästyttää. Tässä mielessä pidän välttämättömänä, että kiinnitetään huomiota myös keski-ikäisten ja vanhemman väestön kuntoliikuntaan.

Opetusministeriö käynnisti yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa vuonna 1995 Kunnossa kaiken ikää -kampanjan, jolla pyritään saamaan 150 000 uutta 40—60-vuotiasta liikunnan harrastajaa. Tämä on erittäin tärkeä asia siinäkin mielessä, että vuosittain käytetään kansalaisten kuntoutukseen yli 6 miljardia markkaa.

Luin noin vuosi sitten Reserviläislehden pääkirjoituksen, jossa todettiin, etteivät kaikki varusmiehet osaa hiihtää, uida tai ajaa pyörällä ja että monet ovat ylipainoisia. Tämä osoittaa, että meillä on paljon tehtävää, jotta liikunnan merkitys käsitettäisiin myös kuntoilun kannalta, vaikka muuta rakkautta eivät nuoremme liikuntaa kohtaan tuntisikaan. Sekä seuratyöllä että koulu liikunnalla on tässä suuri osavastuu.

Lopuksi korostan puhtaan urheilun merkitys-

tä, mikä on edellytys myös sille, että vanhemmat voivat laittaa epäilyksettä lapsensa urheiluseurojen toimintaan.

Ed. H e l l b e r g : Rouva puhemies! Suomalaisessa liikunnassa, niin kuin jo aikaisemmin totesin, seuratoiminnalla on aivan oleellinen merkitys. Koko liikuntatoimintaa ei ilmeisesti olisi ilman seuratoimintaa. Tietysti koululiikunta ja siellä tapahtuva terveyskasvatus ovat myös erittäin tärkeässä asemassa, mutta seuratoiminnassa varsinainen liikunta tapahtuu.

Seuratoiminnan vapaaehtoistyön arvo on arvioitu noin 4 miljardiksi markaksi. On myös laskettu, että seuran puheenjohtaja ja sihteeri uhraavat keskimäärin neljä kuukautta vuotuista normaalia työaikaa seuran toiminnan hyväksi. Kyse on siis varsin isosta ja tärkeästä asiasta. Siinä mielessä hieman huolestuttaa se, että seuratoimintaan sinänsä mietinnössä ei kovin paljoa ole puututtu, mutta ei myöskään asiantuntijoiden kuulemisissa, vaikka tässä todetaankin myönteisesti, että valiokunta pitää tärkeänä, että pikaisesti selvitetään mahdollisuudet tukea taloudellisesti myös paikallisia liikuntaseuroja. Se on tietysti myönteinen asia.

Sinänsähän liikunnan, niin kuin hallituksen esityksessä on todettu, sosiaaliset vaikutukset on arvioitu terveydellisiä vaikutuksia merkittävämmiksi. Tämä on aika mielenkiintoinen asia. Uskon, että näin varmasti on, vaikka terveydellisetkin vaikutukset ovat erittäin suuret monessa mielessä. Mielestäni sosiaalinen puolikin liittyy vahvasti terveyteen, jos sillä on nimenomaan henkisesti myönteinen vaikutus. Tietysti tähän sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyy kaikenlaista, eikä aina välttämättä niin myönteistäkään, mutta kuitenkin uskon, että myönteiset sosiaaliset vaikutukset ovat varsin oleellisia, kun liikunnasta puhutaan.

Liikuntahan ei ole vain huippu-urheilua missään nimessä, vaikka niin usein liikunnan vastustajat sen kokevat ja syytöksi esittävät. Urheiluseuroissa toimii aktiivisesti satojatuhansia ihmisiä, jotka toiminnallaan edesauttavat sekä itsensä että muiden terveydellistä ja sosiaalista kehittymistä.

Yhteiskunnassahan on liikuntatoiminta yleensä varsin voimakkaasti muuttunut viime aikoina. On tullut laaja yksityisten liikuntapalvelujen tarjonta. Varsinkin huippu- ja kilpaurheilu ovat kehittyneet voimakkaasti kaupalliseen suuntaan, missä on erittäin kielteisiäkin lieveilmiöitä. Mutta kuitenkin uskon, että kokonaisu-

tena silläkin sektorilla myönteiset asiat ovat voiton puolella edelleen.

Mielestäni mietintö on varsin sivistynyt, kun sen sivistysvaliokunta on laatinutkin, ja myönteinen monessa mielessä. Pääosin katson, että tämä on erittäin myönteisessä hengessä meille tänne tuotu ja siinä mielessä ihan kannatettava asia. Olen myös sitä mieltä, että se, että arpajaislaki on jäänyt vähän taka-alalle muutenkin käsittelysäämme, kun emme ole sitä tänne saaneet, on erittäin valitettavaa. Se on jäänyt jonnekin pimeään komeroon. On tietysti selvää, että kun rahanjaosta on kyse — me yleensä täällä jaamme rahaa — niin se, että kun asetus edellyttää 36,6 prosentin jakoa ja kuitenkin nykykäytäntö on jossain 20 prosentin paikkeilla, on erittäin suuri epäkohta, jonka varassa liikunta tänä päivänä joutuu elämään. Minusta siihen pitäisi kyllä pikkuhiljaa saada jonkinlainen korjaus.

Kun on puhuttu tasa-arvosta ja valiokunta ottanut kantaa tasa-arvokysymykseen ja todennut, että liikuntakulttuurimme kehityksen pahimmat viiveet paikallistuvat tasa-arvon puutteisiin jne., niin kyllä minä hieman rohkenen olla eri mieltä.

Ed. Olin humaaniin tapaansa oli puuttunut tähän asiaan, ja tietysti on erittäin hyvä, että tähänkin puututaan, koska tässäkin on parannettavaa ja kehitettävää. Se on aivan selvä, mutta en minä koe, että se olisi pahimpia viiveitä sisältävä asia. Kyllä minusta rahanjakoasia kuitenkin liikunnan kannalta olisi paljon tärkeämpi saada kuntoon tällä hetkellä. Tasa-arvo on mennyt kuitenkin liikunnassa vahvasti eteenpäin, vaikka uskon, että näin on, että se on vahvasti miesten sektori, koko liikunta- ja urheilutoiminta. Näin on, mutta kyllä tässä parinkymmenen vuoden aikana paljon on muuttunut. Naiset harrastavat sellaisia lajeja jo todella suuressa mittakaavassa, joista 70-luvulla ei vielä kuviteltukaan, että naiset niitä harrastaisivat. He ovat jo vahvasti mukana myös penkkiurheilutoiminnassa, joka sekin on tullut enemmän naisten osalle, naiset ovat enemmän kiinnostuneita siitä. Tämä tasa-arvokysymyksen on monessa mielessä mennyt eteenpäin.

Mutta tietysti on niin, että joillain alueilla ei esimerkiksi liikuntapalveluja ole niin hyviä. Alueittain on varmasti ongelmia tämänkin asian kohdalla.

Mutta minusta olisi tärkeää se, että saataisiin korjaus arpajaislakiin mahdollisimman pian, koska se on kyllä valitettava epäkohta ja este sille, että minusta tämä rahanjako ei noudata sitä linjaa, josta aikoinaan on sovittu.

Kun tiedämme sen, että kuntoutukseen esimerkiksi käytetään Suomessa 6,3 miljardia markkaa, ja kun katsotaan, miten liikuntaan saadaan rahaa, tähän ennalta ehkäisevään toimintaan ja yleensä tällaiseen sosiaaliseen liikuntatoimintaan, kyllähän siinä on pikkurahoista kysymys, kun liikuntasektori taistelee näistä markoista. Siinä mielessä toivoisi, että arpajaislaki saataisiin mahdollisimman pian eduskunnan käsittelyyn. Lopputuloksesta ei tietysti tiedä, mikä se tulee olemaan, mutta toivoisin, että liikunnan osuus tai arvo siinäkin tunnustettaisiin, niin kuin hallituksen esityksessä todetaan, että sosiaalisetkin vaikutukset ovat erittäin suuret. Kun tiedämme, että terveys- ja kuntoliikunnan toimintakenttä on laaja jne., toivon, että myös jatkossa niissä käsittelyissä, jotka eduskunta nyt yleensä liikunnan puutteissa käy läpi, se suhtautuisi liikuntaan myönteisesti.

Ed. I h a m ä k i: Arvoisa puhemies! Maailman terveysjärjestön mukaan ihmisen terveys on fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, joten hallituksen ja valiokunnan esiin nostama näkemys, että liikunnan sosiaaliset vaikutukset ovat merkittävämmät kuin terveydelliset vaikutukset, on ainakin tuohon määritelmään nähden vähän irrelevantti.

Arvoisa puhemies! Hyväksyn entisen liikuntalain tehtävien laajennuksen ja uuden liikuntalain painotukset. Hallituksen esittää liikuntatoiminnan edistämisen rinnalle nostettavaksi liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten terveydelliset vaikutukset sekä liikunnan merkityksen koko väestölle mutta erityisesti lasten ja nuorten kasvu- ja kehitykselle.

Valiokunta katsoo mietinnössään, että yhteiskunnan kannalta tulevaisuuden haasteet ovat erityisesti terveys- ja kuntoliikunnan kehittämisessä. Toisaalta kilpa- ja huippu-urheilun toimintaympäristöä tulisi kehittää niin, että ne antavat myönteisiä ja rohkaisevia esikuvia etenkin nuorille oman kunnan sekä terveellisten ja raittiiden elämäntapojen edistämiseen ja edelleen että lain mukaisesti tuettavan toiminnan tulee olla eettisesti perusteltua, jotta se voi motivoida myönteisesti lapsia ja nuoria elinikäiseen liikkumiseen.

Urheilussa käytettävät ja monesti kunnan omistamat tai hallitsevat vapaa-ajan tilat ja ulkoalueet ovat tavallisimpia lasten harrastetoiminnan ja vapaa-ajan tiloja ja ulkoalueita ja siten keskeisiä lasten ja nuorten kasvu- ja kehityksellisiä ympäristöjä. Ne viestivät lapsille ja nuorille yhteiskunnan ja ai-

kuismaailman normeja ja tapoja. Esimerkiksi oluen ja tupakkatuotteiden myynnin ja tupakoinnin kieltäminen esimerkiksi kunnan omistamisissa ja hallinnoimissa tiloissa ja ulkoalueilla viestivät lapselle ja nuorelle oluen käytön ja tupakoinnin kielteisyyttä ja sitä, ettei se ole harrastetoiminnan kiinteä osa. Tupakoinnin salliminen, tupakkatuotteiden ja oluen myynnin salliminen ja oluen mainostamisen salliminen liikuntatiloissa ja ulkoalueilla viestivät taas tupakoinnin ja oluen käytön yleistä hyväksyttävyyttä ja sen kuulamista aikuisuuteen ja urheiluun, esimerkiksi jääkiekkoiluun. Näinhän nyt monesti on.

Niinpä valiokunnan mietinnön henkeä muakaelen oluen ja tupakkatuotteiden myynti ja mainostaminen olisi järjestettävä kaikkialla liikuntatiloissa ja ulkoalueilla siten, etteivät lapset ja nuoret ymmärrä ja ala pitää oluen käyttöä ja tupakointia normaalina terveen ja urheilijan aikuisen elämään kuuluvana hyväksyttävänä elämäntapana. Tupakointimahdollisuus kaikkialla kunnan omistamisissa tiloissa ja ulkoalueilla, silloin kun sitä ei kokonaan kielletä, sallittaisiin erillisissä tupakointitiloissa ja -paikoissa, jotka olisi sijoitettava malliviestinnän kannalta mahdollisimman syrjäiseen paikkaan.

Lapsi ja nuori oppii ja omaksuu elämäntapansa ja -asenteensa kasvu- ja kehityksensä tarjolla olevista aikuismaailmista. Tavoite on, että jokainen lapsi ja nuori voi tukeutua kasvussa ja kehityksessä realistiseen aikuismalliin. Lapsen ja nuoren tärkeimmät aikuismallit ovat omat vanhemmat tai huoltajat. Muita hyvin tärkeitä aikuismaailmia nuoren elämässä ovat hänen kanssaan kanssakäymisissä olevat opettajat, urheiluvallmentajat, huoltajat, erilaisten harrasteryhmien ohjaajat ja vetäjät, kuten kerho-ohjaajat ja nuorisohjaajat. Nuori imee vaikutteita näiden malliaikuisen olemuksesta, käyttäytymisestä, puheista ja muista viesteistä. Silloin kuin omasta äidistä ei ole aikuismalliksi, lapsi ja nuori valitsee äitiä ja isää korvaavaksi ensisijaiseksi aikuismallikseen lähiympäristöstään muun aikuisen.

Lapsen terveen ja turvatun kasvun kannalta on olennaisen tärkeää, että kaikki lasten ja nuorten kanssa tekemisissä olevat aikuiset viestivät omalla olemuksellaan ja käytöksellään, esimerkiksi savuttomuudellaan, realistisia, turvallisia aikuisuuden normeja, tervettä itsetuntoa, omaaloitteisuutta ja itsenäisyyttä tukevaa terveyshäkuista, myönteistä elämäntapaa.

Liikuntalain voimaan tultua kunta tukee yhä enemmän sekä taloudellisesti tilajärjestelyin että muutoin kuntansa alueella lasten ja nuorten har-

rastetoimintaa. Kunnan on perusteltua ja sen tulisi ottaa tukitoimissaan huomioon lasten ja nuorten terveen kasvun ja kehityksen turvaaminen, kertoa asiasta tuettaville tahoille ja antaa esimerkiksi myöntämänsä tuen ehdoksi lasten ja nuorten ohjaajien ja heidän kanssaan tekemisissä olevien aikuisten terveen elämäntavan ja myönteisyyden malliviestinnän. Kunnan tulee edellyttää edellä lausuttua malliviestintää myös jokaiselta lasten ja nuorten kanssa tekemisissä olevalta kunnalliselta viranhaltijalta, kuten päivähoitajilta, opettajilta ja nuoriso-ohjaajilta.

Haluan vielä yhtyä sivistysvaliokunnan kantaan, kun se toteaa, että liikunnan ja terveystieteiden opetuksen tärkeimpiä tehtäviä on vahvistaa liikunnallisen ja terveen elämäntavan omaksumista. Lisäämällä lukio- ja ammatillista koulutusta koskeviin säännöksiin liikunnan ja terveystiedon pakollisiksi oppiaineiksi eduskunta painotti näiden tärkeyttä. Asiat eivät ole aivan kohdallaan, jos — kuten ed. R. Ojala sanoi — koulupoika osaa kylläkin purkaa ja koota polkupyörän tai mopon mutta ei tiedä paljoakaan oman kehonsa toiminnoista. Tämän suhteen onkin nyt odotettavissa kehitystä, koska eduskunta on hyväksynyt lopultakin kaikkiin koululakeihin liikunnan ja terveystiedon.

Ed. Jari K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Liikunnan positiivisista vaikutuksista ihmisen hyvinvointiin, sekä henkiseen että fyysiseen hyvinvointiin, on moneen kertaan todistettu. Se kaikki pitää paikkansa. Olisi toivonut, että esimerkiksi valiokunta olisi kuunnellut vähän enemmän vaikka joittenkin suuryritysten edustajia, sieltä henkilöstöpäällikköä tai terveydenhuollosta vastaavia. Suomesta löytyy paljon hyviä esimerkkejä siitä, miten yrityksissä satsaamalla henkilöstön liikuntamahdollisuuksiin on saatu töistä poissaolot vähenemään ja myös työssä jaksaminen on ollut parempaa. Myös positiivinen liikuntahenki työpaikalla vaikuttaa koko porukan yhteishenkeen ja sitä kautta varmasti myös yrityksen tuloksiin ja työssä viihtymiseen.

Suomessa on tällä hetkellä vireillä erittäin paljon monenlaista liikuntapaikkarakentamista. Valtion liikuntaneuvostolle tulee vuosittain iso pino hakemuksia. Seuraavalle nelivuotiskaudelle on lähetetty hakemuksia, joitten kustannusarvioit liikkuvat noin 3,5 miljardissa markassa. Kun kuitenkin ensi vuodellekaan rahaa jaettavissa liikuntapaikkarakentamiseen ei ole kuin noin 80 miljoonaa markkaa. Se tietää sitä, että aika moni kunta tai yhteisö joutuu pettymään. Valtiolta ei

ole valitettavasti rahaa löytymässä hyviin hankkeisiin. Täytyy toivoa, että tulevaisuudessa vähän enemmän voidaan myös liikuntapaikkarakentamiseen ohjata rahaa, sillä monenlaisia tarpeita on, ja varmasti jatkossakin tulee olemaan entistä enemmän.

Yksi painopiste tulevaisuudessa tulevat ehkä olemaan lähiliikuntapaikat. Siinä mielessä on hyvä, että valiokunta otti kantaa siihen, että puolen miljoonan rajaa lasketaan alaspäin. Lähiliikuntapaikat ovat tärkeitä varsinkin nuorille ja lapsille. He voivat kodin tai koulun tai päiväkodin läheisyydessä harrastaa monenlaista liikuntaa.

Tällä hetkellä suomalaisilla liikuntajärjestöillä on mielestäni melkoinen sosiaalinen tilaus. Puhutaan paljon iltapäiväkerhotoiminnasta. Joissakin kunnissa se on lähtenyt hyvin liikkeelle, mutta ei kaikissa. Kun lapset koulupäivän jälkeen lähtevät kotiin, missä on monta kertaa ongelma siitä, kuka lapsia vahtii tai miten lapset saavat aikansa kulumaan, voisiko ajatella niin, että asiat järjestettäisiin toisella tavalla? Lapsia ei koulun jälkeen vietäisi kukaan kotiin, vaan he jäisivät kouluun tai jonnekin muualle tiloihin tekemään monenlaista harrastustoimintaa, joista yksi mahdollisuus on liikunta. Kun tämä harrastustoiminta olisi suoritettu, lapset sen jälkeen menisivät kotiin. Siinä vaiheessa kello olisi suunnilleen viisi tai kuusi, jolloin myös vanhemmat tulevat kotiin töistään. Sen jälkeen perhe voisi yhdessä viettää illan keskenään kotona.

Tällä hetkellähän malli on se, että kun lapset tulevat koulusta kotiin, syödään välipalaa ja katsotaan videoita tai pelataan tietokonepelejä. Mutta kun vanhemmat tulevat kotiin illansuussa, sen jälkeen alkaa mieleton roudaaminen. Lapsia viedään paikasta toiseen, jotta ehditään kaikkiin mahdollisiin harrastuksiin, ja loppuilasta tullaan kotiin väsyneinä, ja yhteistä aikaa ei välttämättä ole ollutkaan paljon. Uudella tavalla asioita järjestelemällä tai organisoimalla voitaisiin saada ehkä parempia ratkaisumalleja kuin tällä hetkellä on olemassa.

Liikuntajärjestelmä on myös osa kolmatta sektoria, jolle voidaan myös antaa uusia mahdollisuuksia nimenomaan työllistämisessä. Suometakin löytyy tällä hetkellä jo monta hyvää esimerkkiä siitä, miten liikuntajärjestöt pystyvät työllistämään ihmisiä, miten ne pystyvät järjestämään erilaista koulutusta. Siihen monet ovat hakeneet rahoitusta esimerkiksi Euroopan sosiaalirahaston rahoista, ja silläkin sektorilla varmasti on vielä paljon tekemistä.

Vetäjistä on aina pula, erityisesti hyvistä vetäjistä, ja sen takia myös vetäjien koulutukseen pitää panostaa. Jos vetäjät ovat hyviä, he pystyvät paljon tekemään lasten eteen. Tietysti valitettavasti huonojakin esimerkkejä löytyy, mutta olennaista on se, että on halu toimia vetäjänä, ja jos on halu toimia vetäjänä, silloin varmasti on myös halua koulututtautua hyväksi vetäjäksi, hyväksi valmentajaksi ja hyväksi kasvattajaksi.

Arvoisa puhemies! Kaikilla lapsilla on luonnollinen halu liikkua, ja kun kiertää eri puolilla seuraamassa liikuntatapahtumia, on hienoa, kun näkee aitoa liikunnan riemua, kun lapset tekevät erilaisia suoritteita. Siellä jokainen koppi, jokainen maali, jokainen syöttö tai jokainen hyppy on aina elämys, kun se onnistuu. Sitä aitoa liikunnan riemua on ilo katsoa, ja siinä mielessä toivonkin, että jokainen kannustaa lapsia liikkumiseen.

Olin eilen illalla vetämässä Hauholla yhtä luiselutelukoulua. Sielläkin oli toistakymmentä lasta opettelemassa luiselua. Kun sitten tunti oli kulunut, kukaan lapsista ei olisi halunnut lopettaa vaan olisi halunnut jatkaa edelleen, mutta kun kerrottiin, että viikon päästä sitten jatketaan, varmasti he kaikki tulevat takaisin uudestaan, ja voi olla, että tulee joku uusikin kaveri mukaan. Joka tapauksessa aitoa liikunnan riemua ei pidä missään nimessä sammuttaa vaan päinvastoin siihen pitää kannustaa.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi totean, että jos jokin tavoite pitää asettaa tulevaisuuteen, se tavoite kai voisi olla vaikka se, että Suomesta tehdään liikkuvan lapsen maa.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös yhtyä niihin mielipiteisiin, joita täällä on esitetty, että sivistysvaliokunta on tehnyt kovin hyvää työtä käsitellessään liikuntalakiä. Mielestäni sivistysvaliokunta on oivaltanut sen osuuden, joka sen pitikin oivaltaa, että liikunta ei ole vain urheilusuorituksia, vaan liikunta on osa suomalaista kulttuuria, osa suomalaisia elämänmuotoja.

Erityisen suurella mielihyvällä tervehdin sitä, että valiokunta on lisännyt lakiin lausumaehdotuksen, jossa se painottaa pienimuotoisten hankkeiden rahoittamista valtion toimesta. Sanon tämän siitä huolimatta, että olen suuresta kaupungista ja näen usein sen tapahtuvan, että monet valtakunnalliset kärkihankkeet hautaavat juuri nämä pienimuotoiset yritykset alle. Helsinki on tyyppipaikka, jossa valtaosa liikuntainvestoinneista kuluu Olympiastadionin saneerauk-

seen tai kansainvälisen jalkapallostadionin rakentamiseen tai kansainväliset mitat täyttävän uimahallin rakentamiseen. Samanaikaisesti kuitenkin meidän lähiöissämme, jotka ovat itse asiassa pieniä kaupunkeja, on huutava puute pienimuotoisista lähiöurheilu- ja liikuntamahdollisuuksista.

Kun täällä keskustelussa on sitten sivuttu myös liikunnan tasa-arvokysymystä, minusta on nähtävä myös se, että usein liikunnassa tasa-arvo on enemmän rahasta kuin sukupuolesta kiinni. Tämä erityisesti toteutuu juuri nuorten ja lasten kohdalla, jolloin liikuntaan ja liikkumiseen usein liittyvät monet muut tekijät. Esimerkiksi suuri jääkiekkobuumi merkitsi sitä, että perheen osallistuessa jääkiekkotoimintaan täysitehoisesti kulut saattoivat olla yhden lapsen kohdalla 500—800 markkaa kuukaudessa koko talvikauden ajan, usein siis enemmän kuin lasten päivähoito maksaa.

Tässä mielessä pitäisi kamppailla sen puolesta, että liikunnan mahdollisuudet yhä laajemmin toteutuisivat myös siltä pohjalta, että kaiken varaiset perheet voisivat siihen osallistua. Jos kerran hyväksymme, että liikunta on kansalaisten perusoikeus, meidän tulisi ennen muuta kiinnittää huomiota silloin lasten päivähoitoon ja koululaitoksen osuuteen liikuntaharrastuksen lisäämisessä.

Tässä tietysti tulemme myös siihen, mikä on sitten päiväkotien ja koulujen yhteistyö liikuntatoimintaa harjoittavien perusyksikköjen, ennen muuta urheiluseurojen, kanssa. Tämän puolen esiintuominen ei välttämättä ole toteutunut sivistysvaliokunnan mietinnössä kaikkein parhaiten johtuen siitä, että asiantuntijakaarti, niin kuin täällä on todettu, on ollut varsin yläviritteinen eikä ole paljoakaan raottanut esirippua sille perustoimintojen puolelle.

Täällä ed. Ihmäki muun muassa, ja taisi tuoda ed. Jari Koskinenkin, esiin sen, että esimerkiksi aivan perusliikunnan piirissä työskentelevillä seuroilla on mahdollisuus olla työllistäviä tekijöitä, työllistää ihmisiä liikunnan harrastuksen edistämiseen. Tätä kautta liikunnalla on myös tällainen yhteiskunnallinen funktionsa.

Erityisen tärkeänä pidän sitä, että kun liikunta kerran hyväksytään ja nähdään osaksi ikään kuin kansalaisyhteiskuntaa, myös liikunnan kaikki edellytykset turvataan juuri koululaitoksen piirissä. En ole koskaan ymmärtänyt sitä, että me olemme eräitä asioita koululaitoksessa ikään kuin antaneet niin sanotun läpäisyperiaatteen piiriin. Yksi tällainen on muun muassa terveys-

kasvatus. Läpäisyperiaate terveystasvatuksessa on merkinnyt sitä, että joissakin kouluissa terveystasvatusta ei ole enää lainkaan. Joissain kouluissa se on toteutunut hyvin johtuen siitä, että koulussa on esimerkiksi terveystasvatuksesta innostuneita opettajia. Mutta koulu, jossa tällaisia opettajia ei ole, saattaa unohtaa koko tämän kasvulenkin. On todella huolestuttavaa, jos lapset osaavat koota mopon osasista kasaan, mutta eivät itse asiassa tiedä, mitä omassa kehossa tapahtuu missäkin elämän vaiheessa. Juuri tästäkin syystä meidän pitäisi ehkä tutkia uudelleen koulun sisältöopetusta myös liikunnan ja liikuntalain kannalta.

Liikunnanhan ei tarvitse merkitä vain huippu-urheilua, niin kuin me usein käsitämme, vaan liikunnan pitäisi olla todella osa jokapäiväistä arkeamme, osa jokaista elinvuotamme. Tietenkin ihmiset toteuttavat tätä asiaa hyvinkin eri tavalla. Monet ovat sitä organisoimassa, monet vain mukana, mutta kaikesta tästä huolimatta eräänlainen yhteiskunnallinen huolenpito kansalaisten yhtäläisistä mahdollisuuksista on enemmän kuin paikallaan.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni laki on hyvä. Aika mukava oli myös mietintöä tehdä, koska mielestäni se antoi aika selkeät ohjeet siitä, mitä me tarkoitamme sillä, että meillä on kuntourheilu, joka pitää huolta meidän terveydestämme, ja myös kilpaurheilu, joka toisaalta vaatii määrättyjä raameja, määrättyä ohjeistamista. Niin kuin täällä oli aikaisemmin puhe, kilpaurheilu varmasti vaatii vielä muutamkin normituista kuin pelkästään sen, mitä tässä liikuntalaissa ja sen mietinnössä pystytään sanomaan.

Mielestäni tämä laki verrattuna aikaisempaan terävöittää liikunnan merkitystä ja terävöittää juuri kansanterveyden puolelle, siihen, mikä merkitys sillä on ja sen merkityksen suuruuteen. Tosin valiokunnassa eräs asiantuntija sanoi, että henkilökohtaisesti hän haluaa liikkua itsensä takia, ei niinkään kansanterveyden eikä oman terveytensä takia. Hän nauttii ja on iloinen, kun hän saa harrastaa liikuntaa, ei niinkään sen tähden, että hän koko ajan ajattelee, kuinka terve hänestä tämän jälkeen tulee. Kyllä sekin tietysti on otettava huomioon, koska siinäkin on aina terveyden aspekti. Ei saa stressaantua siitä, että liikkuu ja harrastaa liikuntaa.

Täällä on hyvin monipuolisesti hyvissä puheenvuoroissa tuotu esiin liikunnan kansanterveydellinen vaikutus ja nimenomaan sen säästö-

vaikutukset, se, mikä merkitys jatkuvalla liikunnalla on ihmisen terveydelle. On nostettu esiin myös ikäihmisten liikunta. Toteaisin kuitenkin, että mielestäni liikunnan täytyy lähteä nuoruudesta ja lapsuudesta, jotta sitä voidaan myös täysipainoisesti sitten harrastaa vanhempana ihmisenä, koska vanhempana ihmisenä liikunnan aloittaminen on suurempi riski kuin nuorella iällä.

Parolan urheiluopistossa on tehty hyvin hieno, laaja tutkimus siitä, minkä ikäisinä nuorten pitäisi liikunta aloittaa. Siellä on tutkittu 6—10-vuotiaita lapsia. Sieltä tutkija kävi valiokunnalle esittelemässä tutkimustuloksia. Ne olivat aika hälyttäviä. Lapset eivät jaksaneet oikeastaan enää kävellä, kun heidän ei ollut tarvinnut kävellä esimerkiksi kouluun. He valittivat väsymystä hyvin pienelläkin matkalla. Vanhemmat vievät autoilla, ja liikutaan eri tavalla. Liikuntatottumukset myös lapsilla saattavat olla erilaiset.

Koululiikunnasta on myöskin täällä toivottu, että valiokunta olisi siihen sanonut vähän enemmän, mutta me rajasimme käytännössä yksimielisesti koululiikunnan tavallaan jo käsitellyksi asiaksi. Eli kun lausuimme siitä koululain yhteydessä hyvinkin voimakkaasti Matti Rimpelän tutkimuksiin viitaten, että koululiikunnalla on hyvin suuri merkitys ihmisten ja nuorten terveydessä ja, niin kuin me kaikki tiedämme, lisäsimme myös koululakiin lukion ja ammattioppilaitosten osalta liikunnan pakollisena aineena kuten myös terveystiedon, joten se osio on sen tähden tästä mietinnöstä pois. On vain maininta ja viittaus koululakiin.

Urheilun merkitystä yhteenkuuluvaisuuden aikaansaajana, tunteena siitä, että me suomalaiset kuulumme yhteen, taikka minkä maan kansalaiset vain, ei ole täällä kovin paljon käsitelty. Minulle henkilökohtaisesti sillä on hyvin suuri merkitys. Minusta on aivan upeata katsoa kilpaurheilua ja kilpaurheilun suorittaneita ihmisiä, kun tiedetään, minkälainen työ ja tuska siinäkin on ollut, että siihen pisteeseen on päässyt. Täytyy kyllä myöntää, että jos suomalainen voittaa merkittävässä urheilukilpailuissa, kyllä se Suomen lippu mielessä liehuu, jos ei se juuri siinä kädessä sillä hetkellä ole. Se saa joukkovoimat liikkeelle. Se liikuttaa meitä suomalaisia. Ajattelen vain, vaikka itsekini olen niin sanotusti siellä kulttuuri-puolellakin liikkeellä, että täytyy kysyä, mikä muu liikuttaa suomalaisia yhtä paljon kuin liikuntatapahtumat. Ja jos suomalainen voittaa jonkin merkittävän kilpailun, suomalaiset mummosta vaariin ja nuoresta lapseen ovat liikkeellä

ja kokevat onnistumisen tunnetta. Mielestäni siihen liittyy jopa isänmaallisia tunteita. Se on merkittävä asia.

Sunnuntaina katselin Iranista ohjelmaa. Varmasti jotkut muutkin teistä ovat katselleet. Siellä mainittiin, että kun Iranin jalkapallojoukkue tuli takaisin kotimaahan jonkin merkittävän voiton jälkeen, siellä jopa naiset olivat menneet huntui-neen katsomoon, ja kun jalkapalloilijamiehet tulivat kentälle, he hurrasivat ja huusivat, mitä meidän naiset täällä tekevät. Urheilun positiivisuus ja yhteenkuuluvaisuuden tunne varmasti tarttuvat myös muualla kuin meillä suomalaisilla. (Ed. Aittoniemi: Se voitti USA:n, se johtuu siitä!) — Kyllä näin oli, Iran voitti USA:n.

Täällä on puhuttu myös voimakkaasti siitä, miten urheilua rahoitetaan, arpajaislaista ja sen puutteista. On valitettava asia, että se on juuttunut ministeriöön. Todennäköistä on, että me emme sitä tällä vaalikaudella tänne saa. Vaarana ovat tietysti silloin Euroopan unionin lainsäädäntö ja sieltä päin uhkaavat ongelmat. Tietysti olisi toivonut, että se täällä meillä olisi ollut käytettävissä, ja sitä mielestäni hyvällä syyllä monet kansanedustajat täällä tänään ovat vaatineet.

Mitä tulee varojen jakoon, miten pitää veikkausta ja kulttuuria käsitellä? Jos ajatellaan, että kun veikkaajat veikkaavat, niin olen monta kertaa miettinyt, mihinkähän he haluaisivat, että heidän rahansa menevät, ja kyllä minä uskoisin, että aika useat haluavat, että ne menevät urheilulle. Tuskinpa heistä kovin moni ajattelee, että ne menevät oopperalle. Mutta itse olen kyllä sitä mieltä, että tasapuolisuus tässä pitää tulla kysymykseen, ja varmasti tulevaisuudessa joudumme vielä näihin prosentteihin palaamaan.

Täällä on puhuttu myös tasa-arvosta ja mielestäni se tasa-arvo kohdistuu palvelujen saata-vuuteen siellä kuntatasolla ja nimenomaan salien tasapuoliseen jakamiseen. Tasa-arvo toteutuu siellä, ei varmastiakaan tuolla valtion liikuntaneu-vostossa eikä ministeriössä, vaan se toteutuu siel-lä lähellä, missä liikutaan, ja sinne se mielestäni kuuluu. Sinne kuuluu myös erityisryhmien tasa-arvo, vammaisten ja ikäihmisten tasa-arvo, ja ne ovat kaikki tärkeitä asioita.

Yksi tärkeä asia, joka ainakin itselleni on vielä kysymysmerkki, on liikuntaneuvoston arviointi-tehtävä eli se, miten valtionhallinnon toimen-pitein pystytään vaikuttamaan positiivisesti lii-kunnan kehittymiseen. Olen siitä eri henkilöitten kanssa jutellut, mitä tämä sinänsä tarkoittaa, koska arvioinnilla pitäisi tavallaan tutkia hyvin vaikuttavasti ja monia asioita: kuka sen tekee,

miten se tehdään, kuinka sitä seurataan? Siinä on varmaan liikuntaneuvostolle aika paljon tehtävää, ja luulen, että siellä neuvostossa asiaa on jo mietitty, mutta toivoisin kuitenkin, että tässä voitaisiin kenties käyttää jotain tutkimuslaitosta-kin, joka on urheiluun erikoistunut, esimerkiksi UKK-instituuttia, joka on tehnyt tämän tapaisia laajoja tutkimuksia.

Minusta on myös erittäin hieno asia, että urheilu- ja liikuntajärjestöt paikallisesti ja myös valtionhallinnon taholta ovat laajentuneet ja las-ten liikuntaan. Oivana esimerkkinä on se, että meidän lisätalousarviossamme on määräraha lasten iltapäivätoimintaan, nimenomaan liikun-nan järjestämiseen. Tämä on mielestäni sen kal-tainen toimi, että voimme sanoa, että liikuntalaki elää jo ennen kuin se on syntynytkään uutena lakina, ja se on mielestäni ihan hyvä asia.

Lopuksi, arvoisa puhemies, voin sanoa, että liikunta on positiivinen asia ja tämä liikuntalaki antaa sille positiivisuudelle hyvät puitteet. Me kaikki tiedämme, että liikunnassa on joskus kil-pailu poikaa. Itse harrastan tennistä. Olen huono häviäjä, mutta se häviämisen tunne kestää ai-noastaan viisi minuuttia. Liikunta on upeaa, ja tämä laki on ihan hyvät puitteet antava tälle toiminnalle.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Haluan ensin ottaa kantaa aiemmin täällä käytyyn kes-kusteluun urheilun ja liikunnan tasa-arvosta ja lähden liikkeelle ed. Elon maininnasta, kun hän totesi, että suomalainen yhteiskunta tarjoaa tasa-arvoiset liikuntamahdollisuudet niin tytöille kuin pojille. Hän otti esimerkiksi moukarinheiton, joka sopii hänen mielestään myös naisille. Var-masti tasa-arvoa muodollisesti ottaen onkin, mutta eri asia on kuitenkin se, mitkä liikuntalajit tosiasiallisesti kiinnostavat eri sukupuolia ja mi-ten näitä lajeja yhteiskunta tukee.

Ihan yhtenä esimerkkinä, tytöt ovat huomata-vasti poikia kiinnostuneempia ratsastuksesta, joka on tällä hetkellä lähes täysin perheiden oma-kustanteista toimintaa. Tosiasia on se, että suo-malainen yhteiskunta tukee painotetusti juuri niitä lajeja, jotka kiinnostavat nimenomaan poikia. Näistä syistä itse kannatin valiokunnassa painotetumpaa tasa-arvon edistämisen näkökul-maa ja tuin ed. Olinin ehdotusta tasa-arvojaos-ton harkitsemisesta liikuntaneuvostoon.

Mutta sitten, rouva puhemies, tähän asiaan. Haluan kiinnittää huomiota erityisesti mietin-nön niihin osuuksiin, joissa painotetaan liikun-nan tukemisen ja toimintaympäristön kehittämi-

sen eettisiä perusteita. Erityisesti lasten ja nuorten liikuntaharrastuksen tukemisella on varsin huomattava ja kauaskantoinen sosiaalipoliittinen vaikutus. Tutkimuksissa on todettu, että ne nuoret, jotka ovat reilun 10 vuoden iässä, 11—12 vuoden ikäisinä, säännöllisen liikuntaharrastuksen piirissä, välttyvät selvästi paremmin sosiaaliselta syrjäytymiseltä ja päihdeongelmilta. Liikuntaharrastus on myös erinomainen vastaus pienten ja suurempienkin koululaisten yksinäisiin iltapäiviin.

Valiokunnassa keskusteltiin paljon huippu- ja kilpaurheilun yhteiskunnallisesta merkityksestä ja siihen liittyvistä eettisistä ongelmista. Nyt viimeisen vuoden aikana käydyssä keskustelussa on esiintynyt niitäkin, joiden mielestä huippu- ja kilpaurheilua ei olisi ollenkaan pitänyt edes mainita tässä lainsäädännössä, puhumattakaan, että niitä millään tavoin tuettaisiin.

Itse ajattelen, että huippu- ja kilpaurheilulla on tiettyä myönteistä yhteiskunnallista merkitystä ja sen vuoksi on aivan paikallaan, että mietinnössä siihen suhtaudutaan myönteiseen sävyyn. Jos ajatellaan vaikka menneen vuoden upeita suomalaissaavutuksia kilpaurheilussa, niin kyllä ne todellakin tarjoavat kansallista itsetuntoa kohottavan ja myös eri kansalaispiirejä yhdistävän kokemuksen, aivan kuten ed. Tulonen täällä aiemmin totesi. Menestyvät kilpaurheilijat toimivat myös rohkaisevina liikunnallisina esikuvina etenkin nuorille ja lapsille.

Tätä myönteistä taustaa vasten onkin mielestäni surullista, että eräs kilpaurheilun näkyvimmistä vaikutuksista on käytännössä oluen ja tupakan myynnin edistäminen ja sen myötä penkkiurheilijoiden oman kunnon rapistuminen. Ajatellaanpa vaikka menestyksellisten formulakisojen suomalaisten kannustusjuhlien uutisointia. Haastattelujen mukaan aamuyön tunteina pidetyt juhlat mahdollistuivat järjestelijöille vain sen vuoksi, että ravintolat saivat aamutunneille pidennetyt anniskeluluvat. Alkoholikulttuuri valitettavasti liittyy voimakkaasti tällä hetkellä nuorten liikunnallisiin esikuviiin. Kilpaurheilutahtumien rahoitus tapahtuu pitkälti alkoholin myynnin ja mainonnan voimalla.

Ihan tämän kulttuurin vastakohtana haluaisin mainita alkoholikulttuuriltaan muutoin vapaamman Italian, jossa ei lainkaan myydä kansan suosimissa jalkapallo-otteluissa alkoholijuomia. Kun eduskunnan sivistysvaliokunta kävi työmatkalla Roomassa, osallistuimme Rooma — Venetsia-jalkapallo-otteluun, jossa oli noin 45 000 varsin innokasta katsojaa, mutta ei lain-

kaan humalaisia, juopuneita, nuoria. Eikä alkoholipitoisia virvokkeita saanut ostaa koko alueelta, vain coca-colaa, kahvia ja teetä.

Valiokunnan mietinnössä todetaankin hyvin painokkaasti: ”Toisaalta kilpa- ja huippu-urheilun toimintaympäristöä tulisi kehittää niin, että ne antavat myönteisiä ja rohkaisevia esikuvia etenkin nuorille oman kunnon sekä terveellisten ja raittiiden elämäntapojen edistämiseen.” Toivonkin, että liikuntalaki mietintöineen voisi olla ohjaamassa liikuntakulttuuria ja sen toimintaympäristöä niin kilpaurheilun kuin harrasteliikunnan osalta eettisesti, sosiaalisesti ja terveydellisesti kestäväan suuntaan.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty useita hyviä puheenvuoroja. Itse asiassa jokaisessa puheenvuorossa on oman mielipiteeni mukaan ollut erinomaisen hyviä elementtejä asian edistämiseksi. Muun muassa ed. Räsäsellä oli huoli alkoholin ja urheilun yhteyksistä. Sampanjansuihkut ja monet muut eivät varmasti toimi monelle nuorelle välttämättä myönteisinä esikuvina. Siksi niihin pitäisi suhtautua varsin kriittisesti. Edelleen hänen havaintonsa, että yhteiskunta tukee sellaisia liikuntalajeja enemmän, joissa ei ole tyttöjä ja naisia mukana, pitää kyllä paikkansa.

Ed. Tulonen perusteli arvioinnin tärkeyttä, ja tuen häntä kovasti siinä asiassa. Hän myös kysyi, voisiko jokin tutkimuslaitos suorittaa tällaista arviointiin liittyvää tutkimusta ja selvitystä. Voin vakuuttaa, kun runsaat kymmenisen vuotta sitten tein tällaista tutkimusta ja laitoksemme toteutti sitä usean vuoden ajan 80-luvulla, että se on todella vaativaa ja hyödyllistä kyllä, jos vielä tulokset käytetään hyväksi.

Myös hänen huolensa arpajaislainsäädännön hitaudesta on ajankohtainen ja perusteltu tähänkin keskusteluun.

Mitä tulee tasa-arvonäkemyksiimme, niin ed. Tulosen kanssa ilmeisesti poikkeamme mielipiteiltämme siinä jossakin määrin, joskin havaitsin hänen toteavan, että ikäksellillä esiintyy eriarvoisuutta. Olen huolestunut sen lisäksi myös alueellisesta, lajien välisestä väestökerrostumien sekä vähemmistöjen eriarvoisuudesta ja siksi kannatan tasa-arvoa.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Puutun erääseen kohtaan tässä laissa. Totean tydytyksellä, että liikunnan ja terveyden yhteys on saanut riittävän vahvan painotuksen tässä käsittelyssä. Olen ollut töissä kansanterveystie-

teen osastolla yliopistossa, ja siellä tehtiin nimenomaan tutkimusta myös tältä osa-alueelta. On päivänselvää, että nämä myönteiset vaikutukset tulee ottaa todella entistä enemmän kansanterveysystyössä ohjelmaan. Tiedämme hyvin, että vähän liikkuvilla sepelvaltimotautia, liikalihavuutta, aikuisiän sokeritautia ja masentuneisuutta on kaksinkertaisesti liikuntaa harrastaviin verrattuna. Myös on otettava huomioon sosiaaliset vaikutukset. Kaikki tiedämme työpaikkojen kimpaliikunnan ja muun ja sen, miten sillä on yhteisyyttä lisäävä vaikutus. Sen lisäksi, että se tuottaa liikunnallista terveyttä, myös sosiaalinen kanssakäyminen on äärettömän tärkeää.

Tämän takia on ikävää se, mihin ed. Räsänenkin viittasi puheessaan: urheilukilpailujen muuttaminen juottoloiksi. Pesäpallo-ottelut ovat jo aikamaisia juottoloita kesäisin ja jalkapallo-ottelut jne. Tämä on todella valitettavaa, ja kuten ed. Räsänen mainitsi, aika lailla myös pohjoismainen tai suomalainen ilmiö. En tiedä, missä muualla maailmassa olisi humalaisia nuoria urheilukilpailuissa enemmän kuin Suomessa. Olin pesäpallo-ottelussa viime kesänä, ja kyllä se oli aika murheellista, mitä siellä tapahtui. Suurin osa yleisöstä oli olutpubissa ottelun ajan.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aitonien mieliksi: Pakkokollegat ja kansalaiset! Kyseinen laki on oikean suuntainen, ja kun sitä lukee, se vaikuttaa erinomaisesti, täynnä mielenkiintoisia juttuja. ”Lailla säädettäisiin valtion ja kuntien tehtävistä liikuntatoiminnan edistämiseksi, liikuntaa edistäviin tarkoituksiin - -”. Eli kaikessa näkyy edistyksen henki ja uusia painotuksiaakin löytyy kyllä.

Ensimmäisenä haluaisin sen takia nostaakin esiin kohdan, jossa sanotaan: ”Uutena painotuksena hallitus esittää liikuntatoiminnan edistämisen rinnalle nostettavaksi liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten terveydelliset vaikutukset sekä liikunnan merkityksen lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykselle.” Siis ”esittää liikuntatoiminnan edistämisen rinnalle nostettavaksi”. Tämä on mielestäni taas jotain ihan uskomatonta. Ikään kuin tätä ei olisi ennen tiedostettu tai tajuttu, enkä puhu nyt mistään edesmenneestä Tahko Pihkalastakaan, joka toki tajusi jo aikoinaan samat asiat ja sanoi ne paljon suoremmin ja tehokkaammin.

Se, mihin itse haluan puuttua ja tuoda esiin tiettyjä juttuja, on, että nämä yhteiskunnalliset vaikutukset todella näkyvät jo. Se, mitä aloitettiin edellisen hallituksen aikana ja vietiin yllättä-

vän pitkälle, näkyy tänä päivänä. Edellinen hallitus oli ensimmäinen äärioikeistolainen hallitus Suomessa, jossa olisi luullut liikuntatoimen kannalta olevan juuri pihkalamaisia painotuksia ja tosiaan otettavan huomioon terveydellisistä syistä asioita.

Mitä olikaan tapahtunut siihen verrattuna, mitä Tahko Pihkala ihanoi oikeistolaisuudessaan: ihminen ruumiillisena tavallaan lähtien Hellaasta ja Olympokselta ja muualta on myös sivistynyt, filosofinen, psyykinen otus, joka pystyy pitkälle hyväksymään länsimaiset arvot ja on siten myös ruumiillisesti — voisi mennä jopa pidemmällekin rodunjalostukseen — tavallaan samalla tasolla, psykosomaattisesti, mielensä kanssa ja sisäistää isänmaan arvot jnp.

Edellinen hallitus tavallaan näytti juuri tai todisti tavallaan rahavallan, markkinavoimien ja oikeistolaisuuden henkisen ja moraalisen romahduksen, esimerkkinä se, kuinka se juuri ajoi alas koululiikuntaa ja muutakin vapaaehtoisokkähenkistä, talkoohenkistä, liikuntaa. Vielä tämä hallitus on tietysti jatkanut verotuskikkailuillaan tämän toiminnan ehkäisemistä.

Minun poliittinen näkemykseni ja oikeastaan puolueenikin näkemys yhteiskunnallisista vaikutuksista on se, että liikuntaa päinvastoin on ruvettu käyttämään yhteiskunnallisesti enemmän ja enemmän siinä tarkoituksessa, että yhteiskunnallinen älyllinen ja filosofinen aktiviteetti vähenisi. Voimme eritellä täältä helposti se, että kilpaurheilu, rahaurheilu, dopingurheilu ovat se paha yhteiskunnallinen syöpä ja henkinen aids. Mutta todellisuudessa, koska elämme poliittisessa ja yhteiskunnallisessa jatkuvassa kokonaisvaltaisessa tilassa, tuntuu hämmästyttävältä, että muuten niin terävät poliitikot eivät olisi oivalta neet sitä, että tosiaan edellisen hallituksen tärkeimpiä motiiveja oli koulu-urheilun, koululiikunnan ja yleensäkin monipuolisen liikunnan romahduttaminen Suomessa.

Olen kirjoittanut pari kirjaakin näistä asioista. Tietysti jotkut toimittajat ovat sanoneet, että ne ovat poliittisia kirjoja, koska he eivät ymmärrä psykologiaa eivätkä yhteiskuntatieteitä sen enempää kuin moni muukaan täällä.

Yksi tärkeimpiä ja oikeastaan ihan suoraan kielestä tuleva ilmaisu on se, että nuoret huutavat ääneen, arvoisa puhemies, että meitä ei liikuta eikä meitä kiinnosta ja olemme välinpitämättömiä yhteiskunnalle. Se tulee suoraan sanan etymologiasta, mitä on liikkuminen ja liikutus. Olen 15—20 vuotta pitänyt esitelmiä näistä asioista. Pari vuotta sitten joku nappasi liikutus-sa-

nankin liikuntaelämässä käytäntöön, lopultakin, kun olen sitä 15 vuotta hokenut.

Emootio psykologiassa, filosofiassa, emotion, tarkoittaa tunnetta, mutta sanan etymologia on motion, liike, liikkuminen, ja e latinassa tarkoittaa vastaan noussutta, esiin tullutta. Kun joku siellä minulle heiluttaa, niin minä heilutan takaisin, se on liikutus, se on tunne. Kun ihminen liikkuu, kun ihmisessä on liikkuvuutta, virtaavuutta, rollia, silloin ihmistä liikuttavat ne asiat, jotka hänen ympärillään ovat. Kun hän on hyvässä kunnossa, in good order, kun hän on eläväinen, henkisesti valveutunut ja ruumiillisesti hyvässä kunnossa, silloin hän on myös yhteiskunnallisesti parhaimmillaan, mukana oleva, kelvollinen, välittävä, aktiivinen. Juuri tämän näkökohdan huomioon ottaminen mielestäni on ollut pelottavaa siinä yhteiskunnallisessa kehityksessä, jota Suomessa on tapahtunut.

Toisaalta on koko ajan väitetty, että halutaan nuorison ja vielä vanhempien ihmisienkin, enemmän eläkeläisten tulevan äänestämään ja uurnille ja muuta. Mutta toisaalta ne toimenpiteet, jotka on kohdistettu juuri fyysiseen puoleen, somaattiseen puoleen, nuorisolla hyvinkin paljon lihonneeseen, rappeutuneeseen puoleen, puhumattakaan taas muitten ikääntyneiden ihmisten kuntoutuksesta kuin ehkä sotaveteraanien, ovat olleet todella sen suuntaisia, että niitä on vain vähennetty ja minimoitu kaikista puheista huolimatta.

Kun hallituksen esityksessä painotetaan sitä, että rinnalle nostettaisiin liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset, niin oikeastaan kunnioitan tämän hallituksen selkeyttä tai ehkä jopa hienovaraisuutta ilmaista asia näin, koska sitä ehkä edellisessä laissa, jota olen huonosti tutkinut, ei sanottu tällä lailla, mutta siellä saattaa olla samasta asiasta tietoisuus, josta minä äsken puhuin.

Tämä rahaurheilu, tai miksi sitä voisi sanoa, kansanliikuntaa, yleisliikuntaa vastustava tendenssi, taipumus, joka yhteiskunnassa on, on vähentänyt talkookokkia ja yleensäkin yhdessä tekemisen määrää. Lähdetään ihan mistä tahansa, kauppamatkoista, kun on isoja supermarketteja ja mitä tahansa sunnuntaisin auki, niin kaikki jotenkin on mennyt siihen suuntaan koko ajan, että aina vain vähemmän oikeasti, konkreettisesti käsillä tai jaloilla tai joillakin muilla ruumiinosilla tehdään asioita. Sen takia kerran vielä sanon, että mielestäni painotus on erinomainen, ja haluan sille ennen kaikkea sisältöä, että asia toimisi.

Toisena on uusi asia, että uutena tehtävänä

valtion liikuntaneuvostolle ehdotetaan säädettäväksi arviointitehtävä valtionhallinnon toimintepiteiden vaikuttavuudesta liikunnan alueella. Olen ollut noin kahdeksan vuotta ja sitä aikaisemminkin 15 vuotta kouluttamassa hyvin pitkälle kaikennäköisiä eri tahoja psykosomaattisissa asioissa. Kahdeksan vuotta olen ollut kouluttamassa urheilijoita aina Suomen mäkipiiriksestä ja freestylejoukkueesta lähtien. Jossain oli pakko sanoa, että ehkä minua ei nyt, kun Naganosta tuli kaksi mitalia, kutsuttu ollenkaan edes Hiihtoliiton mitalikahveille, koska oikeastaan toisen isomman oppositiopuolueen pomo on siellä nykyään pomona. Huomioon ottaminen oli sitä tasoa.

Se, mitä minä haluan sanoa tästä nyt, on, että kun todetaan, että opetusministeriön asiantuntijaelimenä laissa tarkoitetuissa asioissa olisi — hieno konditionaali — valtion liikuntaneuvosto, niin minua vaivaa, että se on niin kirotun poliittinen elin. Meikäläinen henkilökohtaisena esimerkinä oli viisi vuotta olympiakomitean kaiken näköisissä jutuissa aina palloilulajeista lähtien, ainoa, joka oli kulttuuriministerin kanssa vastaanottamassa MM-kultajoukkuetta Seutulassa kutsuttuna tilaisuuteen, kaikissa kuvioissa mukana. Mutta kun minut valittiin eduskuntaan ja jouduin pienen puolueen edustajana tänne eduskuntaan, niin sen jälkeen minulla ei ole ollut suomalaisessa liikuntaelämässä oikeastaan minkäänlaista asiaa mihinkään. Ainoastaan yksityisesti minulle soitetaan kovin paljon, tulisitko psyykkaamaan tai kertomaan tai jotain muuta näistä asioista.

Valtiollisella tasolla valtion liikuntaneuvosto on ylin taso, ja sen pitäisi edustaa korkeinta asiantuntemusta. Toki myönnän sen, että siellä on ansiokkaita urheilumiehiä ja ihmisiä, jotka tajuavat hengen ja psyyken merkityksen, mutta silti olen nähnyt hyvin pitkälle sen, että näissä asioissa, vaikka niistä puhutaan, ei ole tapahtunut viime aikoina oikeastaan minkäänlaista kehitystä. Me olemme hyvin pitkälle vielä aika säällittävällä tasolla siinä, mitä todellinen psyykkaaminen ja todellinen henkisyys on. Niistä kyllä puhutaan, mutta sitten kun katselee joukkueitten kisahenkeä ja johtajien tasoa, jotka useasti ovat vielä poliittisia päättäjiä ja jotka ovat siis puolueellisia, puolue-sanasta tulee sana puolueellinen, niin meillä ei ole todellakaan mitään Suomen yhteishengen tai suomalais-ugrilaisen sam-povoiman nostattajien tai shamaanien taipumusta omaavia johtajia mukana näissä tilaisuuksissa, vaan oikeastaan säällittäviä, jopa pelkureita

siinä suhteessa, että he poliittisesti diskriminoivat, amputoivat Suomi-neidon nousua kaikilla tavoin urheilukentillä ja muuta vastaavaa. Tämä voitaisiin tosiaan hoitaa sillä, että tässä toimisi selkeä tietoisuus siitä, mikä meidän nuoriin urheilijoihimme vaikuttaa, puhumattakaan kaikesta muusta liikunnasta.

Olen kokenut monella tavalla tämän poliittisuuden ennen kaikkea liikunta- ja urheiluasioissa, viitaten äskeiseen aloitukseeni, jarruna sille, että Suomen kansan mielenterveys, yleinen kunto ja urheilumenestys laajemmalla tasolla lisääntyisi. Minä väitän, että niin sanottu työuupumus, Suomen kansan väsyminen, kyllästyminen, ei johdu ainoastaan meidän tiedotusvälineistömme negatiivisesta, kielteisestä, vääristelevästä ja perversoivasta yleislinjasta, vaan myös näissä asioissa meidän liiallisesta poliittisesta päättämistemme.

Kun markkinavoimille annettiin, arvoisa puhemies, edellisen hallituksen aikana täysvalta, niin me todella teimme selkeän mustavalkoisen jaon myös urheiluasioissa. Samalla tietyllä tavalla me erotimme tämän psykosomaattisen yhteyden, joka oltiin vasta löytämässä, se, kuinka psyyke ja somatiikka, tämmöinen jumalaishaltioitava, inkarnaattinen, lihallisuuteen tuleva voima voidaan parhaalla tavalla hyödyntää myös kansakunnan eduksi. Se tavallaan hukattiin loppullesi, ja sitten räpeltäminen tämmöisellä tavallaan kunnallispoliittisella tasolla, kunnallisanoin todella ja pienemmällä poliittisella tasolla, kun vielä talkoohenki ja kökkähenki uusilla verolaeilla ollaan kieltämässä, on tavallaan loppumassa. Koko homma Suomessa, tahkopiikalainen unelma, se, että Suomi oli johtava eurooppalainen urheilumaa, on hyvin pitkälle kansakunnallisesti loppumassa. Se näkyy kaikessa työelämässä, urheilu- ja liikuntaelämässä. Meillä on vain hyvin pinnallista, pintakiiltoonäen näistä, turistimaista touhuamista, mutta se suuri joukko, suuri suomalainen massa, ne yksilöt, jotka tarvitsisivat näitä juttuja, voi huonosti, on uupunut, ovat ne sitten työttömiä, syrjäytettyjä tai työssä olevia ihmisiä.

Vielä kerran sanon sen, että kaiken kaikkiaan tämä uusi laki, hallituksen esitys, on kaikessa sanallisuudessaan sen kaltainen, että sitä todella kannatan, kunhan se hoidetaan sisällöllisesti ja toiminnallisesti, aktualisoidaan tähän yhteiskuntaan ja tajutaan se, mihin tämä yhteiskunta tämmöisellä voisiko sanoa vääristyneellä, piikkalaisjälkiytioikeistolaisella ihmisen hajaannuttamisella tai skitsofreeniseksi tekemisellä pyrkii.

Tänä päivänä tosiaan, jos koska, me tarvitsemme ruumiillisuuden ja psyykkisyyden yhteishengen löytämistä.

Usein törmäsin nuorten urheilijoiden kanssa tekemisissä ollessani siihen, että kun heillä on upeat ruumiit, hyvin treenatut, niin siellä oli yllättävän sivistymätön pää, ehkä tahallaankin psyykkisesti vähän jälkeenjätetty, ja monen valmentajan julmana käsityksenä oli, että älä sinä tule sotkemaan, koska jos sinä olisit päässyt psyykkaamaan esimerkiksi vaikka Nykäsen Mattia, niin ei olisi tullut kultamitaleita. Tätä on yllättävän paljon olemassa vielä suomalaisessa urheilussa, tätä asennevammaisuutta sillä tasolla, että psyyke tai henkisyys päinvastoin sotkisi, estäisi tuloksen tekemistä.

Sen sijaan minä jotenkin olen aina kokenut tässä suomalaisuudessa, uudessa heräävässä kansallishengessä sen, että juuri urheilijat ja nuoret urheilijat, kun heille puhui asiaa ja antoi siitä selkeän näytteen, mitä se voi olla, tajusivat välittömästi, mistä on kyse. Siinä mielessä he olivat ehkä äärimmäisen kaukana meidän kaikista suurimmasta tyhjäntoimittajaluokastamme, joka ei liiku ja jonka pää ei liiku, mutta aina tulee juttua. He ovat siis vielä paljon pahempia kuin poliitikot, joita nyt ei ole ainakaan paljon tuolla hyllyllä. Kiitoksia tällä kertaa.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokunta on tehnyt hyvää työtä valmistellessaan mietintöä uudesta liikuntalaista. Uudessa liikuntalaissa ovat keskeisinä esillä liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset, myös terveydelliset vaikutukset sekä liikunnan merkitys lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykselle.

Liikunnan ja terveyden myönteiset vaikutukset on tunnettu varsin pitkään. On voitu osoittaa, että lähes kaikki suomalaisten kansantaudit kytkeytyvät liikunnan puutteeseen. Täälläkin on varmaan useampaan kertaan jo tuotu esille, että vähän liikkuvilla sepelvaltimotaudin, liikalihavuuden, aikuisiän sokeritaudin ja masentuneisuuden ilmenemisvaara on kaksinkertainen verrattuna liikuntaa harrastaviin.

Helmikuussa 1997 alkoi yli 60:n yhteiskunnan eri vaikuttajatahoa edustavien ryhmien paneeli yhdessä valmistella suosituksia sydän- ja verisuoniterveyden edistämiseksi. Tämä paneeli valmisteli ehdotuksen toimenpideohjelmasta, joka käsiteltiin suuressa konsensuskokouksessa marraskuussa 1997. Tämän kokouksen tuloksena hyväksyttiin yksimielisesti toimenpideohjelma suomalaisten sydän- ja verisuoniterveyden edistämi-

seksi. Ohjelma sisältää kaikkiaan 118 toimenpidesuosituksen.

Tässä konsensuskokouksessa todettiin, että liikunnan puute on yksi neljästä sepelvaltimotaudin tärkeimmästä vaaratekijästä tupakoinnin, korkean kolesterolin ja korkean verenpaineen ohella. Säännöllisesti liikuntaa harrastavalta on puolet pienempi vaara sairastua sepelvaltimotautiin kuin liikuntaa harrastamattomalla. Tämä pohjautuu ainakin niihin tutkimuksiin ja selvityksiin, jotka tänä päivänä ovat meillä tiedossa.

Tämän toimenpideohjelman tavoitteena on saada liikunta elämäntavaksi mahdollisimman monelle suomalaiselle. Liikuntaa tuleekin lisätä kaikissa väestöryhmissä. Mielestäni nyt uudistettu liikuntalaki luo tähän hyvät mahdollisuudet; onhan selvää, että liikuntaa harrastavat lapset liikkuvat todennäköisesti paljon myös aikuisiässä. Fyysisen terveyden lisäksi liikunnalla voidaan parantaa myös henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Kyllä liikunta parantaa aivan varmasti myös työkykyä. Yritysten liikuntaohjelmat ovat vähentäneet erityisesti lyhytaikaisia poissaoloja. Samalla myös terveydenhoitokulut on saatu parhaimmillaan jopa puolitettua.

Arvoisa rouva puhemies! Nämä ohjeet saatiin konsensuskokouksesta, jossa lähdettiin siitä, että liikunta on saatava elämäntavaksi, ja minusta ne sopii erittäin hyvin liikuntalain käsittelyn yhteydessä myös todeta eduskunnan pöytäkirjaan. Mitä me sitten voimme tehdä esimerkiksi kunnissa, työpaikoilla, päiväkodeissa, oppilaitoksissa ja järjestöissä? Tietenkin se riippuu hyvin paljon siitä, mitä päätetään, mutta ennen kaikkea siitä, miten toimitaan, ja kun ajatellaan esimerkiksi meidän kuntiamme tänä päivänä, niin kyllä varmasti olisi paikallaan yhteistyönä eri tahojen kanssa vaatia jokaiseen kuntaan oma liikuntapolitiininen ohjelma, jonka tavoitteena on väestön terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen, näiden keinojen miettiminen. Uskon, että näitä on mietitty myös valiokuntakäsittelyn aikana.

Työpaikoilla tulisi kehittää henkilöstön liikuntamahdollisuuksia osana työkykyä ylläpitävää toimintaa, järjestää liikuntamahdollisuuksia sekä työpaikkakohtaisesti että yhteistyössä liikuntajärjestöjen, myös kuntien ja kaupallisten yrittäjien kanssa. Entä päiväkodeissa ja oppilaitoksissa? Tulisi edistää lasten liikuntamyönteisyyttä ja taitoja leikin keinoin sekä lisätä myös lasten vanhempien liikuntamyönteisyyttä — on aivan selvää, että vanhemmilla on hyvin keskeinen merkitys sille, ovatko lapset kiinnostuneita

liikunnasta — tutustuttaa koululaiset monipuolisesti eri liikuntamuotoihin, perustaa liikuntakerhoja vaikkapa esimerkiksi yhdessä paikkakuntien lukuisten liikuntaseurojen kanssa.

Mitä sitten voimme tehdä järjestöissä? Kehittää nuorisotoiminnan laatua ja tarjota toimintaa myös muille kuin kilpaurheilua harrastaville nuorille, tukea aikuisväestön terveyttä edistävän liikunnan harrastamista, lisätä yhteistyötä joukkoviestimien kanssa, jotta kansalaiset saavat enemmän tietoa liikunnan merkityksestä terveyden edistämisessä.

Arvoisa rouva puhemies! Liikuntapaikkojen rakentamiseen myönnetään avustusta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesti. On hyvä, että valiokunta on katsonut tärkeäksi tukea kuntien pieniä lähiliikuntapaikkahankkeita, kuten lasten toimintapaikkojen ja kuntoliikuntapaikkojen rakentamista. Valiokunta onkin liittännyt mietintöön tätä tarkoittavan lausumaehdotuksen, jota on syytä lämpimästi tässäkin yhteydessä kannattaa. Uusi liikuntalaki antaa mahdollisuuden järjestää liikuntaa huomattavasti nykyistä enemmän, mikäli meillä löytyy poliittista ja myös taloudellista tahtoa asioiden hoitamiseksi.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä painottaa yhtä tärkeää asiaa. Sekä urheilujärjestöt että koko liikuntasektori tarvitsisivat tulevaisuudessa entistä enemmän kiinteää yhteistyötä myös vapaaehtoisten kansanterveysjärjestöjen ja sitä kautta kansalaisjärjestöjen kanssa, koska tätä yhteistoimintaa tarvitaan ja sillä varmaan voidaan edistää ennen kaikkea liikuntaa mutta, mikä tärkeintä, kaikkien kansalaisten terveyttä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Liikunta on hyvä asia, mutta minä en ymmärrä sitä hyperintoilua, jota tuollaisen huippukuntoilun puolesta yleensä pidetään eikä arvosteta sellaisia tavallisia ihmisiä, jotka ovat hiukan pyöreäkköjä ja ehkä vähän lihavahkojakin. Minä totean sen, että hiukan pyöreäkköt ihmiset ovat hyvänsuopaisia ja jouhevii ihmisiä, kun taas sellaiset, jotka ovat treenanneet itsensä niin, ettei heihin pysty enää kuin luumätä ja hilseily, ovat niin kuin viulunkieli, että jos he hyppäävät vaa'an päälle ja katsovat, että 200 grammaa on tullut viikossa lisää, he menettävät täysin hermonsaa ja ryntää-

vät lenkkipoluille ja juoksevat kymmeniä kilometrejä huolestuneina siitä 200 gramman noususta. Järki täytyy olla kaikessa ja antaa vähän niin kuin se keskitien kulkeminen tässä asiassa eikä intoilla.

Mitä tulee, rouva puhemies, vielä kilpaurheiluun, niin kaikkein suurin ongelma tällä hetkellä kilpaurheilussa on se, että siitä on tullut bisnes, siitä on tullut ammattimainen menettely, raha on kaiken taustalla. Kaikissa urheilumuodoissa on omat harkimonsa, jotka siellä takana pelaavat bisnestä ja rahaa, ja se tulee sitten myös mukaan samalla tavalla kuin on tullut pesäpallon pelaamisessa. Ei se ole enää sitä kuin Tahko Pihkala aikanaan tarkoitti, vaan se on raakaa, jopa rikollista bisnestä. Tämä on nimenomaan viemässä suomalaista kilpaurheilua hyvin pahasti takapajulle, tämä bisneksen, ammattimaisuuden ja rahankehittäjien mukaantulo.

Yksi asia on ollut aina se, että politiikka on tullut liian paljon mukaan kilpaurheiluun. Kaikissa urheilumuodoissa pitää olla joku suuri poliittinen tähti johtajana, ja sillä poliittisella tähdellä ei ole paljon mitään muuta merkitystä kuin oman asiansa ajaminen. Monikaan heistä ei paljon välitä urheilun asiasta, eli toisin sanoen poliitikot saisivat pysyä paremmin politiikan puolella ja jättää urheilun toissijaiseksi.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle haluan todeta, että vähän pyöreäkin ihminen voi harrastaa pikkusen liikuntaa, ja hyvää se hänelle tekeekin.

Ed. Hyssälä käytti täällä puheenvuoron, jossa hän valitteli urheilukilpailujen muuttuneen juotoloiksi. Alkoholiahhan ei käytetä vain voittoisan ottelun jälkeen tai tapahtuman jälkeen, vaan sitä käytetään ottelun aikana katsomossa penkkiurheilijoiden keskuudessa. Ed. Hyssälä sanoi, että tämä on suomalainen ilmiö, mutta kyllä tähän voi todeta, että kyllä se on varsin yleismaailmallinen ilmiö, jos se nyt ketään lohduttaa. Se on valitettavaa sinänsä, mutta se on valitettavaa etenkin sen takia, että se on nuorelle ihmiselle malliviestintää. Lapset ja nuoret alkavat pitää oluen- ja alkoholinkäyttöä ja tupakointia normaalina, terveen ja urheilevan aikuisen elämään kuuluvana hyväksyttävänä elämäntapana.

Kun näin on, edellä mainitun kaltaisissa liikuntatilaisuuksissa ei edistetä terveitä elämäntapoja eikä kansanterveyttä, vaikka uusi liikuntalaki viestii aivan toista, kun uudessa liikuntalaisa nimenomaan painotetaan liikunnan terveydelisiä vaikutuksia.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Olen ollut sivistysvaliokunnassa hyväksymässä mietintöä, siksi en palaan tässä puheenvuorossani mietinnön sisältöön.

Sivistysvaliokunnassa liikuntalain käsittely sujui joustavasti. Valiokunnan mietintö on yksimielinen. Tämäkin jo osoittaa, että peruskysymyksistä vallitsee suuri yksimielisyys. Toisaalta se kertoo myös sen, että liikuntalain sisältö liikkuu hyvin yleisellä tasolla. Vallitseva tilanne on kirjattu lakiin, uusia avauksia ei juuri löydy.

Moni odotti varmaan liikuntalaista ratkaisua myös liikunnan rahoitukseen. Tähän asiaan ei kuitenkaan oteta kantaa yksityiskohtaisemmin. Nythän liikunnan julkinen rahoitus perustuu Veikkauksen voittovaroihin. Niiden jaosta säädetään arpajaislaissa ja -asetuksessa.

Jos toimittaisiin voimassa olevan lain ja aseuksen mukaisesti, liikunnan rahoitus olisi järjestyksessä. Nyt on vain niin, että vaikka Veikkauksen voittovaroista tulisi urheilulle ja liikunnalle antaa 36 prosenttia, poikkeussäädöksillä on vuositain tätä osuutta pienennetty. Ensi vuoden budjetissa on lähdetty siitä, että liikunnan osuus putoaa jo 20 prosentin tienoille. Tämä merkitsee sitä, että melkein puolet alun perin liikunnalle tarkoitetuista varoista käytetään valtion budjetissa muiden valtion menojen rahoittamiseen. Tämä on urheilun ja liikunnan kannalta kestämätön tilanne. Siksi minusta olisikin mahdollisimman pian palattava niihin osuuksiin kuin alun perin on tarkoitettu.

Se, että urheilun ja liikunnan rahoja on siirretty muihin tarkoituksiin, aiheuttaa sen, että on pakko hakea muita tulolähteitä. Tietysti urheiluseurat ovat tehneet ja tekevät yhä mittavaa talkootyötä. Silläkin on kuitenkin rajansa. Talkooväki väsyä, ja liian usein hyvä toiminta sammuu varojen puutteessa.

Turha on odottaa tällä hetkellä kunniltakaan lisäpanostusta. Kun kuntien taloutta on heikennetty valtionosuuksien pienentämisellä jo vuosikaudet, on ymmärrettävää, että kunnilla ei ole mahdollisuuksia rahoitusosuutensa lisäämiseen. Jäljelle on jäänyt taloudellisen tuen etsiminen kaupalliselta sektorilta. Mainostuloja haetaan eri tahoilta. Eihän tässä sinänsä ole mitään pahaa, mutta kyllä tässä on myös varjopuolensa. Mainostajat haluavat palvelusta aina myös vastapalvelut. On lajeja, joissa kaupallisen sektorin puolelta on helppo saada tukea, mutta on myös paljon sellaisia lajeja, joissa ei tällaisia mahdollisuuksia ole.

Kuitenkin monesti juuri sellaiset lajit, joilla ei

ole mainittavaa mainosarvoa tai kaupallista merkitystä, ovat liikunnallisesti erittäin hyviä, usein jopa kaikkein parhaimpia. Luonnollisesti lasten ja nuorten liikunta on sellaista, että siinä mainosraha ei liiku. Kuitenkin juuri lasten ja nuorten urheilu- ja liikuntaharrastusta tulisi edistää, sillä siinä vaiheessa luodaan koko elämäniän jatkuva harrastus.

Kun pidän huonona riippuvuutta mainostuloista tai yleensä kaupallisuudesta, pidän tärkeänä, että yhteiskunnan osuuden urheilun ja liikunnan rahoituksessa tulee olla nykyistä suurempi. Siksi tulisi nopeasti palata siihen tilanteeseen, että urheilu ja liikunta saavat niille kuuluvan 36 prosentin osuuden veikkausvoittovaroista. Kun näin tapahtuu ja raha kanavoidaan nykyistä enemmän kuntien ja urheiluseurojen kautta, saavutetaan nykyistä paljon parempia tuloksia liikunnan harrastamisessa.

En tiedä, parantaako tämä paljon sellaisia tuloksia, joita mitataan sentteinä tai sekunteina, mutta tärkein tulos minusta on se, että yhä useampi saadaan harrastamaan urheilua ja liikuntaa. Se tukee kansan terveyttä, tuo sisältöä ihmisten elämään ja, mikä tärkeintä, myös antaa elämäniloa.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi totean vielä sen, että keskustan aloitteesta valiokunnan mietintöön kirjattiin, että myös kokonaiskustannuksiltaan alle 500 000 markan hankkeisiin tulisi saada rakentamisavustusta. Nykyinen 500 000 markan alaraja on ollut liian rajaava. Kunnissa on paljon pieniä hankkeita, joilla on suuri paikallinen merkitys. Pienikin voi olla suurta ja kaunistakin. Toivon, että valiokunnan kanta otetaan tämänkin asian osalta mahdollisimman pian huomioon.

Ed. H y s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Korteniemi viittasikin jo kuntien rahoitusvaikeuksiin valtionosuusleikkausten myötä. Näin ollen myös liikuntatilat ovat monta kertaa listan häntäpäässä. Meillä esimerkiksi Varsinais-Suomessa on käynyt niin, että kaupunginosalähiö kyllä rakennetaan suurin piirtein valmiiksi, mutta liikuntatiloja sinne saadaan odottaa vuosittain. Näin on käynyt muun muassa koulujen liikuntahallien kohdalla.

Nyt valiokunnan mietintöön tuleva kohta, että myös alle 500 000 markan hankkeet saisivat rakentamisavustusta, tältä osin varmasti helpottaa kunnissa tilannetta. Toivon, että näin tapahtuu erityisesti koulujen liikuntasalien rakentamisen osalta. Kun lähikouluja on supistettu ja pie-

nennetty, muutettu isompiin kouluihin, tarvitaan isompia liikuntatiloja kouluille. Tämä on huutava ongelma kentällä.

Myös uimahalleja on varmasti vielä Suomessa aika monen kunnan toivelistalla. Esimerkiksi oman kuntani Liedon kohdalla on uimahallihanke ollut vuosikymmenet vireillä. Tuntuu siltä, että siinä ei koskaan tapahdu edistystä näillä kustannusrakenteilla. Toivottavasti tämä laki osaltaan edistää näitä hankkeita, jotka ovat varmasti kansanterveyden ja mielenvirkistykseen kannalta aivan ensiarvoisen tärkeitä.

Ed. J a r i K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on muutamissa puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota siihen, että nykyään myös erilaisissa urheilutapahtumissa myydään olutta tai joitain muita virvokkeita. Kehityshän on tuttu maailmalta. Jos jossain USA:ssakin baseball-ottelu kestää neljä tuntia tai vähän enemmänkin, on selvää, että siellä on erilaista oheistapahtumaa, erilaista oheisohjelmaa. Suomessa myös liikuntatapahtumat, joissa käy paljon ihmisiä, ovat muuttuneet sellaisiksi, että ihmiset menevät sinne viihtymään ja nauttimaan, seuraavat urheilua ja jotain muuta, ja siinä ohessa järjestetään tarjoiluakin. Jos ajattelee tänä päivänä, että esimerkiksi yritys vie asiakkaitaan vaikka jääkiekko-otteluun ja siellä on ehkä muutama olut ja jotain syötävää, niin toinen vaihtoehto yritykselle olisi hoitaa näitä asiakkaita vaikka ravintolassa. En usko, että se ainakaan vähentäisi alkoholien kulutusta, jos se tapahtuisi ravintolassa, kun se tapahtuu jonkin urheilutapahtuman yhteydessä. Kyllä ne mallit varmaan huonolle käyttäytymiselle löytyisivät jostain muualtakin kuin pelkästään siitä, että joku jäähallin pubissa ottaa yhden tai kaksi olutta. Kyllähän teatterissakin väliajalta joitakin virvokkeita nautitaan.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Liikuntalaki uudistuu. Lainsäädäntö luo raamit toiminnalle, mutta sisältö syntyy käytännön tehtävien hoidosta, eritoten kansalaisten liikunnan harrastuksen ja, tässä yhteydessä on tarpeen korostaa, nuorten ja kouluikäisten liikunnan osalta.

Lain käsittelyn yhteydessä on mielestäni aivan oikein korostettu liikunnan asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa yleensä, sen monia hyödyllisiä vaikutuksia, joista terveydellisiä vaikutuksia tärkeämpinä nähdään vielä sosiaaliset vaikutukset. On syytä kuitenkin korostaa, että nämä varmasti kulkevat käsi kädessä. Liikunta on, kun ajatellaan ihmisen terveyttä ja hyvinvointia, välttä-

mättä kaikkeen ikään sisältyvää, ei vain lasten ja nuorten osalta, vaan myös aikuisten kuntoliikunnan osalta. Varmasti sillä, kuten keskustelussa on mielestäni oikein korostettu, on tärkeä terveydellinen merkitys. Monille ryhmillehän liikunta ja sen jokapäiväisyys on välttämätön hyvinvoinnin kannalta.

Mielestäni on oikein korostettu sitä, että kuntien mahdollisuudet tässä tilanteessa huolehtia niistä välttämättömistä liikuntapaikkojen kunnostuksista tai rakentamisista, joita alueella tarvitaan, ovat heikentyneet.

Valiokunnan lausumaehdotus, jossa todetaan, että pitäisi myös pienempien lähiliikuntapaikkahankkeiden osalta myöntää rakentamisavustusta, on erittäin tärkeä. Pienissä kunnissa ja harvan asutuksen maassa pitäisi huolehtia siitä, että lähiliikuntaedellytykset kuntoliikunnan ja yleensä myönteisen liikunnan harrastamiseen ovat hyvät. Tästä syystä olisi lähdettävä siitä, että tuettaisiin kaikkia tärkeinä nähtyjä, myös pieniä hankkeita.

Pulmaksi on muodostunut myös se, että liikuntapaikkarakentamisen osalta aiempi työllisyysrahoitus ei nyt enää ole toiminut. On katsottu, että liikuntapaikkarakentamisella ei luoda pysyviä työpaikkoja. Kuitenkin me kaikki tiedämme, että terveyttä edistävä liikunta on yhtä lailla tärkeää. Sillä ainakin yhteiskunnan menoja vähennetään ja varmasti luodaan sitä henkistä vireyttä ja fyysistä kuntoa, jonka myötä myös työllisyyden ja uusien työpaikkojen ja yritysten eteen jaksetaan aiempaa paremmin ponnistella.

Järjestötoiminnan ylläpitäminen, kansalaisaktiivisuus, ne kaikki ovat hyvin tärkeitä. Mielestäni tässä ei ole kaikin tavoin Suomessa onnistuttu, kun on tavallaan pyritty järjestötoiminnassakin entistä suurempiin yksiköihin. Siellä on korostunut kilpaurheilu, sinänsä tärkeä ja kansallisen identiteetin ja itsetunnon kannalta todella tärkeä asia, mutta se ehkä on korostunut joissakin asioissa liikaa, ja ehkä on siirrytty suuralueisiin myös liikuntajärjestöjen osalta aiemmassa järjestöjen uudistamisvaiheessa. Nyt ollaan ikään kuin palaamassa taaksepäin, näin olen ymmärtänyt, ja mielestäni terveempään suuntaan, kun korostetaan enemmän maakunnallisuutta. Tässä mielessä myös maakuntien liittojen asemaa tulisi mielestäni jatkossa edelleen vahvistaa myös liikuntapaikkarakentamiseen ja rahoitukseen liittyvän päätöksenteon osalta.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotus luo mielestäni hyvät raamit käytännön liikunnan toteu-

tukselle kaikilla tasoilla. Ongelmaksi muodostuu, kuten jo totesin, riittämätön rahoitus. Minusta ed. Korteniemen puheenvuoro tässä suhteessa veikkausvoittovarojen jaon osalta oli todella paikallaan.

Ed. Viljamaa: Arvoisa rouva puhemies! Kun olen kuunnellut tätä keskustelua, olen ihmetelty, että ei missään puheenvuorossa ole mainittu painavasti erityisryhmien liikunnan tarvetta, eikä myöskään sivistysvaliokunta lausunnossaan nosta tätä asiaa esille. Toki laista löytyy sivuilta 9 ja 12 maininta, että myös näiden ryhmien liikuntakehitystä on edistettävä, huomioitava. Mutta kun tällaiset pienet ryhmät, vammaisryhmät, jotka ovat lapsuudestaan saakka liikuntaesteisiä, taikka sitten ryhmät, joiden liikunta vaikeutuu kehityksen kulussa, esimerkiksi cp-ryhmät ja monet muut, ovat aivan lapsipuolen asemassa, niin olisin toivonut, että vuotta 2000 lähestyttäessä edes valiokunta olisi nostanut tämän asian vähän pontevammin pinnalle. Siitä olisi kenties seurannut sitten, että kunnat myös näkisivät tämän.

On toki hyviä kuntia, joilla on erikseen jopa erityisliikunnassa työntekijöitä ja jotka suunnittelevat yhteistyössä eri järjestöjen kanssa ja tarjoavat monia palveluita. Muun muassa liikuntatieteellisen tiedekunnan kaupungissa Jyväskylässä toimitaan näin. Mutta kun ajatellaan ympäri Suomea, niin tilanne on todella heikko. Mutta toivotaan, että tässä laissa kuitenkin sitäkin ryhmää palvellaan.

Ed. Kempainen: Rouva puhemies! Oli hyvä, että ed. Viljamaa otti erityisryhmien, vammaisten, tai kuuluuhan siihen toki monia muitakin ryhmiä, asian esille. On pikkuisen tosiaan ihmeteltävä, että se ei ole noussut valiokuntatyössä esille, koska se on viime vuosina ollut paljon esillä ja mennyt pitkälti eteenpäin. Liekö siksi unohdettu, koska kieltämättä Suomessa on kyllä tehty paljon työtä ja voin sanoa, että missä liikuntakulttuurissa ja liikunta-asenteissa on parannusta tapahtunut, niin se on kyllä juuri tämä erityisryhmien liikunta, mutta siinä ei varmasti saa jäädä lepäämään laakereilla.

Oikeastaan, kun katsotaan erityisryhmiä ja niiden liikuntatarvetta, siinä voisi olla malli meille kaikillekin, tavallisille ihmisille, koska näen, että heille, jos kelle, liikunnassa tärkeäksi nousee henkilökohtainen terveys, joka on kansanterveys ja kuntoutus, ja toinen puoli liikunnan kautta osallistuminen yhteisöihin, tulo sanotaanko jäse-

neksi pienempiin ja isompiin yhteiskunnallisiin yhteisöihin. Minä näkisin kyllä, että nämä ovat koko liikunnan suurimmat tehtävät ihan tavallisillekin ihmisille.

Rouva puhemies! Sitä, mitä valiokunta muuten on saanut aikaan, voi kyllä aika lailla kiittää. Minun mielestäni se on nähnyt liikuntakulttuurilla oikeat asiat painotuksena, juuri nämä mainitsemani kansanterveystyön ja sosiaalisen merkityksen, yhdessäolon, tulemisen yhteisöjen jäseniksi. Saman kiitoksen voi antaa siitä, että se on varmaan löytänyt liikuntarakentamisesta ponnessaan, jonka se esittää, erään keskeisimmän ongelman, koska nimenomaan tavallisille ihmisille suunnattujen liikuntapaikkojen rakentamisessa on tänä säästämisen aikana nähty paljon ja suuria ongelmia. Ei ole sellaisia visioita enää kunnissa, joilta resurssit on viety, että ne pystyisivät edes ylläpitämään entisiä liikuntapaikkoja, saati sitten tekemään uutta.

Rouva puhemies! Itse tämä lakiesityshän ei niin kauhean suurimerkityksellinen ole. Tämähän on puhtaasti hallintoputken, byrokratian rakentamisen laki, ja sinällään tämä ei tuo paljon uutta, kenties vähän raameja tarkentaa. Silloin kun tämä lähetekeskustelu oli viime joulukuussa, käytin puheenvuoron, jossa arvostelin kahta kohtaa ja huomasin, että täällä keskustelussa myös jotkut toivat samat ongelmat esille. Mielestäni tässä on kaksi puutetta ja oikeastaan virhekin.

Liikunnan merkityksen keskushallinnossa lakiesitys jättää aika vaatimattomaksi. Olisi pitänyt miettiä, miten liikuntahallinnolla olisi vahvempi rooli keskushallinnossa. Liikuntaneuvoston rooli on nyt pieni. Täällä taisi ed. Uotila käyttää puheenvuoron, että jos sitä olisi vahvennettu, liikunnalle olisi pitänyt tehdä oma organisaatio. Niin se kyllä itse asiassa olisi tarvinnutkin, jotta se pystyisi julkisessa hallinnossa oman alueensa pitämään.

Toinen oikeastaan väärä ajattelu laissa on se, miten on järjestetty liikunnan aluehallinto. En tiedä, miksi se turvaa edelleen — julkisessa keskustelussa on käytetty termiä — tsaarinaikaiseen perinteeseen eli lääninhallintoon. Mielestäni parempi olisi se malli, joka oli siinä liikuntalakiesityksessä, jota rakennettiin edellisellä hallituskaudella ja jonka eteneminen jostakin syystä pysäytettiin.

Sillä tavallahan me saisimme liikunnalle alueellisen merkityksen, että alueelliset organisaatiot osallistuisivat omista lähtökohdistaan. Niin kuin meillä on aluekehitysviranomaisena maa-

kunnalliset liitot, aivan samalla tavalla meillä pitäisi olla liikunnan aluejärjestöt, jotka olisivat mukana hallinnossa. Nythän tämä on keskushallinnon, lääninhallinnon jatkeelle tehty järjestelmä. Sitä paitsi suurlääniratkaisussa valtionhallinnon kehittämisessä näytettiin suunta, että se on supistuva järjestelmä, jonka pohjalle ei olisi pitänyt satsata tässä, aivan niin kuin vähän satsataan väärään hevoseen. Sinällään sen ei tarvitse olla toiminnalle este, mutta minusta se on selvä tyylivirhe, valintavirhe, ja se ei anna alueille sitä painoarvoa, mikä alueilla tulisi olla.

Rouva puhemies! Täällä on muutamissa puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota myös liikunnan piirissä oleviin lieveilmiöihin. Minusta niihin olisi voinut puuttua laajemmin. Doping on yksi kysymys. Tietysti se ei suoraan lakiin liity, mutta onhan tämän lakiesityksen sivussa käsitelty muitakin asioita. Se on ehkä sen verran vaikea asia, että varmaan suurta linjaa ei ole. Yleensä olisi voitu kiinnittää enemmän huomiota liikunnan ja urheilun bisneskehitykseen.

Kyllä se, että liikuntaa aletaan käyttää olutmarkkinoinnin keinona, on aika suuri muutos siihen, miten liikunta ennen on ollut raittiustyön ja terveiden elämäntapojen kehittämisen välineenä. Me kyllä tiedämme, että alkoholi kuuluu yhteiskuntaamme eikä sitä saada kitkettävä pois, mutta kyllä se minun mielestäni vääriä asenteita ja vääriä mielleyhtymiä luo, että nämä asiat nyt yhdistetään ja liikunta on hyväksytty alkoholimainonnan osana.

Silloin, kun alkoholilaki oli täällä mainonnan osalta käsiteltävänä, yritimme tehdä rajoituksia alkoholiprosenttiosuuden mukaan ja alkoholin myyntipaikan mukaan. Tässä on lähdetty oikeastaan, ei ainakaan lainsäädännön tahdon mukaisesti, kiertämään näitä asioita. Sille kehitykselle olisi kyllä pystyttävä jotakin tekemään.

Samaten tietysti taivaskanavilta ym., urheilu-sivuiltakin tulevaan tupakkamainontaan osallistumiselle emme ehkä mitään mahda. Minusta siihenkin pitäisi pyrkiä sillä tavalla puuttumaan, että asioihin, jotka urheilu- ja raittiuusliikkeessä ovat olleet hyvin lähellä kansanterveyttä ja olleet tärkeitä asioita, pitäisi ainakin keskustelutasolla pystyä puuttumaan. Tässähän tapahtuu vähän päinvastainen kehitys, eli tästä asiasta, kun ennen ovat olleet kansanterveys- ja liikunta yhdessä, tulee tavallaan kansanterveyden vihollinen, kun kansanterveydelle kiistatta haitallisia asioita otetaan urheilumarkkinointiin mukaan.

Rouva puhemies! Niin kuin sanoin, lakiesitys ei mullista kovin paljon. Tämän yhteydessä on haluttu puhua paljon urheilun rahoittamisasioista. On valitettavaa, että urheiluväki ei löydä vahvempaa asiaa. Muistan hyvin, että silloin, kun tästä laista edellisellä hallituskaudella käytiin keskustelua ja estettiin sen tänne tulo, keskeisimmäksi asiaksi nähtiin, että tällä ei urheilun rahoitusprosenttia nosteta veikkausvoittovarojen osuudessa ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Kemppainen, ehkä me nyt keskitymme tähän lakiin, joka on käsiteltävänä. Meillä on paljon historiaa, joka liittyy tähän.

P u h u j a : Rouva puhemies! Useimmat ovat puhuneet urheilun rahoittamisesta.

P u h e m i e s : Se on jo puhuttu.

P u h u j a : Niin, halusin päättää vain sanomalla, että urheilun prosenttiosuus veikkausvoitovaroista on edelleen laskenut, ja nyt se voimakas tahto, jota silloinkin yritettiin kerätä, on edelleen vähentynyt.

Ed. **T. P o h j o l a** : Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että lain perusteluissa korostetaan elinikäisen liikunnan ja terveyden merkitystä elämälle. Olin aika järkyttynyt eilen, kun kuulin, mikä meidän nuortemme päihde- ja huumeilanne tässä maassa on. Esimerkiksi Oulun läänin alueella tammikuusta lokakuuhun on tehty 530 huumerikosta. Yhä nuoremmat ovat kiikissä päihteiden ja huumeiden kanssa. Nämä ongelmathan lähtevät käyntiin ensi näpistyksestä. Oulussa tehdyn tutkimuksen mukaan ensimmäiset varkaudet, pienet näpistykset, tapahtuvat kuudes — seitsemäs luokkalaisten koululaisten osalta. Kun katsottiin, mihin aikaan nämä tapahtuvat, ne tapahtuvat iltapäivällä 14.30—17 välisenä aikana.

Mitä me voisimme liikunnan kautta ennalta ehkäisevästi tässä tehdä, on se, että järjestetään järkevää, liikunnan kautta tapahtuvaa iltapäivätoimintaa. Tähän mennessä olemme korostaneet ala-asteen lasten liikuntaa. Nyt olisi syytä muistaa, että myös yläasteella olevat lapset ja nuoret saisivat virikkeellistä iltapäivätoimintaa kouluilla liikuntajärjestöjen, liikuntaseurojen ja muiden järjestöjen kautta.

Tutkimusten mukaan yksi kolmasosa lapsista ja nuorista ei harrasta liikuntaa lainkaan. Väitän,

että sieltä löytyy myös se väki, jolla on ongelmia päihteitten, huumeitten ja muitten kanssa, eli liikunta on hyvää ennalta ehkäisevää sosiaalityötä.

Ed. Viljamaan puheenvuorossa korostettiin erityisryhmien liikunnan tärkeyttä ja sitä, että pitäisi järjestää pelkästään erityisryhmille omaa liikuntaa. Olen itse sitä mieltä, että liikunnan pitäisi olla tasa-arvoista ja mahdollisimman pitkälle integroida vammaiset terveitten lasten mukaan liikuntatoimintaan.

Se, mitä en mietinnöstä löytänyt, liittyy vanhusväestöön. Tiedämme, että suuret ikäluokat ovat tulossa vanhoiksi. Haluamme auttaa, että jokaisella on mahdollisuus asua kotona mahdollisimman pitkään. Liikunnalla on suuri merkitys vanhuksen toimintakyvyn ylläpitämisessä ja toisaalta siinä, että jos vanhuksille järjestetään järkevää, mielenkiintoista liikuntaa, sillä ennalta ehkäistään yksinäisyyttä, joka on suurin terveyshaitta ikäihmisten keskuudessa.

Liikunnalla on myös suuri merkitys työssä jaksamisessa. Arvoisa puhemies! Kaikkien tutkimusten mukaan yli 90 prosenttia suomalaisista työssäolevista ihmisistä kokee, että liikunnalla on suuri merkitys sille, että jaksetaan olla työelämässä, koetaan työ mielekkääksi. Tätä olisin toivonut korostettavan mietinnössä enemmän.

Ed. Kemppainen sanoi, että maakunnan liittojen kautta pitäisi saada liikuntaa vahvistettua. Laissa kuitenkin lähdetään siitä, että lääninhallinnolla on lääninhallituksen kautta alueelliset liikuntaneuvostot. En tiedä, onko sillä niin merkitystä, kuka sitä hallinnoi. Kaikkein tärkeintä on se, että liikuntaneuvostoissa ovat ne ihmiset, jotka haluavat alueellisesti ja tasapainoisesti kehittää liikuntaa.

Siitä olin iloinen, että valiokunta lausumassaan kiinnitti huomiota lähiliikuntapaikkoihin. Ne ovat tärkeitä. Saamme isoja pytinkejä rakennettua, joissa urheilua harrastavat huippu-urheilijat, mutta kauhean tärkeää on se, että meillä on liikuntapaikkoja ja meillä on tasa-arvoiset liikunnan harrastamisen mahdollisuudet ympäri Suomen.

Ed. **K o r t e n i e m i** : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Viljamaa ja myös ed. Kemppainen sanoivat puheenvuoroissaan, että sivistysvaliokunta olisi unohtanut erityisryhmät. Sivistysvaliokunnan jäsenenä voin kertoa, että ei tuo pidä paikkaansa. Sivistysvaliokunta kuuli nimenomaan tästä asiasta asiantuntijoita ja keskusteli hyvinkin perusteellisesti asiasta juuri sen takia, että lain 2 §:n 3 momenttissahan on ilmaistu asia

varsin selkeästi. Sen lopussahan todetaan se, kuinka kuntien tulee järjestää liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät. Tässäkin me keskustelimme juuri siitä, onko tämä riittävä, vakuuimme siitä, että näin on. Mutta valiokunta halusi asian panna myös yksityiskohtaisiin perusteluihin, ja se löytyy valiokunnan mietinnöstä, siis kohdasta Yksityiskohtaiset perustelut, 2 §.

Siellä on kirjoitettu seuraavasti: ”Pykälän 3 momentin mukaan kunnan tulee ottaa liikuntaa järjestäessään huomioon erityisryhmät. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kunnissa myös käytännössä panostetaan vammaisten ja pitkäaikaissairaiden mahdollisuuksiin harrastaa liikuntaa ja otetaan huomioon heidän tarpeensa kuntoliikuntaan.” Me vakuuimme siitä, että kun lakia todella toteutetaan niin kuin se on kirjoitettu, tämä asia tulee hoitumaan.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Totean lyhyesti asian olevan juuri niin kuin ed. Korteniemi kertoi. Valiokunta kiinnitti erityisryhmien liikuntaan huomiota. Toinen painotukseni puheenvuorossani on, että kun liikuntalaki määrittelee myös valtionavustukset liikuntajärjestöille ja valtionhallinnossa toteutetaan tulosperusteista ohjausta, haluan korostaa sitä, että tulosperusteisuus siten pelkistettynä, todettuna matemaattisena mallina ei toimi kaiken liikunnan kohdalla, erityisesti lasten ja erityisryhmien ja ikääntyvien, eli suoritekorosteisuus saattaa tehdä epäoikeudenmukaisuutta joidenkin tärkeiden avustettavien kohteiden suhteen.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme erittäin hyvää ja tarpeellista lakia. Liikunta on monessa mielessä erinomainen asia.

Tahtoo vain silleen olla, että kaikki hyväkin meidänimmeisissä käsissä pilaantuu. Kun urheilukin menee tällaiseksi ylivoimaiseksi hommaks ja kunnian tavoitteluksi, silloin mennään sellaisiin asioihin, jotka eivät enää ole suotavia. Viitataan tässä dopinghommiin esimerkiksi urheilussa.

Toinen asia, joka meissä katsojissa tai penkkiurheilijoissa ihmetyttää, on tämä, että kaikenlaisiin tällaisiin tapahtumiin pitää alkoholilupiakin kunnilta pyydellä. Kun minä olin nuori, raittius ja liikunta kulkivat käsi kädessä ja sanottiin, että terve sielu terveessä ruumiissa. Siihen kuului nimenomaan raittiuden ihanne. Tietenkin virkistystä pitää olla, ohjelmaa ja sellaista, jotakin musiikkia ja muuta. Nehän ovat ihan ilman muu-

ta paikallaan, mutta se, että myydään huumaaivia aineita ja me katsojat annamme väärää esimerkkiä, ei voi olla paikallaan.

Minä ymmärsin, että rahaa tarvitaan, täällä on rahasta puhuttu. Mutta talkoo- ja vapaaehtoistyö pitäisi saattaa kunniaan ja arvoonsa edelleenkin. Ainakin ennen löytyi konsteja, miten saatiin virkistystä yllin kyllin, eikä siinä rahhoo tarvittuna. Tehtiin maailmanpyöriä ja muita jääaikaan tai luistinhommia ja sahanterillä luisteltiin jne. Kaikkea löytyy, ja kekseliäisyys pitäisi saada kunniaan tässäkin asiassa.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Viljamaan puheenvuoron johdosta, mutta ilmeisesti on tullut jo sillä aikaa, kun olin poissa, vastaus siihen. Valiokunta on kiinnittänyt mietinnössä huomiota vammaisten ja pitkäaikaissairaiden mahdollisuuksiin harrastaa liikuntaa. Se on hyvin arvokas asia, että tähän on erikseen otettu kantaa. Mielestäni tämä nyt antaa kunnille mahdollisuuksia toimia tällä alueella.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Liikunnan ilon, terveen elämän ja kestävien elämänarvojen edistämisen pitäisi mielestäni olla osa koko liikuntakulttuuria. Tässä suhteessa ne lieveilmiöt, joihin on kiinnitetty huomiota, vievät asiaa väärään suuntaan. Ennaltaehkäisy sillä tavoin, että nuorille tarjotaan myönteistä tekemistä sen sijaan, että he ajautuvat ongelmien kanssa tekemisiin, päihteiden ja rikollisuuden pariin, on mitä tärkeintä. Tässä suhteessa on korostettava, että kaikki ei ole rahasta kiinni. Se on paljon myös siitä asennoitumisesta, miten vanhemmat, miten perheet, miten opettajat ja ylipäätensä kaikki ne tahot, jotka voivat tavalla tai toisella olla edesauttamassa liikuntakulttuuria ja sitä kautta myönteisiä elämänarvoja, ovat osaltaan vastuussa.

Myös erityisliikuntapuoli on mielestäni tullut oikealla tavalla esiin. On syytä tätäkin kautta osaltaan edistää suvaitsevaisuutta, johon valiokunnan mietinnössä yleensäkin myös rasmin vastaisen toiminnan osalta hyvällä tavalla viitataan.

Läheisyys on myös tärkeä, ja tässä tarkoituksessa äsken korostin juuri järjestöjen toiminnan tärkeyttä. Pohjois-Karjalassa perustettiin muutama aika sitten oma Pohjois-Karjalan liikunta ja haluttiin tuoda liikunta-asioita lähemmäs maakunnan ihmisiä ja aluetta ja tällä tavalla korostaa niiden tärkeyttä.

Ed. **V i l j a m a** : Arvoisa rouva puhemies! Todellakin melko painavasti valiokunta on lausunut erityisryhmäasiasta. Se kun vain oli alakulmassa, niin sattui jäämään ehkä oman peukalon alle. Mutta on pakko todeta, että ihan riittävän velvoittavasti ja painavasti tästä asiasta on lausuttu, ja siitähän nyt olen pelkästään iloinen, koska liikunnan ilo erityisryhmissä on tavattoman suurta, kun sen on monta kertaa nähnyt.

Mitä tulee ed. **T. Pohjolan** kommenttiin, että olisin tarkoittanut, että vammaisryhmille pitää liikuntaa järjestää vain omina ryhminään, en ole ottanut siihen kantaa, päinvastoin sitä pitäisi järjestää integroidusti silloin, kun se on mahdollista, mutta ehkä tulisi olla myös omia ryhmiä. Se on sitten taas yksityiskohtaisempaa keskustelua. Hyvä, että ryhmät on huomioitu.

Ed. **K e m p p a i n e n** : Rouva puhemies! Minusta pieni kritiikin paikka on, vaikka täällä on asia selvästi sanottu, tässä on neljä viisi riviä. Pitää kuitenkin muistaa, että erityisryhmät ovat sellainen ryhmä, jonka nimenomaan voisi sanoa olevan riippuvainen tästä lainsäädännöstä. Suuri osa muusta liikunnastahan tapahtuu tämän lain ulkopuolella tai korkeintaan tämän lain luomin edellytyksin. Erityisryhmät ovat nimenomaan kunnallisen tai kunnan tukeman tai lähellä sitä olevan liikuntatoimen vastuulla, ja olisi hyvä ollut ehkä vähän pitempäänkin sitä kuvata ja asettaa sille lisähaasteita, mutta hyvä, että edes tässä keskustelussa se tulee pöytäkirjoihin, ja uskon, että tällä lailla se löytää tärkeän merkityksensä.

Ed. **T. Pohjola** kommentoi aloittamaani väliportaan tai maakunnallisen tason keskustelua. Minusta siinä on aika iso ero, ketkä ovat tekemässä liikuntatoimen linjaa. Se on aivan sama kuin väliportaanhallinnossa, lähteekö toiminta maakunnallisista järjestöistä, maakunnista itsestään vaiko keskushallinnon organisaatiosta. Minusta sillä on ihan tällainen symbolinenkin ja periaatemerkitys. Silloin kun on vastuuta ja nimenomaan oletan, että esimerkiksi aluepoliittisen rahoituksen uudistamisessa on jo pitkälle kaavailuja siitä, miten rahoitus ohjataan maakunnalliseen päätöksentekoon, niin kyllä silloin paljon parempi lähtökohta olisi se, että myös maakuntatason päätöksenteon ja suunnittelun lähtökohta olisi maakunnallinen eikä lääninhallinnollinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 230/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 18/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. **T i u s a n e n** : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta ei ole kovin laaja. Siinä kiinnitetään huomiota lähinnä yhteen asiaan eli mahdollisuuteen yksityislääkärin läheteellä tehtävistä laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista perittävästä maksusta. Tämän maksun perintä tehdään siis mahdolliseksi.

Mutta haluaisin aivan muutaman sanan todeta yleensäkin asiakasmaksuista ja niitä koskevasta asetuksesta. Edellisen hallituksen aikana tätä laajennettiin niin, että kuntien terveyskeskusten erikoislääkärijohtoiset sairaalat saattoivat kantaa asiakkailta, potilailta, poliklinikkamaksua. Nykyhallituksen aikana tätä on laajennettu muun muassa niin sanotun yhteispäivystyksen suuntaan eli niin, että jos terveyskeskus yhdistää päivystyksensä esimerkiksi mainitunlaiseen terveyskeskuksen erikoislääkärijohtoiseen sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon yksikköön, potilailta voidaan aina joka kerta, kun he käyvät niin sanotulla terveyskeskusvastaanotolla, ottaa terveyskeskuskäyntimaksu, joka on 100 markkaa. Tämä asiakasmaksuasetus on tällä hetkellä hyväksytty, ja se on nykyhallituksen aikana syntynyt.

Näin ollen, kun näitä asioita käsitellään, on aina hyvä muistaa ja tietää se, että tutkimustuloksiin perustuu, muun muassa väitöskirjatutkimukseen, arvoisa puhemies, se että jokainen asiakasmaksu, joka potilailta kerätään, hidastuttaa ja heikentää yleensä hoitoon pääsemistä ja hakeutumista. Sen on tutkimus todennut.

Ed. **H y s s ä l ä** : Rouva puhemies! Tässä asiakasmaksu-uudistuksessa valiokunta katsoi huo-

limatta ed. Tiusasen kommentista, että tämä on jollakin tavalla kuitenkin perusteltavissa, että kun yksityislääkärit lähettävät terveyskeskukseen, näitä maksuja voitaisiin ottaa.

Olen samaa mieltä kuin ed. Tiusanen, että kyllä näissä asiakasmaksuissa pitää olla aika tarkkana. Jos ajatellaan meillä terveydenhuollon kokonaisuksena, ne ovat noin 8 prosenttia kansantuotteesta, joka on keskimääräistä Oecd-maiden tasoa, mutta kun julkinen rahoitus on supistunut, kotitalouksien maksamat osuudet ovat nousseet rahoituksessa. Terveydenhuoltomenoista 90-luvun alussa kotitaloudet maksoivat noin 16 prosenttia ja nyt 22 prosenttia. Juuri tämäkin laki osaltaan vaikuttaa tietysti näihin lukuihin. Tämä 22 prosenttia on Oecd-maiden korkeimpia. Siihen toki vaikuttavat korkeat lääkekulut.

Näin ollen mielestäni terveydenhuoltoon olisi luotava maksukattojärjestelmä, jotta nimenomaan nämä potilaat, joilla on paljon kustannuksia, olisivat jotenkin kohtuullisessa asemassa kustannusten nousujen osalta. Olisi mielenkiintoista kuulla, minkälaisia kannanottoja muut puolueet ottavat tähän maksukattojärjestelmään. Se osaltaan liittyy nyt juuri käsiteltävänä olevaan asiaan.

Ed. V e h k a o j a : Rouva puhemies! Olin ajatellut, että selviän täällä paikallani, mutta jos rupean vastaamaan maksukattoasiaan, sitten en selviä.

Arvoisa puhemies! Tässä on suuri periaatteellinen esitys siinä mielessä, että mieleeni ei tule pitkään aikaan mitään muuta hallituksen esitystä, jossa Kansaneläkelaitoksen korvaamaa toimintaa ja taas julkisen sektorin toimintaa korvattaisiin ikään kuin yhteisvastuullisesti. Eli potilas liikkuu tämän rajan yli, ei-julkinen — julkinen, ja kumpaisessakin tapauksessa kuitenkin hänestä pidetään huolta. Tähän saakka on varjeltu hyvin tarkasti sitä, että jos esimerkiksi käy terveyskeskuslääkärissä ja jos siihen käyntiin yhdistyy laboratoriotutkimuksia yksityiseltä sektorilta, Kansaneläkelaitos ei ole sellaisia tutkimuksia korvannut. Nyt sitten tehdään niin, että toisin päin kyllä korvataan.

Mielestäni tämä on kapasiteettien käytön kannalta hyvä asia. Tulee erityisesti mieleeni monet pienet kunnat, joissa kyllä voi olla yksityisiä lääkärintoimen harjoittajia, mutta kunta on niin pieni, ettei siellä ole esimerkiksi yksityisiä laboratorioita röntgeneistä puhumattakaan. Samaa aikaan voi omassa terveyskeskuksessa olla

yllin kyllin kapasiteettia, jota voitaisiin käyttää yksityispotilaan tutkimiseen. Siinä mielessä tämä on erittäin hyvä.

Tämä on oikean suuntainen mutta tavallaan riittämätön toimenpide sikäli, että meillä on esimerkiksi rintamamiesveteraanien kohdalla — tulin tänään juuri jättäneeksi siitä kirjallisen kysymyksenkin — sellainen tilanne, että heidän hammashuoltonsa puolella on taas aivan toinen, vastakkainen tilanne tähän nähden. Me joudumme ilmeisesti nyt hyväksymään, että me ylitämme tämän julkisen ja ei-julkisen rajan ja korjaamme pala palalta nykyistä tilannetta, niin että esimerkiksi tulevaisuudessa rintamaveteraanitkin voisivat saada lakisääteisen hammashuoltonsa ja siihen liittyvät tekniset työt korvatuksi samalla tavalla riippumatta siitä, tuleeko tuo palvelu yksityiseltä tai terveyskeskuksen suunnalta ja vielä, vaikka se tulisi näiden yhdistelmänä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hyssälälle haluaisin todeta, että todellakaan tämä hallituksen esitys sinänsä ei ole kovinkaan paljon rasittamassa asiakasmaksujen nousua, se on selvä, mutta halusin viitata asetusten mahdollisuuteen, koska varsin monet kunnat ovat nimenomaan nyt ottaneet niitä käyttöön ja sillä tavalla pyrkivät omaa taloudellista tilannettaan parantamaan ja tuloja lisäämään sosiaali- ja terveyspuolella. Kuitenkin, niin kuin ed. Hyssälä totesi, Suomi on ykkösmäa EU:n sisällä nimenomaan sen suhteen, miten paljon itse potilaat ja asiakkaat maksavat asiakasmaksuja, ja lääkkeiden hintakin tuli tuossa esille, että se on yksi tähän vaikuttava tekijä.

Katson, että tämän lakiesityksen eräs syy on siinä, että halutaan saada julkinen laboratoriotointo ja kuvantamistoiminta kilpailuun mukaan yksityisen sektorin kanssa, ja kun tiedämme, että laboratoriotekniikka on kehittynyt varsin nopeasti siihen suuntaan, että hyvin laajoja sarjoja voidaan tehdä hyvinkin edullisesti, tämä kilpailu on mahdollista. Kapasiteettia maassa siis riittää nimenomaan terveyskeskuslaboratorioissa, ja tätä en suinkaan vastusta. Se on aivan hyvä.

Sitten tämä Kela-korvausasia pitäisi selvittää. Se, mitä valiokunta on tehnyt, että se on lisännyt tänne hoitoon kuuluvat aineet, on varmaan ihan hyvä asia.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia varmasti on kompromissi ja pieni pa-

lanen, mitä me nyt käsittelemme, ja ihan hyvä verrattuna esimerkiksi siihen, että on saattanut olla kuntia, joissa terveyskeskukseen ei tietenkään ole päässyt yksityislääkärin läheteellä. Sitä kautta asiakkaalle on tullut monia esteitäkin.

Mitä tulee ed. Hyssälän esille heittämään maksukattoasiaan, sanon yksinkertaisesti, että minun käsitykseni mukaan se kuului tämän hallituskauden ohjelmaan ja se tulisi saattaa voimaan.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Aikaisemmin, kun yksityislääkäri lähetti potilaan terveyskeskukseen sitä varten, että hänestä otettaisiin laboratorio- tai kuvantamistutkimuksia, niin terveyskeskuksella ei ollut velvollisuutta ottaa tätä potilasta tutkittavakseen. Nyt tämän jälkeen terveyskeskus voi ottaa tämän yksityislääkärin lähettämän potilaan laboratorio- ja kuvantamistutkimuksiin ja periä niistä myös maksun. Tämä mielestäni joustavoittaa toimintoja esimerkiksi pienillä paikkakunnilla, joissa on mahdollista saada yksityislääkärin palveluja mutta ei ole olemissa mitään laboratoriota tai röntgenlaitosta.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Arvelen näin, että sellaiset, jotka käyttävät yksityislääkäreiden palveluksia, ovat yleensä hyvätuloisia tai ainakin parempituloisia kuin sellaiset, jotka ovat vakainaisesti esimerkiksi kunnan terveyskeskuksen asiakkaita. Näin ollen voi katsoa, että heillä on kyllä varaa maksaa laboratoriomaksu, niin kuin tässä on tarkoitettukin.

Mutta mitä sitten tulee siihen, kun täällä taisi ed. Tiusanen puhua siitä, että yhteiskuntamme ylläpitämät laboratoriot tulisivat kilpailuun yksityisiä laboratorioita vastaan, niin se on ihan oikea asia, mutta päinvastoin eli yksityiset laboratoriot pakotetaan nyt kilpailemaan nykysuuntauksen mukaisesti yhteiskunnan ylläpitämän laboratoriomenettelyn kanssa. Tähän saakka ne ovat olleet hyvin villissä tilanteessa. Ne ovat olleet todellisia rahasampoja nämä yksityiset laboratoriot, mutta esimerkiksi Tampereen seudulla nyt loppuu tämä rahasampojen ylläpitäminen. Siellähän Tampereen kaupungin laboratorio ja keskussairaalan laboratorio yhdistyvät yhdeksi suureksi laboratorioksi, jossa myös kustannukset tulevat olemaan varsin kohtuullisia verrattuna siihen, mitä ne tänä päivänä ovat, kun nämä yksityiset laboratoriot ylläpitävät tällaista villiä tilannetta.

Uskoisin, että kehitys on oikea. Nyt laborato-

riohinnoittelu viime vuosiin ja vuosikymmeneihin verrattuna ja myös kustannukset, joita sitten aiheutuu yksityisten läheteiden kautta potilaille, tulevat olemaan kovin kohtuullisia verrattuna siihen, mitä ne ovat olleet tähän saakka ja aikaisemmin.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi otti esille kysymyksen yksityisten laboratorioden kustannusten korkeudesta, haluan tässä saattaa tiedoksi sen, että tämä aihepiiri on kiinnostanut erittäin paljon myös Kansaneläkelaitoksessa. Meille valtuutetuille on sitä asiaa siellä selvitetty, kun näitä väitteitä on ollut paljon liikkeellä.

Tähän mennessä on tietoon saatettu, että esimerkiksi yksityisten laboratorioden tutkimus- ja korvausperusteet pääpiirteittäin ovat 80-luvulta kotoisin. Näin ollen ne ovat jääneet vähän jälkeen siinä mielessä, että laboratoriotointa on hirveän paljon muuttunut kymmenessä vuodessa. Mikäli ymmärsin oikein, tähän aiheeseen nyt ollaan tarttumassa kunnossa kiinni ja, niin uskon, selvitysten kautta tehdään myös muutosesityksiä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Vielä muutama kommentti. Ed. Vehkaoja on ihan oikeassa tuossa, mitä totesi. Todella tekniikka on kehittynyt ja mennyt niin nopeasti eteenpäin, että sarjat ovat suuria ja ne ovat kohtalaisen halpoja. Siis tutkimusten hinnat ovat pudonneet. Sen takia tämä ed. Aittoniemenkin mainitsema rahasampokysymys on tietysti tavallaan totta.

Edelleen ed. Aittoniemelle haluaisin vain todeta, että yksityislääkäreiden asiakkaat tai potilaat eivät suinkaan ole jotenkin rikkaampia kuin muuten esimerkiksi terveyskeskusasiakkaat, vaan varsin monilla paikkakunnilla, joissa ei ole avoterveydenhoidossa nimenomaan spesialistipalveluja terveyskeskusten puolesta, joudutaan käymään yksityissektorilla. Esimerkiksi on tullut entistä vaikeammaksi nimenomaan pääsy keskussairaaloiden poliklinikoille, joissa on erikoislääkärin vastaanottoja avopuolen toimintoina. Tämähän on tunnettu tosiasia Suomessa tällä hetkellä.

Jos nostetaan asiakasmaksuja, niin niin sanotusti keski- ja pienituloiset ihmiset maksavat suhteellisesti niistä enemmän. Se johtuu taas siitä, että keski- ja pienituloiset ihmiset, arvoisa puhemies, sairastavat Suomessa enemmän kuin paremmassa taloudellisessa asemassa olevat ihmiset. Tämähän on hyvin tärkeä asia.

Siitä, mitä ed. Hyssälä täällä aikaisemmin totesi: maksukatto on myös vasemmistoliton linja. Ministeri Terttu Huttu-Juntunen on muuten sen todennut tässä salissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 151/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 19/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelu:

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion ja kuntien välinen kustannusjakotarkistus suoritettaisiin joka neljäs vuosi. Nykyisen lain mukaan kustannusten jako suoritetaan joka toinen vuosi. Lisäksi perintää koskeva säännös lisätään lakiin. Tämä koskee kunnan verotuloihin perustuvan tasauksen ja siirtymätasauksen sekä valtionosuuden välisen erotuksen perintää niissä tilanteissa, joissa tasauksen määrä on valtionosuutta suurempi. Lisäksi vanhoja valtionosuussaatavia siirrettäisiin vuodella.

Valtion ja kuntien välinen kustannusten jako on viime vuosina muuttunut kuntien vahingoksi. Kuntien taloudellinen asema on heikentynyt niin paljon, etteivät kunnat enää kestä uusia valtionosuusleikkauksia tai valtionosuuksien maksatuksen lykkäyksiä. Valtionosuuden perustana olevat laskennalliset kustannukset ovat jääneet jälkeen todellisesta kehityksestä. Tapahtunut kehitys heikentää merkittävästi kuntien järjestämisvastoilla olevien peruspalvelujen saatavuutta ja tasoa. Monissa kunnissa kansalaisten yhdenvertaisuus on vakavasti uhattuna.

Mielestämme valtion ja kuntien välistä kustannustenjakotarkistusta ei pidä muuttaa tehtäväksi joka neljäs vuosi nykyisen kahden sijasta eikä vanhojen, vuonna 1999 maksuun tulevien

valtionosuussaatavien maksatusta tule siirtää vuodella. Kuntien tehtävissä ja velvoitteissa tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka edellyttävät lyhyempää kuin neljän vuoden tarkastelujaksoa. Muun muassa päivähoiton järjestämisvelvoite lisää jatkuvasti investointi- ja käyttömenoja. Maksamisen siirtäminen ei ole valtiontalouden kannalta välttämätöntä, mutta yksittäisen kunnan rahoitusilanteeseen lykkäyksellä voi olla tuntuva kielteinen vaikutus. Valtion tulee osaltaan vastata siitä, että kansalaisille laissa säädetyt oikeudet toteutuvat tarkoitetulla tavalla.

Edellä mainitsemaani viitaten olemme, keskustan ryhmä, jättäneet sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa vastalauseen ja tulemme tämän lain myöhemmässä, yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään ja mainitsemani esitykset kumottaviksi.

Valtiokunnassa käsiteltiin vielä tämän lain yhteydessä myös valtionosuuksien maksamista terveydenhuollon rakennuksille tai toimintaan. Tämä tuli esille siitä syystä, että Kuntaliitto lausunnossaan piti tarpeellisena, että viimeistään valtionosuusuudistuksen seurannan yhteydessä maksamisasiaan palattaisiin ja tällöin kiinnitettäisiin erityistä huomiota siihen, että omaisuuden käyttötarkoitusta voidaan muuttaa ilman valtionosuuden nykyisen kaltaista palautusuhkaa ja kunnille ei muutoinkaan asiaan liittyen aseteta kohtuuttomia ehtoja. Etenkin muuttotappioalueilla sekä toisaalta palvelurakenteiden muuttuessa tiloja on jäänyt ja edelleen jää tyhjilleen. Näistä tyhjiä tiloista kunnille aiheutuu kustannuksia. Kokonaistaloudellisesti olisi järkevää edistää tilojen muuta käyttöä.

Valtiokunnassa oli kuultavana myös tästä asiasta Varsinais-Suomen erityishuoltoapiiri. Siellä on tilanne se, että Paimiossa on erityisen paljon jäänyt tiloja tyhjilleen, kun palvelurakennetta kehitysvammahuollossa on muutettu ja kehitysvammaisia on siirtynyt peruskuntiin. Näin ollen keskuslaitoksella on paljon käyttämätöntä rakennuskapasiteettia. Erityishuoltoapiiri näkikin lausunnossaan, että valtionosuuden palauttamissäännöksiä tulisi muuttaa siten, ettei valtionosuutta tarvitsisi palauttaa myöskään siinä tapauksessa, kun omaisuutta myydään yksityiskäyttöön, jos myynnistä saadut varat käytetään tämän hallinnonalan, Paimion tapauksessa kehitysvammahuollon, valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Tätä pidettiin hyvänä, koska tämä takaa näiden kiinteistöjen monipuolisen käytön ja tyhjäkäyttöä ja investointikulut tältä

osin pienenevät. Tämähän on erityisen suuri ongelma myös tyhjien sairaaloiden alueilla. Isoja kiinteistöjä on Etelä-Suomessa, pääkaupunkiseudun lähelläkin, tyhjinä. Tähän valiokunta halusi kiinnittää vakavaa huomiota.

Tässä lyhykäisesti valiokunnan kannanotot ja myös vastalauseen perustelut.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on koko nippu sosiaali- ja terveystalouden asioita, jotka tulivat valmiiksi viime viikon torstaina valiokunnassa. Valitettavasti itse en päässyt niitä käsittelemään esteen takia. Tätä hallituksen esitystä koskevaa puheenvuoroani en voinut paikaltani pitää, koska halusin pysähtyä vähän tarkemmin tälle kohtaa.

Ed. Hyssälä otti lopussa puheenvuorossaan esille valtionosuuden palautukset sosiaali- ja terveydenhuollon tyhjiä tiloja koskien. Minä vähän hämmästelini sitä, miten suureen arvoon tämän kysymyksen sosiaali- ja terveystalouden on mietinnössään nostanut, koska minulla on asian merkityksestä kunnille aika lailla erilainen käsitys kuin ed. Hyssälällä tai valiokunnan monilla jäsenillä, joista aika moni muuten tuli Varsinais-Suomesta ja ehkä oli aika lailla lähetetty myös Varsinais-Suomen erityishuoltopiiriin asialle.

Valiokunnan lausunnossa on juuri minusta aika erikoinen kohta, kun tavallaan vaaditaan, että vaikka omaisuus myytäisiin yksityiskäyttöön, valtionosuutta ei poimittaisi takaisin, jos myynnistä saadut varat käytetään samalla hallintoalalla. Siinä suhteessa on minusta syytäkin olla aika tarkka, mikä on julkista ja mikä on yksityistä, mutta se jäi ed. Hyssälän puheenvuorossa huomaamatta, että tänäkin päivänä nimenomaan joustoa on näissä kysymyksissä sikäli, että jokainen tapaus harkitaan erikseen. Nimenomaan se vaatimus kyllä toteutuu, keskeinen vaatimus, josta valiokunta on lausumansa kirjoittanut.

Länsi-Suomen lääninhallitus toimitti myös valiokunnan käyttöön selvitystä siitä, miten sen suurella alueella on näissä asioissa menetely, onko jouduttu maksamaan valtionosuutta takaisin vai eikö ole jouduttu. Täältä hyvin selviää ainakin se syy, minkä takia itselläni on ollut käsitys siitä, että tämä ei ole oikeastaan minkään väärti kysymys. Tässä monisivuisessa selonteossa tuodaan tapaus tapaukselta esiin tuon suuren läänin tyhjiillään olevien tilojen kohtalot ja niiden osalta palautuskysymyksen järjestely. Tässä tulee myös hyvin esiin se, että vaikka joutuisi val-

tionosuudet palauttamaankin, harkinnalla sosiaali- ja terveystalouden ministeriö on tähänkin saakka arvioinut sitä, palautetaanko koko summa, joka on saatu, vai palautetaanko jokin pienempi summa.

Asian arvoonhan vaikuttaa suuresti se, mikälainen kiinteistön myyntiarvo on sillä hetkellä, kun se aiotaan realisoida. Tapaukset, joita tässä Länsi-Suomen paperissa on lueteltu, osoittavat, että ei tässä ole ollenkaan niin suurista summista kysymys, että messu olisi suuren arvoinen. Esimerkiksi täällä on esitetty Itä-Suomesta tapaus, jossa takaisin jouduttiin maksamaan sairaalasta, joka myytiin hotellialan yrittäjälle 3,2 miljoonalla markalla. Kiinteistö oli rakennettu vuonna 58, hinta 3,2 miljoonaa rakennuksien osalta. Tästä jouduttiin maksamaan valtionosuutta takaisin 25 prosenttia eli 800 000 markkaa, jolla rahasummalla esimerkiksi Helsingistä ei saisi enää kuin kaksion. Tätä suuremmasta mittaluokasta ei tuollaisen suuren sairaalakaan kysymyksessä ollen ollut kysymys.

Tässä liian vähälle huomiolle jää myös se, että kuitenkin näistä tyhjiille jääneistä tiloista jokin hinta saadaan samalla, kun niistä päästään irti, ja vaikka jotain pientä valtionosuutta maksettai-siinkin takaisin, kunta tai kuntayhtymä säästyy maksamasta ylläpitokustannuksia, joita kuitenkin vesijohdon ja jonkun pienen lämmityksen takia olisi suoritettava, vaikka talo olisi tyhjiillään, ja ehkä sitä pitäisi myöskin vartioida. On arvioitu, ettei ole niin pientä taloa, etteivät tällaiset kustannukset tyhjästä tilasta olisi jopa 200 000 markkaa vuodessa. Nämä ovat kaikki asioita, mitkä kyllä kannattaa huomioida.

Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että näitä asioita jäädään enemmänkin selvittämään. Ehkä muutkin lääninhallitukset antavat vähän kattavampaa tietoa näistä asioista, ja nämä kysymykset tulevat sitten oikeisiin mittasuhteisiin.

Ylellä lopuksi sanon tässä, että luotan sen takia aika paljon tähän Länsi-Suomen lääninhallituksen selvitykseen, että ne esimerkit tulevat alueilta, jotka ovat todella vaikeita väestötappiokuntia järjestään, joista nämä toiminnot on lopetettu, ja aina on löytynyt jokin ratkaisu näihin kysymyksiin, ja aina kunnat ovat niiden ratkaisujen kanssa pärjänneet. Ne eivät ole koskaan tulleet valittamaan, että valtio olisi heitä hirveästi riistänyt.

Nyt on yksi äskettäin tyhjiilleen jäänyt tila Alavudella, joka on niin tuore asia, että sen suhteen en osaa vielä sanoa. Se on myös metsässä, niin kuin monet näistä muistakin suuren alueen hank-

keista ovat olleet, mutta vähän luottavaisuutta, niin kyllä asiat hoituvat, ainakin ovat tähän saakka hoituneet.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan saamista selvityksistä kävi ilmi, että Suomessa on tällä hetkellä yli 2 hehtaaria tyhjää entistä sairaalatilaa, ja ei näitä kannata loputtomiin tyhjänäkään pitää, joten kannatan kaikkea joustavuutta myyntimenettelyyn ja käytön uussuunnitteluun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Hallituksen esitys laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 165/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 20/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Nyt käsitellään siis hallituksen esitystä erikoissairaanhoitolain muuttamiseksi. Tämä koskettaa nyt enemmän käytössä olevia sairaaloita, kun edellinen asia koski tyhjää sairaalatilaa. Nimenomaan tämä hallituksen esitys koskettaa sitä, miten kunnat voivat joustavasti erota ja liittyä uuteen sairaanhoitopiiriin. Uuden sairaanhoitopiiriin etsimisen takana tulevaisuudessa uskoakseni saattavat entistä enemmän olla taloudelliset syyt joutuessa siitä, että kunnat mielestäni — ajoittain oikein, ajoittain väärin, riippuu kunnasta — suhtautuvat kielteisesti erikoissairaanhoitoon kustannuksiin eivätkä oikein halua maksaa sairaanhoitopiiriin kustannuksia.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tämä laki noudattaa sitä yleistä periaatetta, joka täällä on ollut viime vuosina vallalla, eli päätäntävaltaa siirretään yhä enemmän kuntiin. Tämän lain mukaan kunta saa itse päättää, mihin sairaanhoitopiiriin se haluaa kuulua. Tähän asti valtioneuvosto on määrännyt kunnan sairaanhoitopiiriin. Johonkin sairaanhoitopiiriin kunnan on kui-

tenkin kuuluttava. Tämä lakiehdotus perustuu niin sanottujen selvitysmiesten raporttiin, ja mielestäni sen merkitys saattaa jäädä kohtalaisen vähäiseksi.

Itse asiassahan olisi tavatonta, jos jonkun sairaanhoitopiiriin keskellä sijaitseva kunta liittyisi johonkin kaukana olevaan sairaanhoitopiiriin. Saattaa olla, että laki houkuttaa joitakin piiriin reuna-alueen kuntia. Kuitenkin sairaanhoitopiirien perussopimuksessa on yleensä sairaanhoitopiiristä luopuminen tehty niin vaikeaksi sekä hallinnollisesti että taloudellisesti, että lain mahdollinen soveltaminen jäänee vähäiseksi.

Ed. V e h k a o j a : Rouva puhemies! Minäkin arvelen, että tämän lain merkitys tulee jäämään aika lailla vähäiseksi, mutta kuitenkin olisin toivonut, että olisi kiinnitetty huomiota jo lain tasolla sellaiseen asiaan, että kunta, joka aikoo erota jostakin sairaanhoitopiiristä, olisi velvollinen ilmoittamaan siitä hyvissä ajoin, ennen kuin aikoo hankkeensa toteuttaa, jotta sairaanhoitopiirillä, josta ero tapahtuu, olisi riittävästi aikaa sopeutua tilanteeseen. Uusi sairaanhoitopiiriehtokas myös tarvitsee varmasti aikaa sopeutuakseen. Asiat eivät pelkästään näillä perussääntöasioilla välttämättä hoidu, ja varsinkin kun perussäännöt on kirjoitettu pakkojäsenyyttä silmällä pitäen, niitä jouduttaneen joka tapauksessa hieman sorkkimaan. Tämä olisi mielestäni kuulunut lain tasolle.

Toinen kysymys on se, että tämä menettelytapa, jos siitä tulisi yleinen, johtaisi ilman muuta ylikapasiteettiin eri sairaanhoitopiireissä, koska ne siltä varalta resursoisivat taikka investoisivat, että voisivat tarjota sujuvasti palvelujaan ulkopuolisillekin kunnille, jotka ovat näistä palveluista kiinnostuneita.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa rouva puhemies! Hyvää tässä laissa on se, että kun kunnilta tulevat tietoisiksi, etteivät ne ole pakkojäseniä, niin ne myös vertailevat eri erikoissairaanhoitopiiriin palveluvalikoimia ja hintoja, jolloin reuna-alueilla olevissa kunnissa kyllä, jos vertailu tuottaa sen tuloksen, että on edullisempaa siirtyä toiseen piiriin, niin varmasti tällaisia siirtymisiäkin tapahtuu. Mutta omalta osaltaan minun käsittääkseni laki hyvinkin ohjaa sitä, että erikoissairaanhoito ei saa toimia ihan niin kuin valtio valtiossa, vaan sen tulee hyvin kustannustietoisesti arvioida työnsä myös. Siinä mielessä tämä on myös minusta hyvä laki.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa puhemies! Tässä laissa toivoisin, että hyötyjä olisi potilas, eli kun hintaa ja laatua tarkkaillaan, niin viime kädessä sen täytyy olla potilaan etu. Toivon, että tämä laki johtaa siihen, että kunnat tarkastelevat hoidon vaikuttavuutta ja samaten tarkastelisivat prosesseja ennakkoluulottomasti. Toivon samatonta palveluketjua perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välille, jota tämä laki ehkä osaltaan edistää, kuten myös tiedonkulkua, joka on varmasti tässä parantamisen kohteena.

Kunnissa saattaa olla esteenä lain täysimittaiselle toteutukselle se, että kunnissa ei ole riittävästi koulutettua henkilökuntaa, joka pystyy arvioimaan terveystaloustieteen näkökulmasta erilaisia hoitopaketteja, niiden sisään rakennettuja laatu-hinta-vaikuttavuusmekanismeja, koska se on oma tieteenhaaransa. Ainakin pienissä kunnissa saattaa olla, että tästä puuttuu asiantuntemusta. Täytyy toivoa, että tämä johtaa kuitenkin kaiken kaikkiaan taloudellisen tilanteen tarkasteluun kunnissa ja hoidon laadun paranemiseen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin vielä täydentää puheenvuoroani sillä, että tämä todella antaa kunnalle hyvin helpon mahdollisuuden vaihtaa sairaanhoitopiirejä. Samalla on tietysti muistettava, että sairaanhoitopiirit tällä hetkellä voivat huonosti. Erikoissairaanhoito voi taloudellisesti todella huonosti, ja keskussairaalaapiirit potevat taloudellista pulaa. Se johtuu varsin pitkälti kunnan toiminnoista, joihin äsken viittasin. Näin ollen, kun laki on näin muutettu, tämä antaa myös kunnille tietyn uuden vääntövivun ajaa omaa kantaansa näissä asioissa.

Lain positiivinen puoli on siinä, että se ehkä mahdollistaa kuntien järkevää sijoittumista, mutta kielteinen puoli on siinä, että kunnat saattavat sitten ikään kuin ”kiristää” sairaanhoitopiirejä juuri sillä, että ne ehkä vaihtavat sairaanhoitopiiriä, jos piiri ei tiettyihin ratkaisuihin alistu. Ne ratkaisut voivat olla taloudellisia.

Eräs huomio: Meillä on aika paljon pieniä sairaanhoitopiirejä, joiden yhdistäminen on kylä järkevää. Tätähän tapahtuu muutamien sairaanhoitopiirien kohdalla tällä hetkellä.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Sairaanhoitopiirin reunalla olevan kunnan kannalta on mielestäni paitsi hinta- ja laatusyistä,

myös muilla perusteilla hyvä, että kunta voi harmita piirin valintaa. On nimittäin kuntia, joissa oman nykyisen sairaanhoitopiirin keskussairaala on maantieteellisesti kauempana kuin jokin toinen keskussairaala, ja kuntalaiset esittävät esimerkiksi lääkäreille tuon tuosta toiveita päästä siihen läheisempään keskussairaalaan. Hinnan ja laadun rinnalla potilaiden kannalta vaikuttavat myös etäisyyssiekat.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti viitata vain puheenvuoroon, jonka käytiin lakiesityksen lähetekeskustelussa, jolloin kerasin vähän sitä pitkää historiaa, joka erikoissairaanhoidon hallinnolla on. Siinä yhteydessä keroin myös suhtautuvani myönteisesti siihen, että kunnille tällaista vapautta sallitaan, mutta samalla ihmettelin ajan nopeaa kulkua, kun aikoinaan oli suuria vaikeuksia säätää lakia sillä tavalla, että kunnat olisivat voineet tehdä niin kuin ne nyt tämän esityksen hyväksymisen jälkeen voivat tehdä.

Arvoisa puhemies! Siihen ihmettelyyn, jota tässä keskustelussa on nyt esillä ollut siitä, onko tällä kovin suuria vaikutuksia vai ei, haluaisin todeta sen, mitä lakiesityksen perustelujen sivulla 2 mainitaan, kun todetaan, että tämä liittyy Helsingin yliopistollisen keskussairaalan lain kumoamiseen. Sikäli vielä ihmetyttää se, että perustelujen mukaan tämä laki olisi pitänyt käsitellä yhtä aikaa sen mainitun lain kanssa, kun täällä sanotaan: ”Mainitun hallituksen esityksen vuoksi ehdotetaan tässä esityksessä kumottavaksi ne säännökset, jotka mahdollistavat sen, että yksi kunta muodostaa sairaanhoitopiirin. Jos mainittua esitystä ei hyväksytä, tulee tähän esitykseen tehdä tästä johtuvat muutokset.”

Ilmeisesti valiokunta on siis ennakoanut niin, että sekin hallituksen esitys tulee hyväksytyksi täällä esitetyssä muodossa, kun tämä nyt näyttää kulkevan tuon mainitun lakiesityksen edellä.

Ed. V e h k a o j a : Rouva puhemies! Näin todellakin on, kuin ed. Alaranta totesi. Valiokunta on voinut tällaisen kysymyksen ennakoida siitä hyvästä syystä, että osapuolet, joita esitys koskee, ovat ainakin asian pääkohdan osalta yksimielisiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Hallituksen esitys laeiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain 1 §:n ja tuloverolain 87 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 170/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 21/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelu:

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin hallituksen esitys on viime torstain paketista, ja se koskee tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annettua lakia. Sitä ollaan muuttamassa niin, että presidentin puoliso ja mahdolliset alaikäiset lapset saisivat oikeuden lakisääteiseen perhe-eläketurvaan presidentin jälkeen. Tämähän on erittäin hyvä ehdotus tältä osin.

Ainoa asia, minkä takia pyysin puheenvuoron, liittyy siihen seikkaan, että tässä samalla ehdotetaan, että tuloverolain 87 §:n nojalla perhe-eläke olisi presidentin oman eläkkeen tapaan vapaa tuloverosta ja jäisi indeksisidonnaisuuden ulkopuolelle. Tämä kyllä aiheuttaa ainakin minusta suurta hämmennystä.

Tasavallan presidentillähän on hyvinkin institutionaalinen asema. Lain perusteluissa todetaan, että institutionaalisuus koskee vain vähäisessä määrin hänen puolisoaan ja tuskin lainkaan mahdollisia alaikäisiä lapsiaan. Kuitenkin tätä perustelua on käytetty, kun puhutaan perhe-eläkkeestä. Kun puhutaan eläkkeen verollisuudesta tai varsinkin verottomuudesta, ja jos käytetään tätä samaa perustelua, niin kuitenkin näkisin, että lesken institutionaalinen asema on kyllä vieläkin vähäisempi kuin elävän puolison, joten tästä ei löydy mielestäni riittävä perustelua perhe-eläkkeen verottomuuteen.

Tiedän, että tätä on perusteltu, ja se vähän hatarasti näkyy tässä hallituksen tekstissä, kun sanotaan ”presidentin oman eläkkeen tapaan”. Tätä on perusteltu sillä, että koska se etuus, josta perhe-eläke maksetaan, on veroton, niin myös perhe-eläkkeen tulisi olla veroton. Mutta demokraattisessa Suomessamme minun mielestäni meidän pitäisi varoa laajentamasta niiden ihmisten joukkoa, jotka verottomia tuloja tässä yhteiskunnassa saavat. Näin olisin toivonut, että tässä asiassa olisi pystytty pysähtymään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 227/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 22/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 180/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 23/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Hallituksen esitys laiksi työaikalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 181/1998 vp
Työasiainvaltiokunnan mietintö 11/1998 vp
Lakialoite 28/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaltiokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Hallituksen esitys rikoslain täydentämiseksi arvopaperimarkkinarikoksia koskevilla säännöksillä

Hallituksen esitys 254/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

23) Hallituksen esitys laiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 255/1998 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

E d. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! On todella ilo tulla tälle paikalle kehumaan hallituksen hyvää esitystä, ja haluan lähettää ministeri Mönkäreelle kiitoksen siitä, että hän on tuonut tämän esityksen eduskunnalle.

Lähetys- ja kehitys yhteistyön tekijät ovat tällä hetkellä sosiaaliturvan osalta väliinputoajia, ja tämä esitys on merkittävä edistysaskel näiden kansainvälistä vastuuta kantavien suomalaisten sosiaaliturvan parantamisessa.

Muutamit kansanedustajat ovat myös ansioituneet tämän epäkohdan esille nostamisessa. Omasta ryhmästani ed. Kankaanniemi teki viime vuonna lakialoitteen, johon hän sai yli 100 nimeä ja jonka ideana oli se, että Suomen kansalaiset, jotka ovat päätoimisessa palveluksessa ulkomailla lähetys- tai kehitys yhteistyössä, katsottaisiin sosiaaliturvan suhteen Suomessa asuviksi. Samoin tiedän, että ed. Jorma Kukkonen, joka on itsekin entinen lähetystyöntekijä ja tuntee hyvin näiden puurtajien arjen, on nähnyt paljon vaivaa tämän epäkohdan korjaamiseksi.

Lähetys- ja kehitys yhteistyötä tekevät ovat melko pieni joukko, mutta heidän eettinen merkityksensä kansainvälisen vastuun kantajina on maallemme suuri.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että nyt esitetty parannus koskisi noin 1 500:aa henkilöä ja enimmilläänkin lain piirissä olisi vain muutama tuhat henkilöä.

Tämän hetken ongelmanahan on se, että Kansaneläkelaitoksen vakiintuneen käytännön

mukaan ulkomaille työhön lähetetyt henkilöt on pidetty suomalaisen sosiaaliturvan piirissä enintään viisi vuotta. Tämän jälkeen henkilön on täytynyt asua vähintään vuosi Suomessa, jotta hän säilyttäisi oikeutensa sosiaaliturvaan. Tämä on osoittautunut varsin hankalaksi järjestelyksi lähetys- ja kansalaisjärjestöjen kannalta. Nämä työntekijät ovat yleensä palanneet viiden vuoden jälkeen mieluummin Suomeen työttömiksi kuin jatkavat työskentelyään Suomen sosiaaliturvalainsäädännön ulkopuolella.

Kehitys yhteistyö- ja lähetystyötehtävissä olevien henkilöiden työ yleensä edellyttää pitkäaikaista oleskelua työkohteessa. Lisäksi monet näistä henkilöistä työskentelevät sellaisissa maissa, joissa sosiaaliturva on varsin kehittymätöntä. Toisaalta taas näihin tehtäviin lähetettävillä yhteisöillä ei useinkaan ole tarjota heille työtä Suomessa tämän väli vuoden aikana. Lähetystyöntekijät puhuvatkin nykyisin usein ”Kelan pakkolomasta”, jona aikana he joutuvat miettimään, mitä kotimaassa tekevät ja aika usein käyttävät työttömyysturvamme rahoja sen ajan. Lisäksi ongelmana on ollut eräissä tapauksissa se käytäntö, että jos lähetetyn työntekijän perheenjäsen menee kohdemaassa suomalaisen työnantajan palvelukseen, hän ei enää kuulukaan Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin, vaikka hän ennen työskentelyään on ollut sosiaaliturvalainsäädännön piirissä.

Hallituksen esityksessä perusideana on se, että hakemuksen perusteella Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuuluvat voisivat Kansaneläkelaitoksen päätöksellä pysyä sosiaaliturvan piirissä aina viideksi vuodeksi eteenpäin. Nyt tietysti valiokunnan kannalta mielestäni tulee tarkoin harkita ja myös kuulla asiantuntijoita siitä, tuottaako erillinen hakemus joitakin ongelmia ja joutuvatko jotkut lähetys- tai kehitys yhteistyöntekijät edelleenkin sosiaaliturvan kuoppaan.

Lakiehdotuksessa esitetään, että edellytyksenä sosiaaliturvan piirissä pysymiseen olisi se, että henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen. Lisäedellytyksenä olisi se, että asemamaasta ei voi saada kohtuullista sosiaaliturvaa tai että löytyy jokin muu painava syy. Erityisesti itse pohdin, mitä kiinteiden siteiden osoittaminen käytännössä tarkoittaa. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on lueteltu muutamia seikkoja, esimerkiksi puoliso ja lasten asuinvaltio. Yleensä ainakin lähetystyöntekijät, kun lähtevät kentälleen, kyllä lähtevät koko perheen voimin sinne. Eli tällaisia perhesiteitä ei silloin Suomeen jäisi.

Lisäksi yksi arviointiperustelu on se, viettäkö henkilö lomansa yleensä Suomessa ja oleskelee-ko hän muutoinkin toistuvasti osan vuodesta Suomessa. Itselläni on sellainen kokemus lähetysjärjestössä työskentelevän puolisoni rinnalla tullut näistä läheteistä, että kyllä he yleensä, jos vain mahdollista on, pyrkivät lomansa Suomessa viettämään, nimenomaan näiden siteiden ylläpitämisen vuoksi. Mutta toisaalta on sellaisia kenttiä, jotka ovat kovin kaukana, joista matkustaminen on kallista, ja näillä kentillä lähetystyöntekijät joutuvat joskus valitsemaan muut lomakohteet esimerkiksi läheisestä naapurimaasta.

Lisäksi kiinteiden siteiden arvioinnissa on otettu huomioon henkilön asumisjärjestelyt, eli se, että henkilöllä on vakituinen tai vapaa-ajan asunto omistuksessaan Suomessa, katsottaisiin myös yhdeksi perusteluksi. Tässäkin on eräitä ongelmia. On lähetystyöntekijöitä, jotka eivät ole katsoneet taloudellisesti perustelluksi pitää asuntoa kotimaassa, vaan vuokraavat kotimaan lomillaan asuntoja Suomesta.

Toivoisinkin, että Kansaneläkelaitos hyvin joustavasti arvioisi kiinteitä siteitä kotimaahan esimerkiksi sellaisella perustelulla, mikä ainakin lähetysjärjestöissä on tapana, että lähetillä tai lähettiperheellä on tukirengas kotimaassa, joka vastaa henkisestä ja taloudellisesta tuesta ja yhteydenpidosta. Tähän ystäväjoukkoon pidetään yleensä hyvin kiinteitä siteitä, ja nimenomaan tukirengas on se, joka on henkisessä mielessä työntekijän lähettäjä.

Toivon, että lakiesityksen käsittely etenee ripeään tahtiin valiokunnassa ja saadaan mahdollisimman pian voimaan, jotta näistä ”Kansaneläkelaitoksen pakkolomista” päästään ja näin päästään myös järkevämmin hyödyntämään näiden henkilöiden työpanosta, jotka ovat koulutautuneet tehtäviinsä ja joilla on arvokasta kokemusta.

Korostan vielä nyt kyseessä olevan ihmisryhmän avainasemaa kansainvälisessä avustustyössä. Nimittäin pitkäaikainen kulttuuriin tutustuminen ja sitoutuminen auttamistyöhön on aivan ydinedellytyksiä avun pääsemiseksi oikeaan kohteeseen. Sen vuoksi samalla, kun tämän esityksen myötä parannamme näiden työntekijöiden sosiaaliturvaa, tosiasiallisesti edistämme myös niitä edellytyksiä, joilla suomalainen kehitysapu ja sinne sijoitetut markat pääsevät parhaiten apua tarvitseville.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin kiitoksiin, joita ed. Räsänen edellä

esiin toi. Olemme tekemisissä asian kanssa, joka on pitkään viipynyt erinäisistä syistä. Tarkkoja syitä ei tiedossani ole, mutta kuitenkin joka tapauksessa aikalisä, joka asian kanssa otettiin, oli siinä mielessä tarpeellinen, että se kyllä tuli työryhmän puolesta varsin laajasti käsitellyksi viime kesään mennessä. Sitten vain meinasi käydä niin, että muiden kiireiden alla se ilmeisesti oli vaarassa unohtua ja jäädä tällä tavalla aivan viime metreille.

Tämän asian yhteyteen kuuluvat ihmisryhmät, kansalaisemme, koostuvat varsin laajasta osasta ulkomailla olevaa suomalaista väestöä. Nythän kyseeseen tulevat niin eri työnantajien palveluksessa olevat yksityisen puolen ihmiset kuin erityisesti lähetystyö- ja kehitysyhteistyötehtävissä olevat sekä opiskelevat ja tutkimustyötä ulkomailla tekevät. Tämäkin on syytä muistaa, että tässä on kyse myös esimerkiksi pitemmän aikaa opiskelevista taikka eri tutkimustehtävissä toimivista, joilla ei nyt aina ole niin sanottua, että se jakso juuri kestäisi esimerkiksi viisi vuotta tai olisiko se sitten kuusi, jolloinka juuri ratkaisevassa vaiheessa tuo pakollinen kotimaassaolo olisi toteutettava, jos haluaisi kerran pysyä suomalaisen sosiaaliturvan piirissä.

Joka tapauksessa kokonaisuus on nyt sellaisella mallilla, että me voimme odottaa, kunhan tämä asia vain tulee nopeasti tässä eduskunnassa käsitellyksi, monien epäkohtien poistumista erityisesti niiden perheiden osalta, jotka ovat näissä tehtävissä ja ovat nyt joutuneet kärsimään tästä puutteesta ja Kansaneläkelaitoksen tiukasta tukinnasta.

Haluan kaiken sen ohella, mitä ed. Räsänen edellä kertoi hyvin seikkaperäisesti, ottaa esille muutaman yksityiskohtaan. Rahallisesti ei ole kysymys suurista summista. Siihen kai tämä suunnitelma oli välillä kaatua tietojeni mukaan. Nyt täällä arvioidaan, että esityksen vaikutus valtionaloudelle on ehkä 3—4 miljoonaa markkaa, ja kun otetaan huomioon se, että työttömyysjaksoja ei vuoden pakollisen Suomessa olon aikana kerry, niin itse asiassa menot siitä vielä puolittuvat. Tässäkin mielessä näiden inhimillisten tekijöiden ohella tämä realismi on tavoittanut virkamiehemme ja valmistelijamme tässä asiassa, ja nyt asia näyttää siinä mielessä jo paljon järkevämmältä.

Sitten kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että paitsi että lähettävät järjestöt, seurakunnat, kirkot ja myös yksityinen taho huolehtivat omista työnantajamaksuistaan, on pantava merkille

myös, että niin TELit kuin TTVM:t, nämä pakolliset työntekijämaksut, tulevat myös näistä ihmisistä suoritetuiksi. Siksi olisi aivan väärin ja epäoikeudenmukaista, jos kyseiset henkilöt ja heidän perheensä joutuisivat tästä väliinpuotamisesta vielä kärsimään.

On olemassa monia seikkoja, jotka nyt siis tulevat toivon mukaan tämän lain myötä järjestykseen hyvin pienen mutta sinänsä merkittävän suomalaisen ihmisryhmän kohdalla. Arvioidaan, että esimerkiksi kirkollisissa tehtävissä olevia ihmisiä on ehkä noin 1 000 plus heidän perheenjäsenensä. Tässä mielessä todellakaan asia ei maata kaada, kun ajatellaan, että täällä on tämän työkauden aikana käsitelty paljon pienempien ryhmien taloudellisia etuja, todella etuja, esimerkiksi Suomeen muuttavien ulkomaalaisten, tämmöisten korkean tason asiantuntijoitien verokohtelua tässä maassa. Niinpä tämän suomalaisryhmän asioista huolehtiminen nyt on todella kohtuullista.

Toivon myös osaltani, että asia tulee käsiteltyksi riipeästi valiokunnassa ja että saamme tämän asian tämän vaalikauden aikana järjestykseen, onhan kyseessä — vielä haluan taustaa tuoda esille — paitsi ed. Kankaanniemen laajan kannatuksen saanut aloite, myös asia, johon aina ulkoasiainvaliokunta ja monet muutkin valiokuntamme valiokuntamatkoilla erityisesti kehityksessa törmäivät. Siellä nämä ihmiset ihan asianmukaisesti kertovat näistä ongelmista esimerkiksi meidän edustajillemme ja tuovat ilmi pettymystensä siitä, että heidän asiansa eivät ole kunnossa. Nyt ne toivon mukaan tulevat kuntoon.

Pieni yksityiskohta, jota haluaisin tässä vaiheessa korostaa, on se, että en oikein saa perusteluosasta selvää, miten menetellään niiden perheiden ja ihmisten kanssa, jotka ovat nyt ikään kuin tässä prosessissa mukana. Toisin sanoen täytyy valiokunnassa teidän selvittää se, mitä tapahtuu valituksen alaisten perheiden ja yksilöiden kohdalla ja myös niiden kohdalla, jotka jo ovat tiptaneet tähän loukkuun. Toisin sanoen kuinka paljon takautuvasti tämä uudistus voi tulla voimaan. Nythän sitä on sovellettu semmoiset kolme neljä vuotta tähän saakka.

Arvoisa puhemies! Kiitän omasta puolestani loppuvaiheessa erityisesti ministeri Mönkärettä ja myös sosiaali- ja terveysministeriön asianomaista lainvalmistelijaa, joka teknisesti tämän asian ilmeisesti vei loppuun hyvin nopeasti, kun sille niin poliittiset kuin käytännölliset edellytyksetkin oli luotu.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Ennen Euroopan unionin jäsenyysaika Suomessa oli voimassa lainsäädäntö, jonka mukaan Suomen kansalainen oli Suomen sosiaaliturvan piirissä automaattisesti. EU-jäsenyyden myötä jouduttiin tästä periaatteesta luopumaan, jotta sosiaaliturvamme ei valuisi maan rajojen ulkopuolelle, ja edellytykseksi sosiaaliturvan piirissä pysymiselle asetettiin asumisvelvoite Suomessa. Kun taas on tilanne, että monet suomalaiset asuvat muualla, ulkomailla, ja kuitenkin ovat sellaisessa tilanteessa, että heille kaiken kohtuuden mukaan pitäisi suomalainen sosiaaliturva taata, jouduttiin tekemään säädökset tämän asian ratkaisemisesta.

Tuon lainsäädännön laatimisen yhteydessä ehkä vahingossa, uskon, ettei harkiten, pääsi syntymään sellainen epäkohta, että Suomen valtion palveluksessa olevat, YK-järjestöjen palveluksessa olevat ja eräät muut henkilöt säilyttivät oikeutensa Suomen sosiaaliturvaan riippumatta siitä, missä ovat ja kuinka kauan ovat ulkomailla, mutta sen sijaan lähetyjärjestöjen ja kehitysyhteistyössä järjestöjen palveluksessa olevat putosivat tuon etuuden piiristä pois, niin kuin Kansaneläkelaitos on harkintansa mukaan tehnyt.

Tämä johti siihen, että lähetyjärjestöissä erityisesti nousi kipeäksi asiaksi tämä isänmaan kohtelu näitä ihmisiä kohtaan, jotka olivat pitkäksi aikaa lähteneet yleensä kehitysmaihin, köyhiin, kaukaisiin maihin, joissa sosiaaliturvaa ei paikan päältä missään muodossa voi saada. Kun he putosivat pois lapsilisäoikeuden piiristä ja sosiaaliturvan, sairausvakuutuksen ja muun piiristä, se oli tietysti kipeä asia, ja vielä erityisesti sellaisissa oloissa, joissa nämä palvelutkin ovat hyvin heikosti saatavissa.

Tästä nousi esille ongelma, kun valitusten jälkeenkään eivät tuen piiriin takaisin päässeet nämä henkilöt ja perheet, että tätä lakia pitää muuttaa, muuttaa se kohtuulliseksi sillä tavalla, että tietyillä perusteilla nämäkin Suomen kansalaiset, joista myös sosiaaliturvamaksut maksetaan, pysyvät Suomen sosiaaliturvan piirissä.

Puolitoista vuotta sitten laadin tästä asiasta lakialoitteen ja keräsin siihen 169 allekirjoitusta, kansanedustajaa, ja uskallan sanoa, että suurin piirtein kaikki kansanedustajat tiesivät, mistä on kysymys, kun nimensä paperiin panivat. Se lienee toiseksi suurin määrä lakialoitteen allekirjoittajia, lieneekö koko Suomen historian aikana ollut kuin kerran tuota määrää isompi joukko kansanedustajia mukana hankkeessa.

Siitä on kulunut puolitoista vuotta, ja tietysti alkoi vähän hermostuttaa viime aikoina, eikä asiaa saada hoidettua, kun kysymys kuitenkin on erittäin pienestä taloudellisesta kysymyksestä. Kansaneläkelaitokselle, ei siis suoraan valtiontaloudelle vaan Kansaneläkelaitokselle, tässä hallituksen esityksessä arvioidaan, että summa on noin 4 miljoonaa markkaa vuodessa. Kansaneläkelaitoksen maksamien etuuksien määrä lienee 50 ja 100 miljardin välillä noin suuruusluokkakymsymyksenä. Eli kysymys rahallisesti maksajan kannalta on erittäin pieni, mutta saajien kannalta todella merkittävä, erittäin tärkeä.

Tällä on myös merkitystä asennoitumiskysymyksenä kansalais- ja lähetysjärjestöjen työn kannalta, pidetäänkö näitä tehtäviä, joihin monet lähtevät kutsumuksesta pitkiksi ajoiksi, monet jopa koko eliniäkseen, suomalaisen yhteiskunnan ja meidän päättäjien taholta niin arvokaina, että heidät säilytetään sosiaaliturvan piirissä kotimaassa.

Nyt hallituksen esitys on tullut. Se vastaa pitkälti sitä lakialoitetta, josta mainitsin, ja tästä on lausuttava kiitos ja tyytyväisyys, että lakiesitys täällä on. Toivottavaa on ja varmasti niin käy, että tämä saadaan käsiteltyä ennen vaaleja ja voimaan mahdollisimman pian, mielellään jo ensi vuoden alusta lukien ja myös siten, niin kuin siirtymäsäännöksissä on — mikäli oikein ymmärrän, ne ovat vaikeasti kirjoitetut — että väliinpuotoajat, jotka parin kolmen viime vuoden aikana ovat sosiaaliturvan piiristä pois tippuneet, palaavat katkeamattomasti sen piiriin. Tämä on syytä valiokunnassa kyllä selvittää, että näin käy, ettei pääse tapahtumaan sellaista ongelmaa, joka on vaarana, jos laki pannaan yksioikoisesti voimaan eikä oteta huomioon kolmen neljän vuoden väliaikaa.

Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy muidenkin kuin kansalais- ja lähetysjärjestöjen palveluksessa olevien aseman korjaaminen. Suomalaisia liikkuu maailmalla myös pitkäaikaisesti kaikenlaisissa tehtävissä. Monet ovat tietysti Nokia Oy:n tai jonkun muun tällaisen palveluksessa, jolloin etuudet ovat erittäin hyvät työnantajan toimesta, mutta siten on myös opiskelijoita ja niin sanottuja kulkureita, joiden osalta on perusteltua, että hakemusmenettely on ja tietyt säännökset siitä, että hakemuksen perusteella sosiaaliturvan piirissä pysyy, jolloin Kansaneläkelaitos voi selvittää tapauskohtaisesti, onko riittävät perustelut.

Katson kyllä, että tuon lakialoitteeni mukainen menettely lähetys- ja kansalaisjärjestöjen

palveluksessa olevien osalta olisi ollut perusteltua, eli heidän suora rinnastamisensa valtion tai YK-järjestöjen palveluksessa oleviin olisi ollut perusteltua, mutta tämäkin malli tyydyttää, kun se poistaa pahimman epäkohdan eli kokonaan etuuksien ulkopuolelle jäännin.

Arvoisa puhemies! Omalta osaltani myös yhdyn niihin kiitoksiin, joista jo mainitsin, ja toetan, että hallituksen esitys pitäisi mahdollisimman nopeasti käsitellä ja saada voimaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

24) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain 1 c §:n, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 a §:n, taitelijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 a §:n sekä tapaturmavakuutuslain 1 a ja 57 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 256/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

25) Hallituksen esitys Chilen kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 257/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

26) Hallituksen esitys laiksi eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 258/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

27) Lakialoite laiksi tieliikennelain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 116/1998 vp (Sirikka Lekman /kok)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L e k m a n : Arvoisa puhemies! Tämä lakialoitteeni tieliikennelain 4 §:n 2 momentin muuttamisesta on paitsi liikenteen sujuvuuden kannalta myös ympäristö- ja terveyssyistä erityisen tärkeä.

Liikenteen aiheuttamat pakokaasu- ja hiukkaspäästöt ovat olennaisia taajama-alueiden viihtyvyyttä vähentäviä tekijöitä. Ilmansuojelulain nojalla ilman laatua koskevista ohjeista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisten epäpuhtauspitoisuuksien ohjearvojen on havaittu ylittyvän heikkotuulisen sään aikana useissa kaupungeissa.

Pakokaasut sisältävät lukuisia haitallisia aineita, kuten hiilidioksidia, hiilimonoksidia eli häkää, typen oksideja, hiilivetyjä ja muita orgaanisia aineita sekä hiukkasia. Dieselautoissa hiukkaset sisältävät nokea ja polyaromaattisia hiilivetyjä.

Häkäpäästöt ovat suurimpia joutokäynnin aikana. Valtion Teknillisen Tutkimuskeskuksen mukaan katalysaattoriton bensiinikäyttöinen henkilöauto tuottaa keskimäärin 4,17 grammaa häkää minuutissa.

Joutokäynnin aikana hengityskorkeudella vapautuvat pakokaasut ovat erityisen haitallisia siitäkin syystä, että ne eivät ehdi riittävästi laimentua ennen hengitysteihin kulkeutumista. Näiden haittojen vähentämiseksi on moottoriajoneuvojen tarpeettoman joutokäynnin kieltö yksityisautojen osalta ollut voimassa kohta seitsemän vuotta.

Lakialoitteeni on jatkoa tälle ympäristön ja terveyden kannalta tärkeälle toimenpiteelle. Turhaa autojen joutokäyntiä voidaan edelleen huomattavasti vähentää siten, että risteyksessä oikealle kääntyminen olisi sallittua punaisen valon palaessa silloin, kun se ei aiheuta vaaraa muulle liikenteelle. Tällä hetkellä oikealle kääntymässä olevat ajoneuvot joutuvat seisomaan turhaan punaisissa valoissa sillä seurauksella, että ne ovat vähän välin tyhjäkäynnillä ja sen jälkeen kiihdyttävät pysähtyäkseen kääntymisen jälkeen taas punaisiin valoihin. Tämä on paitsi ajamiseen käytetyn ajan, myös polttoaineen täysin mielivaltaista ja turhaa tuhlausta, joka johtaa edellä mainittuihin ilmanlaatu- ja terveyshaittoihin.

Ehdottamani kaltainen laki on ollut Yhdysvalloissa 1970-luvulta lähtien voimassa lähes

kaikissa osavaltioissa. Säännös hyväksyttiin energiakriisin seurauksena. Sen tavoitteena on energian säästö ja liikenteen sujuvuuden edistäminen. Yhdysvalloissa tehtyjen selvitysten mukaan mahdollisuus kääntyä oikealle punaisen valojen palaessa tekee liikenteen sujuvammaksi ja vähentää polttoaineen kulutusta sekä pakokaasupäästöjä merkittäväällä tavalla. Myös meluhaitat etenkin raskaan liikenteen osalta vähenivät.

Ei ole mitään syytä olettaa, ettei vastaavanlainen järjestely voisi toimia myös Suomessa. Koska uudistuksesta ei voida odottaa seuraavan mittään haittaa ja koska samalla siitä saataisiin kaikki edellä mainitsemani hyödyt, pidän lain hyväksymistä erittäin tärkeänä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan huomauttaa, että Kioton ympäristösopimuksen vaatimuksien toteuttamiseksi tarvitsemme myös liikenteen osalta tämän kaltaisia energian säästämiseen tähtäviä toimenpiteitä. Näyttää todennäköiseltä, että muutaman vuoden kuluttua pidetään jopa lainvastaisena suunnitella sellaisia liikennejärjestelyjä, joissa ajoneuvoja turhaan seisotetaan tai pakotetaan käyttämään ajoaikaa ja polttoaineen kulutusta lisääviä kiertoteitä.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite on hyvä. Olen samaa lakialoitetta suunnitellut myös eräiden liikennevaliokunnan jäsenten kanssa. Toivon aloitteelle menestystä.

Ainoa asia, jonka haluaisin vielä tässä vaiheessa sanoa, on käyttäytyminen silloin, kun punainen valo palaa ja lähdetään oikealle, pysähdytään, eli sillä olisi stop-merkin vaikutus kuitenkin. Varovaisuus silloin tulee huomioitua.

Olen paljon seurannut eri maissa liikennettä. Minusta tämä on ehdottomasti kannatettava. Tiedän, että tämä on ollut aikaisemmissa eduskunnissa käsiteltävänä ja on hylätty, mutta toivoisin menestystä. Tämä joustaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

28) Lakialoite laiksi tuloverolain 66 §:n muuttamisesta

Lakialoite 118/1998 vp (Markku Pohjola/sd ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

29) Hallituksen esitys laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 116/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 13/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

30) Hallituksen esitys Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 103/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

31) Hallituksen esitys Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyyn osallistuvia henkilöitä koskevan eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 184/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

32) Hallituksen esitys laiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 115/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

33) Hallituksen esitys laiksi verotusmenettelystä annetun lain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 177/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

34) Hallituksen esitys laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 5 a ja 8 §:n sekä tuloverolain 122 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 201/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 43/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

35) Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain 114 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 207/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

36) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 251/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 45/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

37) Hallituksen esitys laiksi siemenkauppalain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 217/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

38) Hallituksen esitys euron käyttöönottoon liittyviksi säännöksiksi kiinnityslainsäädännössä

Hallituksen esitys 156/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

39) Hallituksen esitys laiksi ydinenergialain 52 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 222/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

40) Hallituksen esitys laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys 243/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 23/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

—
P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.
—

Täysistunto lopetetaan kello 19.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio
